

Městská knihovna v Praze

Gabra a Málinka v Praze

Amálie Kutinová

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

41 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Městská knihovna v Praze

Gabra a Málinka v Praze

Amálie Kutinová

6. díl

Znění tohoto textu vychází z díla [Gabra a Málinka v Praze](#) tak, jak bylo vydáno v Praze nakladatelstvím Kamélie v roce 2012. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (Amálie Kutinová: Gabra a Málinka v Praze), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 26. 3. 2018.

OBSAH

Dcerky se zdraví s matičkou Prahou	6
Alois.....	10
Málinka hledá smutné lidi.....	20
Co se dcerkám v Praze nejvíce líbilo.....	29
Kde všude Málinka nalézala lásku	44
Pan substitut.....	54
Statečný kapitán Málinka	68
Gabra a Málinka v Národním divadle.....	72
Mistr Gustav Roob.....	81
Umělec.....	98
Parolodí do Barrandienu.....	103
Málinka chodí po pacientech	119
Čachrovské zvony	132
Milí mladí čtenáři,.....	143
Slovníček nářečních výrazů.....	144

Dcerky se zdraví s matičkou Prahou

Není to pohádka ani sen. Gabra a Málinka jsou v Praze. Jedou od nádraží drožkou po Václavském náměstí a srdéčko se jim radostí třepetá, že jsou konečně tady! Jejich zraky objímají celé to krásné a slavné Václavské náměstí s monumentální budovou muzea v průčelí, s vysokými paláci, nádhernými výklady a množstvím pražského lidu.

Gabra neví, na co dřív pohledět. Obdivuje nádhernou stavbu Národního muzea a slibuje si, že se sem co nejdříve podívá. Líbí se jí barevné výklady a nastrojené paničky i zvonící, červeně natřené elektrické tramvaje.

Málinka upírá už drahnou chvíli zraky k pomníku svatého Václava a oči se jí rosí. Hle, patron národa českého! Jakže to dělávala jejich babička, když po prvé někam vkročila? Když do jizby, vložila ruku do kropenky a pokropila se křížem svěcenou vodou. Málinka tady kropenky nemá a taky by se tu ráda pozdravila se sv. Václavem! Je tak dojata! Svatý Václav, patron všech Čechů, je od té chvíle i patronem jejím. Tu chvíli zazní Málince dušičkou staročeská hymna a ona tichounce, šepetem pozdravuje sv. Václava a celou matičku Prahu:

Svatý Václave, vévodo České země,
nedej zahynouti nám ni budoucím – – –

Děvčátka opustila rodnou Moravu a stěhují se do Čech.

Jejich švagr, dr. Antonín Janda, si pro ně do Meziříčí přijel.

Stěhuje se i maminka a tatínek – však svůj domeček na Moravě prodali a budou hospodařit na zeťově velkostatku v Čachrově.

Gabra i Málinka zůstanou zatím v Praze za vzděláním.

Gabra sebou ve voze vrtí, neví, co si dát dříve vysvětlit, a pořád se má na co ptát:

„Lele, co je to za divnú osobu, jak rozhazuje rukama?“ táže se švagra.
„U nádrazí byl takéj takový.“

„To je strážník. Pečuje o pořádek a dbá o správnou jízdu eletrik, aut a povozů.“

Když uviděla nového strážníka, bylo jí to divné:

„Ten takéj pečuje o pořádek a jízdu?“

„Taky!“

„A to tady lidi nejsou pořádní?“

„Jsou, ale když je jich mnoho, bývá chaos.“

„Aha, to je asi tlačení!“ pomyslí si Gabra a už neříká nic.

Potom zahýbají do Vodičkovy ulice a pak jsou již na Karlově náměstí. Zde se to Gabře docela líbí. Je tu hodně zeleně, docela pěkná rozbitá hačka, park. Sem bude s Málinkou chodit.

„Uvelebíme sa na trávníku a bude nám dobře,“ libovala si.

„A to by tě hlídač hnál,“ smál se Gabře švagr. „V parku se sedí hezky na židličkách nebo na lavičkách – za mírný poplatek.“

„Co, co pravíte?“ nechápala Gabra. „Za sedění v parku platit? No toto! Slyšíš, Máline? Platit za sedění na lavici a do trávy sa nesmíš!“

„Inu, o park se musí pečovat a to stojí peníze,“ říká švagr.

„E, tož nech si pečují.“ Gabra chce ještě něco říci, ale zas vidí strážníka a zas hubuje.

„No toto, takových strážníků! U nás ve Štítnéj býval enem jeden policajt, v Meziříčí asi dva, a na co toto? Tady mosí být nepořádku a možná aj zlodějí!“

Málinka pozoruje už od Václavského náměstí spoustu lidí, co chodí stále sem a tam, a ptá se:

„To je snád' v Praze pút' anebo hody?“

„Aha, hody! To myslíš posvícení! To si počkáš až na svatého Václava. To je pak v celé Praze slavné české posvícení,“ vysvětluje švagr.

To si Málinka už docela nedovedla představit. Jak to jen tady o pouti nebo posvícení bývá? Jsou tu houpačky a kolotoče v každé ulici, nebo jak je to? A zdali tu také prodávají svaté obrázky? Hned by jeden poslal stařence do Brumova.

„Tohle je Faustův dům,“ hlásí švagr.

„Aha, tož tady bydlel doktor Faust, co měl techtle mechtle s čertem, pravda?“ prohlíží si Gabra Faustův dům. Docela se jí líbí.

„A dále je nemocnice,“ ukazuje švagr.

Málinka rychle otočila hlavu, ale už nic neviděla. Drožka, tažená koníkem, ubíhala.

„Víte, co sa mně tu velice líbí?“ povídala Gabra.

„Nu, copak?“

„Vidím tu enom samé veselé lidi a jak nastrojené!“

„Jak by ani žádný smutek v Praze nebyl,“ dodává Málinka.

„I taky je. Právě u té nemocnice ho bývá nejvíc, milé děvče,“ povídá vážně švagr.

Málinka se zamyslí. Vlastně měla chuť hned vystoupit a podívat se k nemocnici na smutné lidi. Třebas by je potěšila. Povídala by jim o Játku, o potůčku u nich doma, kde si tak ráda hrávala, když ještě byla maličká, a ty pozdravené by tam všechny posílala. Tam každé nemocné srdéčko určitě okřeje. Určitě! Kolem Málinky hlučí velkoměsto a ona cítí v srdci nějaké teskno.

Bude se ona hodit do tohoto velkého města, kde není Járek ani Bečva, ba snad ani ogaři? Vidí jen nastrojené dámy, slečinky a děti, jako bývají u nich jen na obrázcích – na perníku. Babičky tu také žádné nejsou – – –

„Hled'te – Emauzy – kostel a klášter!“ ukazuje zase švagr.

Gabra natáhla krk, ale Málinka je pořád ještě jako ve snách.

„Vlevo je kostel „Na skalce“ – krásná barokní stavba od Kiliána J. Diezenhofera.“

„O tom nám vykládala profesorka ve škole,“ hlásí Gabra. Ráda by si vše důkladně prohlédla, ale nejde to. Koník s drožkou uhání, no, půjde se sem podívat jindy a pořádně.

„Lele, zase strážník!“ ukazuje Gabra na pomračeného muže bezpečnosti a mračí se taky. „Tady jich je, jak much!“ zlobí se. „To by tady moselo být zlodějů, aby všeci strážníci měli co dělat!“

Toník hlasitě volá: „Málinko, zde je botanická zahrada!“

Málinka se probudila jako ze sna. Botanická zahrada! Slyšela už o ní. Kde je? Jaká je? Co v ní je? Tu švagr říká, že přece léčivé byliny a pak všechny vzácné druhy rostlin. Sem bude Málinka chodit poznávat bylinky.

„A teď jsme u nemocnice Alžbětinek,“ hlásí švagr. „Sem docházím denně ordinovat.“

„Toníčku, já bych ráda někdy viděla nemocnici uvnitř,“ povídala Málinka.

„Já ne!“ hlásila hned Gabra.

„No, může to být. Jednou tě s sebou vezmu, Málinko, ale až později. A teď se, děti, připravte, jsme doma!“

Kolem vozu se mihl hotel Union, vpravo železniční závory a pak už byla Nezamyslova ulice a číslo 509. Tam zastavili.

Drobný déšť se spustil na horké hlavičky dětí a Toníček povídal:

„Děti, prší vám štěstí!“

Totéž povídali tatínek a maminka, kteří vystupovali z druhého vozu, a utírali si oči.

Malý Janek, bratříček Gabry a Málinky, ač byl cestou unaven, sotva vyskočil ven, povídal:

„Lele – hen sú ogaři! Pijú vodu!“

Gabra zastříhala ušima. O ogarech odjakživa ráda slyšela. Podívejme se, i v Praze jsou a jací šikovní! Stáli na dešti, obličej je pozdvížené k nebi, ústa otevřená, a jak pršelo, ogaři polykali. Inu, zrovna tak, jak to dělali hoši u nich doma ve Štítné a později i v Meziříčí – jak to dělaly i ony dvě – Gabra a Málinka. Gabra vyjasnila zraky a zvolala:

„Mně sa zdá, že já taky budu brzo doma!“

Málinka se zeptala: „Toníčku, kde je tady les?“

Toníček se rozhlédl a ukázal směrem za vysokou vilu Bělku, která stojí nad nuselským údolím jako zámeček, a povídal: „Tam dále je krčský les. Je pěkný, ale na to máš dost času. Teď musíš poznávat Prahu. Musíš se vzdělávat.“

To Málinka také uznala, polkla sliny, vyjasnila oči a statečně vykročila k číslu 509.

Alois

Dcerky dostaly svůj pokojíček. Ty byly rády! Měly pěknou vyhlídku na vilu Bělku, na koleje, kudy mnohokráte za den ujížděly rychlíky, osobní i nákladní vlaky, a Málinka mohla z okna mávat, až ji ruka bolela.

V pokojíčku měly svůj psací stůl – a se zrcadlem – slyšte! Když Gabra psala, mohla se na sebe dívat a to už stálo za něco. Vyrušila se několikrát ze psaní, ale zaručeně žádnou chybu neudělala. Pak tam měly starobyrou vykládanou skříň, dvě lůžka, kamna, květinový stůl a na stěně zlaté hrací hodiny. Jak zatahaly za visící pozlacenou šňůru, hodiny spustily něžný menuet a dívenky se vzaly za ruce a zatančily si.

Jen jedna věc se jim v pokojíčku nelíbila. Odtud vedly bílé dveře pryč do druhé chodbičky, kde pryč má Toníček uloženy „všelijaké své věci“. Dcerky tam nesmějí. Proto byly dveře dobře zamčeny a dcerkám nezbylo než se s tím spokojit. Málince to bylo celkem jedno, co je jí do zamčené chodbičky? Ale Gabře to nedalo. Pořád tam nahlížela klíčovou dírkou, ale viděla jen tmu.

Málinka procházela celým bytem a tuze obdivovala krásné zařízení, jaké Jandovi měli. Líbila se jí mahagonová jídelna s broušenými skly a zrcadly, stojaté hodiny i bílá ložnice, ale přece jen nejraději byla ve svém pokojíčku, zasnívala se, voněla ke květinám a pozorovala dlouhé koleje a vlaky.

Gabra se pořád dobývala do tajemné chodbičky drátkem, až to uslyšel švagr a napomenul ji.

„Toníčku, nic sa na mňa nehněvájte! Já su velice zvědavá! Aspoň mi ukažte, co tam je, a máte ode mňa pokoj.“

To se švagr usmál, zarachotil klíčky a tož že otevře. Již, již strkal klíč do dírk, ale zas, jako by si to rozmyslel, povídal:

„Ne, nejde to. To nejsou ty pravé klíče. Až je najdu! Mám je někde v ordinaci. Ale brzy, určitě brzy ti chodbičku ukážu, ruku na to, Gabro!“

Gabra sice ruku přijala, ale hrozně bručela: „V tom je čertovina! Kdo ví, co tam mají. Třeba hromadu zlatáků a to si myslíja, že to mosíja před Gabrú tajit? Krade ona? Nebo esli je tam pytel múky, tož šak ona není žralok, aby ju pojedla. Před Gabrú může mít každý všechno otevřené a před Málinkú taky.“

„Dcerky, pojd'te jíst!“ volá sestra Ludva.

To Gabra na chvíli zapomněla na zamčené dveře a šla jíst. Líbila se jí večeře v parádní jídelně, kde to svítilo čistotou i blahobytem. Jedla s chutí výbornou pražskou šunku a vzpomínala na ogary u nich doma, jak by jí záviděli.

Zvoneček zvoní a panská hlásí, že má jít pan doktor k pacientovi.

„K jakému, k jakému, co je mu?“ vyzvídá Málinka.

„I to je jedna stará babička a ta se tuze bojí, že umře,“ vysvětluje švagr. „Řekněte, Anežko,“ povídá panské, „že přijdu asi za hodinu.“

„Ale vždyť za hodinu by mohla ta babička umřít,“ míní Málinka a slzy má na krajíčku.

„I to tak honem nebude. Život je houževnatý, neodchází u babiček tak najednou.“

„A co je to za babičku?“ vyzvídá stále Málinka.

„Inu babička. Má tři vnoučata, která již nemají matku, a tak se ta babička o ně stará. Hrozně se smrti bojí, že by pak sirotci zůstali sami. A to jí právě ubírá sílu. Kdyby byla statečnější, déle by žila.“

„A dal jste jí něco uživat, aby byla statečnější?“

„To není v doktorově moci. Tu statečnost si musí člověk dát sám, od toho má rozum od Boha.“

„A já přece myslím – – –“

A zase zní zvoneček. Anežka hlásí:

„Pan doktor má jít k té slabé paní, co má malé děťátko.“

„A to jdu hned,“ odkládá doktor příbor a ihned odchází.

Ludvička ho vyprovází ke dveřím a tu on, jako by si na něco vzpomněl, cosi jí povídá a podává jí klíče. Gabra od stolu vytáhla krk a uši a zaslechla jen: „– uklid'te to, odešlem to na Čachrov, aby to ty děti neviděly.“

Co to bylo? Co nemají děti vidět? Aha! Nic jiného než poklady z před-síňky! No, Gabru neošidíte! Bude čekat jako kočka na myš a vyslídí, co tam je! Tak! Pak se jen dívala, kam sestra dává klíč. Ta jej pověsila v kuchyni na poličku a šla po své práci.

Gabra měla hned tisíc pokusů skočit pro klíč, otevřít a jen nahlédnout do chodbičky, ale zastyděla se sama před sebou.

Málinka seděla u stolu spokojena. Ano, dobře to dělá Toníček! Ví, kam má spěchat. Pospíšil k mladé mamince. Ano, tak to má být. Zachránit matčin život! Ale ta babička? Jakpak by jí někdo mohl dodat statečnosti? Jak jen a kdo? Málinka usilovně přemýšlí. No, snad na to do rána přijde a pak se na to zeptá Toníčka. Málinka je sice ještě malá a nerozumná, ale někdy přece něco kloudného vymyslí.

Gabra už je najedená jako špalek a hlásí, že se musí proběhnout, aby neměla divoké sny. Málinka chce jít také s sebou, ale Gabra nedá:

„Ty tu buď a dívej sa, kdyby otevřeli předsíňku!“

„Nechod’ daleko,“ volá Málinka. „Bude brzo večer!“

„Já přijdu, neboj sa,“ křičí Gabra a utíká ven.

Málinka pomáhá ještě mamince uspávat Jeníčka a Lidunku. Dala je oba do postýlky a zpívá jim:

Hajej, dítě, kolíbu tě,
abys spalo, neplakalo,
své mamince pokoj dalo.
Jestli nedáš pokojíčka,
hodíme tě do rybníčka
a z rybníčka do potůčka
a z potůčka do Dunaje,
chyt’ si ho tam, hastrmane!

„To je moc škaredé,“ durdí se Jenda. „Já ci něco veselejšího.“ Pak Málinka spouští:

„Hajej, můj andílku,
hajej a spi – – –“

„To je eště škaredovatější. A je to pro malé děti. Já ci zpívat o vlkovi.“

„Já o vlkovi neumím, ale zpívala bych ti o zajíčkovi.“

„Já ci o vlkovi! Maminka umí!“

Jenda křičí, chce maminku, křičí i malá Lída, a tak obě maminky si musely vzít svá děťátka na uspání samy. Té mladé to nedalo mnoho práce. Měla Lidunku moderně vychovanou. Položila ji do kolébky a tiše kolébala. Lidunka, zvyklá tichu, ve chvíli usnula. Vedle v pokoji zpívala maminka o pejskovi a travičce zelené a pak ještě mnoho jiných písniček, ale Jenda ne a ne usnout.

„Já ci domů!“ pořád plakal. „Já ci domů.“

Teprve, když ho vzal na ruku tatínek a Jenda viděl z okna vláček, utiřil se, ale musili mu slíbit, že pojede zítra domů.

„Ba, ba, pojedeš domů – do svého nejnovějšího domova – na velkostatek Čachrov, tam na Šumavu, kde je hodně lesů a bude hodně kraviček, koní, husiček. To se ti tam bude, Jendo, líbit!“

„A ovečky tam taky budú?“ optal se Jeníček už skoro ve spaní.

„Budou!“

„A králíčky?“

„Taky!“

„A můžu si jednoho chytit?“

„Můžeš! I kohoutka, co zpívá!“

„A bude můj?“

„Bude jen tvůj.“

Tak se Jeníček utiřil a už v duchu chytil králíčka, neboť se blaženě usmíval a tichounce otci na rameni usnul. Jeníček spí, Lída spí, Málinka „tluče špačky“.

Jen Gabře je pořád ještě veselo. Pobíhá u domu, kde si v dolíku hrají děti, a rozhlíží se. Zase strážník! A jak na každého upírá oči!

„Co na mne hledíš,“ myslí si Gabra a pohodí rameny. Raději mlčí. „Safra, kde je asi Vltava?“ pomyslí si a rozhlédne se kolem.

„Hej, ogaři, kde máte tady tu vašu slavnú Vltavu?“

„Co to žvaníš, Nanyňko?“ volají na ni výrostci.

„Kde je tady Vltava?“

„Vona neví, vona spadla z nebe! Pepíku, honem jí ukaž stříbropěnou!“

„No, heleď, Nanyňko, támhle, copak nevidíš?“ ukazuje jí směrem k jakémusi zábradlí.

Gabra vyplázne na dovolené ogary jazyk a běží si sama k „Vltavě“.

Předměstští kluci, praví Pepíci, se jí smějí, ale Gabra si myslí: „Nech sa řehocú, enom když uvidím Vltavu a možná aj parník.“

Nic nedbá, že kluci na ni pokřikují:

„Kam se vineš, amoleto?“

„Nechte ji, vona si de zaplavat!“

„Veme ji proud!“

„Chyť ji za perut', ať se neutopí!“

„Franto, ta má dlouhý pedály!“

„A ty perutě!“

„Inu, labuť!“

„Ba ne, husa!“

To už Gabra vidí vodu. Úzké koryto – a ne moc čistá vodička. To že je Vltava? To je štítenský Járek větší!

„Tak co, amoleto, jak se ti náš Botič líbí? Nechceš si zaplavat? Kluci – hej rup! Vokřtěme ji!“

„Vy hlupí!“ točí se k nim Gabra statečně. Vidí, že ji oklamali. To není Vltava, ale jakýsi Botič! Ale jen se nedat! Unikne těm výrostkům? Celá hlava jí hoří.

„Vy hlupí!“ opakuje rozkohoutěně. „Vy myslíte, že já se vás bojím? Podívejte sa!“ Rozpřáhne ruce, přeskočí zábradlí – ale neletí do vody, kdepak! Pokrčena uteče vlevo, opět se přehoupne a dlouhatánskými skoky letí k domovu.

„Heleďte ji – Aurélii! Kam si nese kostru? Za ní! Hurá!“

Výrostci se chtějí za Gabrou pustit, ale strážník jim zastoupí cestu.

„Ani krok, uličníci!“ pohrozil jim. „Dobřes to provedla!“ volá za Gabrou. „Ale nic by se ti nestalo, dávám dobrý pozor!“

Gabra je ráda. Poznává, k čemu je strážník v Praze dobrý. Jak by to bez něho asi teď dopadlo? Ogaři jsou tu moc velcí uličníci, jen co je pravda. A jak divně mluví! Ona prý se vine a je amoleta! Místo rukou má perutě. Nohy jsou pedály! Tady jsou ogaři načisto jiní než u nich doma u Járku, nežli u Bečvy. Tihle od Botiče mají náramně za ušima!

Gabra doběhla domů celá udýchaná a červená a sestra hned na ni spustila:

„Ne, aby ses tady pustila mezi ogary, ti by ti dali! A taky se to nesluší, jsi už veliká a buď trochu vážná.“

„To budu, sestřičko, to budu!“ ujišťovala Gabra. „Viděla jsem, jak sa hen u vody ogaři hádali, až na ně mosel přijít strážník. Tož jsem běžela domů. A kde je Málina?“

„Spí už v pokojíku. A obě děti, Jeníček i Lidunka, taky spí a tatínek s maminkou si povídají. Neruš je a jdi si taky lehnout.“

„A Toníček?“

„Ten je ještě u pacientů.“

„Hm, tož může. Půjdu spat,“ povídala Gabra a mrkla po klíči, který visel na polici.

„Safra, klíč na místě, to Ludva ještě nerabovala,“ pomyslila si. Saframentský klíč. Kdyby nebyl tak klidně před očima Gabře visel, ani by naň nevzpomněla. Ale takto jej vidí pořád v duchu před sebou, i když se svléká, i na lůžku.

„Ty, Málino, spíš?“

„Ne. Právě jsem na to přišla, jak téj babičce sa může pomoct.“

„A daj pokoj! Na sebe myslí! Co je ti do ně jakéj babky, co neznáš! Takových je! Jednéj pomůžeš a sto jich zostane, jak bylo.“

„A, ba ne! O všechny sa stará Pán Bůh. A pro tuhle poslal na pomoc třebas nás!“

„Mňa ne! Mňa ne! Já nechcu! Já to neumím. Nebudu vařit lektvary!“

„Jak je to v bibli? Ne samým chlebem živ je člověk, ale takéj slovem božím. Já sice Pán Bůh nejsem, ale budu ji léčit slovem. Já k ní půjdu!“

„Podívej sa, Málino, najprv sa pořádně vyspi. Do rána sa ti takové hlúpoty třebas vykúříja z hlavy. Ale, abys mohla klidně spat, nemyslíš, že bysme sa měly podívat tam do téj předsínky?“

„Nechcu! Nepodívám sa! Nic mi do toho není a takéj to není otevřené.“

„Já o klíči vím!“ pyšně prohlásila Gabra.

„Ne, ne, ne! Nikam sa lúpat nebudu!“

„Tož sa nelúpaj!“ pohodila Gabra rameny a začala se svlékat. „Taková ti mám najednú žízeň!“ povídala po chvíli. „Mosím do kuchyně pro vodu!“

Vyklouzla ze dveří. Brzy byla zpátky. Tichounce si začala zpívat. Málinka začala podřimovat. Tu Gabra už neodolala.

„Šak nejdu krást, idu sa enom podívat!“ říkala si na omluvu a klíčem, který si vzala v kuchyni na polici, tiše otočila ve dveřích. Jen málo, jen malounko otevřela, ale nic neviděla.

V pokoji bylo dost světla, neb svítil měsíček v úplňku, a tak Gabra, aby lépe viděla, otevřela do předsínky dveře dokořán.

„Jú!“

Vykřikla tak, že Málinka skočila z lůžka rovnýma nohama na zem a s vytřeštěným zrakem hleděla na zděšenou sestru.

„Tam, tam!“ ukazuje Gabra.

Málinka nahlédla do předsíně:

„Umrlec!“ vykřikla. „Umrlec!“ – a dala se do hrozného nářku.

V koutě předsíně stála vskutku kostra, bledým svitem měsíce osvětlená. Dcerky vedly hrozný křik a Málinka hledala útočiště u své maminky.

„V pokojíčku straší, je tam umrlec!“ křičela a Gabra se dala do pláče.

Rodiče i sestra byli již vzhůru, i obě malé děti, Jenda a jeho neteř Lída. Ti dva spustili takovou muziku, že nebylo slyšet vlastního slova.

„Zvědavino!“ zvolala Ludva na Gabru, neb si lehko pomyslíla, kdo vzal klíč, když na polici již nebyl. „Ráno jsem to chtěla uklidit.“

„A na co to tam je? Kdo to tam dal?“ plakala Gabra.

„To je kostra k lékařskému studiu.“

„Já vím! Na nás jste to nastavili! To můžu spat rovnú v hrobce a je to takéj takové!“ začala se Gabra kohoutit.

„Neměla ses tam dívat! Dobře na tě!“

„A to nevíte, že sú děcka zvědavé? To jste si nepomyslili? Proč jste si kostřisko nedali do ložnice? Co strašíte děti?“

„Ty, Ludvo, je to naozaj enom pro študie?“ utírala si oči Málinka.

„Určitě? Však se jdi podívat! Kosti jsou celé popsane – to jak Toník studoval!“

„Pojďte – podíváte se!“ povídal otec.

Ale dalo mu to dost práce, než dcery s ním šly.

Zatím maminky měly novou práci s chováním dětí a Jenda chtěl taky toho bubáka vidět. Ale maminka nedala! Bubák je bubák, a kdypak by Jenda usnul, kdyby ho opravdu viděl? Užitečnější bylo pohrozit mu metličkou, beztak by to také obě dcery potřebovaly. Maminka rozzlobeně pohupovala synka, a když Jenda viděl, že s matkou není dnes řeč, raději usnul.

Zatím dcery s tatínkem nejdřív jedním okem, pak oběma hledí na „umrlce“. A Gabra, když se v chodbičce rozsvítilo, jde si statečně prohlídnout i popsane kosti.

„Na mú dušku, už sa nebojím!“ prohlásila nakonec a potřásla přátelsky kostře rukou.

„Já tu ale spat nebudu,“ prohlásila Málinka.

„A ty hlúpá, proč ne? Enom si představ téj chlúby před cérkama v Meziříčí, až jim napíšeš, že spíme s kostru. Dýt’ sme u doktora!“

Ale Málinka nechtěla ani slyšet. O takovou slávu nestojí. Kostra je kostra! Kosti ve světle svítí a Málinka je vylekaná.

„Tož sa může kostra obléct! Jejda, tati, kde máte havelok?“ táže se Gábinka.

Tatínek sice na to svůj kabát nevěnoval, ale v předsínce byl také šatník na starší šaty, a tak Gabra kostru přioděla.

„A včil ešče klobúček a bude to!“ povídala.

„Tak a ted’ už jdi spat!“ poroučel jí tatínek. „Vidím, že už se nebojíš.“

„Ja, včil vám půjdu spat. Kdepak! Budú křtiny! Máline, vymysli kostře jméno, nech nám tu není smutno!“

„To je nebožtík! Má své jméno a já už nic nechcu vymýšlat!“

„Neboj se, to není nebožtík!“ povídal jí otec. „Ke studiu bývají kostry umělé.“

„Umělé kostry?“ táže se Málinka a jasní oči.

„Jistě, však se zeptej Toníčka!“

„A tož budu vymýšlat jméno.“

„Včil ešče čagan, no řekněte, lidi, není fešák?“ prohlíží Gabra nastrojenou kostru.

Tu se za dcerkami ozve nečekaně:

„Co jste to provedli s mým Aloisem?“

„Toníček!“ zvolaly obě dcerky najednou.

„Víte, Gabra – –“

„Já – –“

„Nezlobte se na ně!“

„Ale to máš tak, Toníku. Chtěla jsem to právě uklidit, naskytla se k tomu Gabra a už to bylo!“ brala sestra vinu na sebe.

„No, ale ustrojili jste mi Lojzu!“

„A my pořád ne a ne mu vymyslit jméno! A on je to Alois!“

„Alois!“

„A už sa bát nebudeme! Šak je umělý! Pravda, Toníčku?“ dívala se švagru do očí Málinka.

„No, to víš, nějaké to je! A teď jdi spat!“

Gabra sebou spokojeně plácla do peřin, a než si spočítala všechny legrace, co za den provedla, už se jí zavírala očka. Byla spokojená. Všechno se to dobře povedlo. Hlavně že ví, co bylo v předsíně.

Málinka se dlouho převalovala na lůžku, a ač byla předsínka zamčena, nemohla usnout. Toníček to neříkal moc jistě, že je Alois umělý! A tak když se blížilo k půlnoci, vyhoupla se z postele a cupitala tam, kde spala maminka.

„Maminko, prosím vás, vezměte mňa k sobě? Já nemóžu usnút!“

„Tak pojd', děvenko, však už jsem tě čekala...“

To se Málinka blaženě stulila ke své mamince! Necht' si kolem ní teď skáče třeba sto Aloisů, nebojí se!

Druhý den maminka, tatínek i Jeníček cestovali na Čachrov. Všichni je vyprovázeli.

Když se pak dcerky vrátily domů, byla Málinka zamlklá. Jakkak to jen bude v noci, když na ni půjde strach z Aloise a maminka tu nebude?

„Pojďme sa podívat na Aloisa,“ povídala Gabra večer, když všechna uhoněná se vrátila ze své toulky.

Klíč byl ještě ve dveřích. Otočila jím – a hle – co to bylo? Alois nikde!

„Co jste to udělali s naším Aloisem? Kde je?“ utíkala na sestru.

„Odjel na Čachrov,“ smála se Ludva.

„Jak to, že jsem to neviděla?“ Nemohla pochopit, jak kostra cestuje.

Málinka s otevřenou pusou poslouchala.

„Inu, složili jsme Aloise do bedýnky. Kosti jsou spojeny háčky a dají se složit.“

To si Málinka oddychla.

Kostra odcestovala. „Zaplať Pán Bůh! Ted' už se ve svém pokojíčku nebudu bát!“

Gabra bručela a litovala. Právě dnes chtěla Málinku strašit!

„Škoda! Ale co! Necht'! Najdu si inú legracu!“

A taky spokojeně usnula.

Málinka hledá smutné lidi

„Toníčku,“ povídala Málinka svému švagru, „jak je lepší poznat Prahu, sám, nebo s někým, kdo už ju dobře zná?“

„Nu, já, jako student, jsem nejraději chodíval sám a to také každému doporučuji. Z počátku je dobře nechodit daleko od domu. Vždy pěkně podle kolejí električky, a to se nezabloudí. Za pár dní potom, až poznáš své nejbližší okolí, nebude se ti už hluk města zdát tak nezvyklým a to pak už se má jít na pořádnou prohlídku Prahy.“

To Málince stačilo. Nebude se bát jít z domu ven! Gabra „větrala perutě“ každou chvíli po nuselském údolí a právě povídala Málince, že „požene svou kostru“ vzhůru do kopce, kde je vila Bělka, a rozhledne se po kraji a po omladině.

Málinka si dnes taky svou „kostru prožene“. Požene ji nahoru po kolejích až tam, co je Faustův dům, k nemocnici. Tak nezabloudí. Tady je všude plno dětí, darebných kluků a povídavých sousedek a všichni jsou veselí, jako by ani o vážných věcech nedovedli myslet. A svět je přece tolik zašmodrchaný! Dá se přemýšlet o tolika věcech! Málinka se půjde podívat raději na smutné lidi!

Zatím co Gabra „větrá perutě“ u vily Bělky a „prohání kostru“ po vysokých hradbách, Málinka putuje podle kolejí jen tak pomalounku, aby nezabloudila. Aha! Tady je to u botanické zahrady! Tady bude jednou Málinka studovat. Hle! Tady jsou ty nejlepší léčivé bylinky. – Dívá se mřížemi plotu.

„Kéž bych mohla dovnitř!“

A co by nemohla? Když už aspoň čtvrt hodiny tu nahlíží, nesměle bere za kliku a odvažuje se dovnitř. Jde tiše – sotva dýchá. Připadá si taková veliká – už jakoby studentka – a zdá se jí, že je zde doma. Větévky keřů mile na ni mávají jako na pozdrav a ona je pohledem pohlazuje. Každý keř má u sebe ceduličku s nápisem. Od rána do večera, od jara do zimy by se tu mohl člověk učit.

Jsou tu lavičky a odpočívají si tu mladí lidé. Jistě studenti!

Kdepak jsou ty léčivé bylinky? Málinka jde dále až za světlou budovu. Jistě v ní přednáší profesor vysokoškolským studentům botaniku. Kol budovy je plno záhonů a zase plno ceduliček. Tady je to! Zde se příští lékárníci, profesori, přírodovědci a lékaři nejvíce učí. Málinka si prohlíží bylinku po bylince a ani nepozoruje, jak čas ubíhá.

A nač tady mají ty ohromné skleníky? Málinka tam aspoň nahlédne. Chodí kolem a vidí zde vedle drobných rostlin mohutné palmy a docela neznámé stromy. Jakýsi pán právě odtud vychází. Málinka si dodává odvahy a táže se:

„Pane, prosím, to jsou také léčivé palmy?“

Pán se usmívá a praví:

„Některé ano, některé jsou zase vzácné. Většinu jsem jich přivezl z Austrálie.“

„Pro pána Boha, pane, to jste byl tak daleko? A jak jste ty palmy, pane, vezl? A proč?“

„Inu, jak? Jak se dalo a jak to takový strom potřebuje. V teple a v řádném obalu.“

„A proč?“

„Z lásky k rostlinám a z lásky k vědě. Mám zde rostliny ze všech koutů světa.“

„Pane, vy jste byl ve všech koutech světa?“ diví se nesmírně Málinka, neboť zprávy z jiných krajů a cestopisy ji odjakživa zajímaly. „To jste cestovatel?“

„Já jsem Domin.“

„Kdopak to asi je?“ pomyslela si Málinka. „No, zeptám se na to Toníčka! Ten to bude jistě vědět!“

Pan Domin se ještě dověděl, že Málinka chce být lékárníci, a proto, když se loučili, přátelsky jí podal ruku a řekl:

„Na shledanou na univerzitě!“

Málinka vychází z botanické zahrady jako z chrámu Páně. Je jakoby posvěcena a zdá se jí, že má k svému cíli hodně blíže.

Sem bude chodit! A než dostuduje střední školu a dospěje k univerzitnímu studiu, bude už všechno znát a na studiích dostane samé jedničky. Maminka bude mít radost a Málinka bude moc učená a stane se dobrou apatykářkou.

Privírá oči a zdá se jí, že vidí malou venkovskou lékárnu. Ano, venkovskou, v Praze to není. Vždyť dům, který v duchu vidí, je na kraji městečka, obklopen zahradami. Napravo mezi lipami je kostelík a v okolí jsou jen zahrady, pole a v dáli i lesy. Babičky chvátají s uzlíčky do Málčiněho městečka, zastavují se se svou bolestí v lékárně a Málinka jim radí, dává koření a povídá si s nimi. Přicházejí dědečkové filutové a i s těmi si Málinka povídá a míchá jim mazání proti píchání. Je tolik šťastna!

Co to? Kde je? Vždyť tady není městečko ani lékárna ani dědečkové ani babičky. Málinka je přece v Praze... A kam to až bezhlavě zašla? Pořád jen myslí na nic anebo na věci, které jsou daleko, a zapomene, že šla vyhledat smutné lidi k nemocnici.

Dívá se kolem. Ne, koleje tady nejsou! Kam to jen zašla? Vystrašeně se rozhlíží. Zabloudila? Zdá se jí, že jde dobře. Drží se stále vpravo, a tím směrem přece Toníček ukazoval, že je nemocnice. Od Faustova domu nahoru. Kde je Faustův dům? Málinka jej sice nevidí, ale jistě už jej přešla, a proto chutě dále.

Už přešla kdoví kolik ulic, ale stále nic! Má hlad. Dobře, že má v kapse dvě housky, které jí v Praze tolik chutnají. Co by si teď hladý počala?

Snědla housky a zase se rozhlíží. Tak je už tu nemocnice, nebo není? Ejhle, koleje! Snad už nepřišla na pravou cestu? Možná, že ji koleje dovedou domů a bude muset jít hledat smutné lidi až druhý den.

Málinka jde po kolejích dlouhou ulicí a nakonec poznává, že to nejsou koleje do nuselského údolí. Zato vidí zde všelijaké velké budovy a nezdají se jí jako obytné domy. Ne, ne, to nejsou obyčejné domy. Neskotačí zde děti ani sousedky si zde nepovídají. Možná, že tady je ta nemocnice. Málinka zapomněla na své trampoty a dívá se, uvidí-li smutné lidi. Z budovy vychází jakási maminka a vede si za ruku slabounké děvčátko. Ale obě se tváří šťastně a blaženě! Za nimi vychází

ještě ošetřovatelka a rukou jim mává, dokud nezajdou. A opět odtud vychází jakýsi tatínek a nese v náručí chlapečka. Ten tatínek se všecek usmívá. Do budovy chodí stále dámy a pánové, nosí s sebou květiny a Málinka slyší:

„Opravdu, takový ústav přináší jen požehnání. Kde by byl náš Karlíček bez dětské nemocnice?“

„Dětská nemocnice!“ zajásala v duchu Málinka. Přece nemocnice, ale smutní lidé tu nejsou! Inu, dětská nemocnice zachraňuje maminkám jejich miláčky. Jak by se z toho každý neradoval? Málinka stojí zde bůhví jak dlouho, dívá se a dumá. Viděla přijíždět nemocné a odvážet zdravé. Těm prvním viděla naději ve tváři, těm druhým radost z uzdravení. I ona se v duši radovala...

Možná, že teď i tu pravou nemocnici najde. Vrací se a odbočuje do vedlejší ulice. Zde jsou opět takové vážné budovy a zas tu vidí nějaké mladé maminky, co s děťátky spěchají domů.

„Je tady taky dětská nemocnice?“ dodá si odvahy a ptá se jedné z maminek.

„Ne, tady je nalezinec,“ povídá ta mladá maminka a je taková smutná.

No, to je divná věc, myslí si Málinka. Nalezinec? A na co? Sem dávají jen nalezené děti? A to jich je v Praze tolik? Ne, na tohle se taky zeptá Toníčka. A kolik jich je? Deset, dvacet, nebo sto do roka? Chudinky maličké. Málinka by je tak ráda viděla! Chvilku před nalezincem postojí a pak jde dále. Zas takové vážné budovy. Co to je? Stojí a hledí. Možná, že taky nalezinec! Ale maminky sem nejdou. Na tohle se taky zeptá Toníčka.

Ale nemusila se ptát. Jakýsi pán sám se ptá Málinky, co hledá? Ona říká, že nemocnici, a tu se dovídá, že tady je Fyzikální ústav.

„Nemocnice je až tamhle dole!“ slyší Málinka.

Běží dolů a zas si ty ulice nějak plete a zas vidí velký dům a plno šťastných tváří.

„Prosím, je tohle nemocnice?“ táže se udivena.

„Ne, tady přicházejí na svět malé dětičky,“ povídá vlídně babička, co zde čeká na svou dceru. „Moje dcera má dvojčata a oba jsou kluci!“

Málinka jí tu radost přeje, a protože má malé děti také ráda, počká si tu na ně. Dívá se na malé uzlíčky v náruči matčině a najednou se jí zdá svět takový nějak zašmodrchaný. Ona hledá smutné lidi, a zatím se tu na ni každý směje. A nemocnici vůbec nenašla. A už je tak unavena!

Vidí parčík a v něm lavičky. Odpočine si. A pak půjde hledat nemocnici znovu. Někde to tu musí být.

Málinka sedí na lavičce, dojmy se jí pletou v hlavě, a ani neví, jak se to stalo, šťastně si zdřímla.

Když se probudila, byla kolem ní tma a jakýs dědek jí třepal ramenem.

„Tak co, panenke, kam jdeme? Nebo ji mám dát odvést na strážnici?“

„A proč?“ natahovala Málinka moldánky.

„Nesluší se, aby řádné děvče bloudilo v noci ulicemi.“

Málinka se rozplakala. Vyskočila jako srnka. Ven z parku! Utíkala, kam ji ulice vedla.

„Kam já sa, nešťastná, poděju? Kady je cesta dom?“ vzlykala, když poznala, že domů netrefí.

Ptala se několika lidí, ale ti jen ukázali směrem k nuselskému údolí, ale nikdo ji nedoprovodil. A tak se Málinka točila ulicemi pořád sem a tam. Inu, byla po první v Praze!

Už byla usazená, když se rozhodla, že zabuší na některou vážnou budovu. Tam jí nejlíp poradí nebo se jí ujmou.

Došla k temným vratům. Ne, tohle není obyčejný dům! Bude to třeba ta hledaná nemocnice. Málinka se krčí do koutku, neb začíná pršet.

Nějací darební kluci jdou kolem a křičí na ni. Málinka se strašně ulekla. Tóníček obě dcerky nabádal, aby se chránily před uličníky, jichž bývá ve velkoměstech dosti, hlavně v pustých ulicích. Jsou drzí a mohli by dívenkám ublížit. Málinka se zrovna zatetelila.

„Hele, maličká, dala nám cukrlátko!“ křičí na ni jeden uličník.

„Franto, štípni ji, stojí tu jako zkamenělá! Ať se vzpomatuje!“

Málinka zoufale hledá zvonek. Konečně, už jej má! Zvoní. Kluci utekli a děvčátko se tu třepetá jako opuštěný ptáček.

„Pane, pane,“ koktá na vrátného.

„Co tu chceš?“

„Nevím, kde su!“

Vrátný ji bere za ruku a vede ji dovnitř. Málinka propuká v bezútešný pláč.

„Já su tak opuštěná,“ vzlyká.

„Chudáčku!“ hladí jí vrátný pomoklou hlavičku a myslí si: „Krkavci rodiče ji opustili a postavili za vrata blázince.“

Ano, Málinka je v blázinci!

„Na nic nemysli, děvče, a utiš se! Pověz mi, kde máš rodiče.“

Sotva to vrátný řekl, rozplakala se Málinka ještě víc. Vzpomněla si na maminku, která je tak daleko, že Málinka ani neví jak.

„No tak, kde máš maminku?“

„Nevím,“ krčí v slzách rameny Málinka.

„A co tatínek?“

„Nevím. Babičku mám na hřbitově. Toníček je tady. Ale já nevím kde. Nevím nic.“

A rozplakala se znovu.

„A proto jsi se, chuděro, octla za dveřmi! Máš ty asi chudobné příbuzné.“

„Já nevím, kolik mají na knížkách,“ šeptá děvče.

„Chuděra, má o kolečko víc!“ dělá si vrátný kroužek na čele. „Musím pro doktora!“

Odejde a Málinka si položí ve vrátnici hlavu na stůl.

Vchází doktor. Hledí vážně na děcko, které k němu točí uslzenou tvář.

Kdyby si aspoň mohla vzpomenout, jak se ta ulice jmenuje, co v ní Toníček bydlí, ale to je, jako by jí na hlavu špalek položili! Nic a nic neví, jen to, že je v Praze, maminku má daleko a Gabra – –

Najednou se Málince jasní oči.

„Lele – kocúr,“ povídá usměvavě. „Jak náš Macek! Na, čičiči!“

Usmál se i doktor a pohlédl ke starému kocouru, který se tu spokojeně protahoval na lavici.

Kocour jde k Málince a spustí na ni:

„Mňau! Máš, dáš?“

„Jezulinky, já už nic nemám, já už jsem obě húskey snědla.“

„No, děvčátko, jak vidím, ty jsi z daleka.“

„To su,“ říká Málinka a hledí na kocoura. „Až z Valašska. A sem mna švagr Toníček přivezl na študie! Já budu lékárnícu!“

„No, a kdepak tady bydlíte?“

„Počkejte! Je to v jedné ulici, co sa jmenuje jak jeden z českých knížat.“

Málinka počítá na prstech: „Přemysl, Nezamysl, Mnata – –“

„Nezamysl! Nezamysl! V Nezamyslové ulici u doktora Jandy!“

„U pana kolegy Jandy? Ten má přece telefon!“

„Má!“

„Nu, tak mu zatelefonujeme!“

„To jsem sám blázen!“ povídá si starý vrátný. „Tak tedy to děvče není blázen. Ale to jsem blázen, že jsem si myslel, že ona je blázen. Máme my to tu blázinec!“

Doktor už telefonuje a radostně sděluje Málince, že si sem, do blázince, Toníček pro ni přijede.

„Což já su v blázinci?“ děsí se Málinka.

„Ano. V ústavu pro duševně choré. V nemocnici duševně chorých. V té nejsmutnější nemocnici.“

„A proč je to ta nejsmutnější nemocnice?“

„Blázni jsou ti nejubožejší lidé na světě, věř mi, děvče.“

„Já myslím,“ uvažuje Málinka, „že slepí sú ešte ubožejší.“

„Ne, nejsou. Slepý nevidí, ale cítí. Cítí blaženost při něžném dotyku mateřské ruky, cítí vůni květin, jara, léta, určitě myslí a může pracovat. Ale duševně chorý? Necítí nic, jen hrozný chaos spletených myšlenek. Žije falešný svět. Jemu květy nevoní, mateřská dlaň ho nehladí. Nechápe to. Jeho nejbližší, kteří ho milovali, jsou smutnější, než kdyby umřel.“

„A neuzdraví se?“

„Někteří ano, mnozí ne. Někteří jsou tu celý trudný život.“

„A jakpak je léčíte?“

„Podle toho, jak který potřebuje: koupelemi, prací, procházkami, laskavostí i přísností...“

„Já bych je ráda viděla!“

„Nemusíš je vidět, uslyšíš je!“

Doktor pootevřel dveře a volá Málunku. Jde s ní na chodbu.

„Šiju, šiju a pořád nic neušiju,“ křičí podivný hlas.

„Slyšíš, to je švadlenka, která stále šije. Utekl jí ženich, když si právě došívala svatební šaty.“

„Nekamenujte proroků!“ zní to večerním tichem jako z dálky.

„To křičí blázen, který o sobě myslí, že je prorok,“ vysvětluje lékař posmutnělému děvčeti.

A zas tu zazní hlásek jako na trubku.

„To je jeden muzikant, který – –“

„Já to nemóžu slyšet,“ pláče Málinka a zandává si uši. „Nemůžete je potěšit?“

„Ale také! Ošetřovatelé s nimi vlídně vyprávějí, i knihy ke čtení jim dáváme, podle jejich schopností, a budeme mít pro ně vlastní biograf.“

Vtom zvoní zvonek. Vrátný otvírá.

„Toníček! Gabra!“

Málinka jim padá do náruče a Gabra ji štípe do ucha.

„Ty jedna! Esli sem to doma neříkala, že ťa najdem v blázinci! A taky ano! To je ti podobné.“

„Zaplat’ Pán Bůh, že jsme ji našli zdravou a celou,“ povídá švagr a děkuje srdečně a upřímně doktorovi a vrátnému a spěchá do auta, které venku čeká. A – domů – domů!

Málinka seděla v autu tiše jako pěna, ale když zahýbali kolem botanické zahrady, zasvítily jí oči a ona se zeptala!

„Toníčku, kdo je to Domin?“

„Univerzitní profesor, doktor filozofie, také slavný cestovatel, který přednáší i farmacii. A jednou tedy – kéž dá Bůh – budeš ho poslouchat i ty.“

„Proto mně on sám řekl: Na shledanou na univerzitě!“ zaplesala Málíka.

Toníček měl radost, když se od Málíky všechno dověděl, a Gabra jí až trochu záviděla...

Co se dcerkám v Praze nejvíce líbilo

Myslíte, že dělal Toníček Málince doma nějaké kázání? Kdepak! Sám sobě vyčítal, že měl s dívkami přece jen projít Prahu nejdříve sám. To bylo něco jiného, on – tehdy mladý student – kluk jako oheň, a tyhle dvě panenky, zvláště pak sama Málinka! Co ho to jen napadlo? Kdo by si ovšem taky pomyslnil, že se Málinka hned vydá sama na potulku?

„A cos vlastně v té Praze hledala, Málinko, žes v tak ponurých místech bloudila?“ ptal se jí posléze.

„Hledala jsem smutné lidi,“ povídala upřímně Málinka.

„Nu, a našlas je?“ usmál se švagr.

Málinka přikývla a hluboce zavzdychala:

„Našla jsem ty nejsmutnější!“

Toníček se odmlčel... Ale jen na chvíli! Pochopil, že musí jednat.

„Já vám, dcerky, ukážu veselejší část Prahy! Obě půjdete se mnou na pouť matičkou Prahou!“

Doktor si uvědomil, že se to musí stát co nejdříve, neboť jak zná Málinku, sotva se „otřepe“, půjde hledat nemocnici znovu, a to tu pravou, když ji po prvé nenašla. Ještě by aspoň pětkrát znovu zabloudila. A Gabra také nutně potřebuje usměrnit! Pořád jen lítá po nuselském údolí a ve všem se rychle přizpůsobuje předměstské omladině.

A tak když se Málinka ze svého bloudění asi po dvou dnech dobře zotavila, řekl doktor dcerkám: „Tak, dívky, připravte se, dnes půjdete se mnou na prohlídku Prahy!“

„To su ráda!“ poskočila si Gabra. „Beztak mně ogaři slíbili dnes obrátit kusadla dozadu, že sem jim včera zahrnula kramle – – –“

Toník byl nad takovou „nuselskou“ řečí z úst děvčete ohromen a honem se ptal:

„Tak co byste která nejdříve a nejraději chtěla vidět?“

„No tož, šak ste pravil, že půjdeme na púť v matičce Praze. Tož na tu púť, přecaj! Kde to je?“ hlásila se první Gabra.

„A jejej! Pout'! Ta už byla – emauzská. A fidlovačku jsi už také zmeškala a musíš si počkat až na příští Velikonoce. Dnes budeme putovat po matičce Praze. Taková to bude pout'.“

„Já bych vám řekla, Toníčku, kam já bych se chtěla najdřív a najradčív Praze s váma podívat!“ podotkla Málinka.

„Tož, kam?“

„Ke hrobu Boženy Němcovéj – téj, co napsala Babičku – – –“

Chvilku bylo ticho a nejdřív se ozvala Gabra:

„A to máme začat pút' se hřbitovem? A to ne! Já chcu do města! A vidět něco veselého! Komedianty tady nemáte?“

„I dej pokoj – to musíš počkat na posvícení! Jakkpak si takovou pout' Prahou představuješ?“

„Vida, zas pút', pořád pút'!“

„Tož tedy putování! Navštívíme především starobylé chrámy Páně, Staré Město, křivolaké uličky, Hradčany, Petřín. Ale Málince také vyhovíme. Vyšehradský hřbitov máme nejbliž, a tak tam půjdeme nejdřív.“

Málinka vyjasnila oči. Uvidí rov Barunky – Boženy Němcové –, té krásné paní, která napsala nejkrásnější knihu ze všech, co Málinka zná. Ano, tam je to všechno tak, jak to bývalo u nich doma. Moc a moc lásky rodinné a hlavně k babičce!

Oh, babičko zlatá, kdyby to už o tobě všechno ta tvá zlatá Barunka nenapsala – sama bych se do toho pustila! To mi věř, drahá babičko! A také bych chtěla psát tak dobrá, něžná a prostinká slova a sázela bych jedno vedle druhého jako polní kvítky a upletla bych z nich ten nejkrásnější věneček, takový, jak jen dovedou děti nejlépe z lásky babičce uplésti! Takový, babičko!

„Pojďme už,“ křičela Gabra. „Nech ten hřbitov máme za sebou. Šak já si v té Praze kúsek veselosti vyšťúrám, nic sa nebojte! A tož honem pojďme! Málino, daj sem peruť, napni kostru a idem!“

A tož vykročili.

Málince se cesta na Vyšehrad velice líbila. Kráčela cestou podél starobylých hradeb a tázala se Toníčka, proč mohutné hradby a brány zde jsou?

Dovídá se, že město se zavíralo na noc a též před nepřítelem.

„Takové mohutné hradby bylo těžko dříve dobýt!“

„Ej – Bože! Já bych je pořád přelézala a ogaři by mně pomohli! Udělali bysme si z provazu žebřík – – –“

„Jéjéj, to je malé okénečko v bráně,“ diví se Málinka.

„Tam bydlíval strážce. I dnes tam našli byt dobří lidé. Hlídači! A jsou spokojeni.“

Málinka hledí na malé okénko a vidí v něm mladou dívku. Připadá jí jako Šípková Růženka.

Ted' Málinka vidí velikou zahradu a v ní děti, tu o holích, tu s berličkou, tu zase shrbené.

„Zde je Jedličkův ústav pro zmrzačené,“ vysvětluje švagr udiveným dcerkám.

„Jak je to, Toníčku?“ táže se Málinka.

„Inu, takový mrzáček by doma třebas překážel, zlé děti by se mu posmívaly, pořádné práci by se nenaučil – a byl by nešťasten. Zde najde každé takové dítě svůj domov i svou školu. Podívejte se,“ ukazoval do oken, kde jako za výkladem byly vystaveny krásné práce: ručně vázané pestré koberečky, polštáře, vykládané skřínky, knihy a mnoho jiných užitečných i ozdobných věcí.

„Ti sú šikovní,“ pochválila jim práci Gabra.

„A sú tam šťastní, když s nima nejsou rodiče?“ ptá se Málinka.

„No, podívej se!“ vrací se Toníček zpět k zahradě.

Děti chvíli nahlízejí přes plot. Málince se jasní oči a zase slzí a je tuze spokojena. Hoši s berličkami, shrbené nebo kulhající dívky, všichni pobíhají po trávníčku, jsou veselí, smějí se a někteří si hrají s míčem.

„A ani hlad tu nemají?“ ještě se ptá Málinka.

„Ale kdepak! Mají tu své vlastní hospodářství a sami si na něm pracují. Hlavně ti odrostlí. I zahradnictví tu mají. Uvidíte. Pojd'te, děti!“

Když Málinka uviděla blíže druhé brány i zahradnictví a zase jen spokojené mladé tváře, byla zase uklidněna. Mají se tu dobře! Všechno mají! Rodiče tu sice nejsou, Málinka polkla hořké sliny, ale jinak mají

domov krásný. Kdo jim to však dává, kdo to vše založil? Tu se dovídá Málinka o profesoru Jedličkovi, jehož jméno ústav nese.

„Jistě mají děti svého představeného rády jako svého otce!“ čte Málinciny myšlenky švagr. „Však on je taky miluje jako své děti. Celý život obětuje jen jim.“

Tolik lásky! To se Málince ani nezdálo, že jí tak moc v Praze najde. Jako by se jí rozsvítilo před očima.

A to už byli skoro před hřbitovem. Málinka nahlížela mřížemi a zase se jí stáhlo hrdélko.

Dětské rovy! Bílé holubičky na pomníčku s hlavičkami svěšenými nad mrtvým holoubátkem. Dětský rov! Ten nejsmutnější ze všech! A zas bílý křížek a andělíček a fotografie něžného batolátka na něm. Větérek vlaje, hraje si s travičkou, jako by nevěděl, že si hraje s hrobním kvítkem, jako by nevěděl o všem tom smutku tady.

Tolik rovů! Tolik v řadě jich ještě Málinka nikde neviděla! Ani u nich doma ve Štítné, ani u stařenky v Brumově, ba ani potom v Meziříčí.

„Pojďte už, nebo Málinka už zase cedí –“ mračí se Gabra.

„Nech ji!“ říká švagr. „Dětský rov je dojemně krásný.“

„Lele je! Ogaři! Pepík! Hrají si s velikú mičudú. A jejda, honem od-tád’! Jsú tam aj ti z nuselského.“

„Jen se na ně podívej!“ povídá švagr. „Uvidíš, že i v Praze máme ze-lené trávníky a hřiště.“

Ale Gabra už letěla pryč. Co může Toníček vědět, že včera postříkala ogary vodou ze stříkačky, kterou si „vypůjčila“ z ordinace. Dobře, že na to ještě nepřišel, je trochu nakřaplá, hned by věděl, proč Gabře kluci chtěli obrátit „kusadla“ dozadu!

Málinka a Toník krácejí za Gabrou vážně ke hřbitovu. Kostel je otevřen. I vešli dovnitř. Málinka hledí na mohutné klenby, krásné obrazy a tiše se modlí. Gabra se obdivuje jasným malbám, pěknému souladu barev a nic jí to tu nepřipadá jako v kostele. Ani se pořádně modlit nemůže. To je škoda, právě chtěla začít. Je to tu nějaké veselé! Lidičky, sem bude Gabra docela ráda chodit! Staví se při tom na hřišti

a proskáče se na hradbách. Možná, že ani ten hřbitov tak smutný není. Jen aby tam nebyl pohřeb!

Ne, nebyl.

Svatý klid spočíval na každé travičce, na každé větévce, na každém hřbitovním kříži.

Od hřbitovního vchodu zahnuli hned vpravo. Brzy je upoutala socha nad hrobem Václava Beneše Třebízského, vytvořená Františkem Bílkem.

„Krásně vyjádřen bol!“ poznamenává doktor.

Dcerky jen kývají hlavami a mlčí.

Švagr je vede dále.

„Zde leží Bedřich Smetana,“ ukazuje.

„Co složil Prodanou nevěstu!“ dodává Gabra. „Na túto operu půjdeme.“

„Inu, proč bychom se netěšili!“ praví švagr, zatím co Málinka žehná hrob třemi křížky.

Gabra počítá na prstech:

„Od Smetany je ‚Má vlast‘, symfonická báseň, která má šest dílů. Jsou to: Vyšehrad, Vltava, Šárka, Z českých luhů a hájů, Tábor, Blaník. Tatínek nám tyto skladby hraje enom na veliké svátky. Zato sestry hrajú na klavír často Smetanovy polky a potom ukolébavku z opery ‚Hubička‘. Ale celú operu sem ešte neslyšela! Ale uslyším, uslyším! A esli sa mi to bude takéj líbit, tak líbit, jak dosavad všecko, tož někdy místo modlení bude večer, Bedřichu Smetano, Gábinka zpívat vaše písničky. Co od vás zná, všechno zní jak z nebe, ať je to veselé, nebo smutné.“

A pak je doktor zavedl k jednomu prostému hrobu s přívětivým poprsím na pomníku.

„Tady spí svůj věčný sen náš slavný malíř Mikoláš Aleš. Zde pod kalinou. Přál si ji mít na svém prostém hrobě. Nechtěl hrobky ani okázalého hrobu. Byl skromný za živa a je i po smrti.“

„Toníčku, vy jste ho znal za živa?“ diví se Málinka.

„Znal, velice dobře znal a on mne taky! Chodíval k nám na návštěvu. Ve veliké vážnosti mám skleničku, z níž píval u nás víno.“

„A to já bych si od něho dala vymalovat obrázek! Koníčka! Ty máš moc krásné,“ říká Gabra.

„Vymaloval mi ho sám a rád. I s věnováním. Mám husara na koni. Na pěkném alšovském koníku,“ chlubí se švagr.

„To nám musíte ukázat!“ žadoní obě dcerky.

„No, až doma. Taková vzácnost se nenosí s sebou na procházky.“

Dcerky postály pod kalinou a pomodlily se. Teprve pak šli všichni zase dále.

Obešli celý hřbitov a Toníček upozornil dcerky ještě na řadu našich zasloužilých národních pracovníků, kteří tu odpočívají. Gabra zase u rovů hudebních skladatelů Antonína Dvořáka a Zdeňka Fibicha na prstech vypočítala jejich skladby.

„Málinko,“ pojednou kývá švagr na dcerku.

Málinka jde a dívá se. Rozjasní oči, když čte:

Božena Němcová...

Ale i kdyby neviděla a nečtla ta dvě vzácná slova, poznala by její hrob. Můj Bože! Jaký to rov! Věnce i malé kytičky – tu poupátko – tu větvičky – tam obrázek – tak jako to děti v ručkách nosívají. Málinka nemá s sebou ani květinu, ani obrázek, ale má srdéčko plné citu a lásky. Klekne si tu a pomodlí se tak upřímně, jako nikdy. A popovídá si s krásnou paní o své babičce. Vždyť byla taky taková jako ta její. A poví jí, že má taky předrahou maminku. Ano, krásná paní, tys napsala nezapomenutelnou knihu o babičce – dá-li mi Bůh zdraví a požehnání, já napíšu knihu o své mamince. Ať děti vědí, jak bývalo u nás také moc lásky, i když také moc shánky a přičinění.

„Otče náš, jenž jsi na nebesích...”

Málinka se modlí, myslí na svou maminku, na krásnou paní a přemýšlí o sobě, zda by také jednou dovedla napsat tak krásné dílo jak tato paní zde, květinami zasypaná, dětmi po všechny věky milovaná. Ta krásná, dobrá paní, která za života neměla na růžích ustláno – –

Málinka se zahleděla k pomníku. Můj Bože, co vidí? Malá panenka sedí uprostřed podstavce pomníku, celá ušmudlaná a rozcuchaná, jak ji dětské ručky k sobě tiskly. Pusu má celou opusinkovanou. Tak byla ta

panenka umyta. Jistě dětské duši byla velmi drahá, nejmilejší. A zde je! Na pomníku Boženy Němcové. Patří Adélce, či Barunce? A vedle panenky – hleďte, ovečky jak z Betléma – jedna za druhou, jako by je pasáček hnal na pastvu.

Dětské hračky! Dětem nejmilejší! Dárčky mluví za děti a dojmají. Málinka slzí, a když posléze švagr odvádí dcerky kolem Nerudova hrobu ke Slavínu, kde odpočívají naši nejslavnější ze slavných – Málinka je již tak rozlítostněna, že plakala samým dojetím celou cestu.

„Vidíte, měli jsme jít nejdřív na něco veselejšího. Teď cérce oči neoschnú,“ vyčítala Gabra.

„Enom mňa nech! Já sem plakala ze saměj blaženosti,“ bránila se Málinka a usmívala se přes slzy na Gabru. „Já sem byla u hrobu Boženy Němcové...!“

„Anebo sa ti stýská po mamince?“ zadívala se na ni Gabra. „Víte, Toníčku, když je jeden den bez maminky, už brečí jako malé děcko...“

„Šak já si zvyknu!“ polykala slzy Málinka.

Než opustili hřbitov, ohlédla se ještě Málinka k hrobu Boženy Němcové.

Co vidí?

Několik malých dětí tam přikleká a dětsky oddaně se modlí a zase zdobí hrob. Oh, to je krásné, to je dojemné. Tolik lásky!

Všichni chvíli hledí na milý obrázek a dojatě odcházejí. Málinka má toho milovaného rovu plnou hlavičku, i když už jsou ze hřbitova venku a těší se krásnou vyhlídkou od vyšehradského parku na Vltavu. Dívají se půlkruhovým oknem ve zdi a vidí před sebou řeku a parníčky jako zarámovaný obraz. Děti stojí jako přikovány. Ale pak je švagr odvádí dále. Jdou do Emauz. Málinka za to nemohla, ale pořád myslela na Boženu Němcovou a pak na svou maminku a celé blažené dětství. Vstupovala se vzpomínkami na maminku do chrámu Páně.

Slovanský kostel a klášter se oběma dcerkám tuze líbil. Mnoho krásného jim Toníček o něm pověděl. To by se maminka divila, co všechno už její dcerky znají a co všechno vidí.

Zase to Málinku zašimralo v krčku. Co as dělá maminka?

Chodí teď asi po čachrovském zámku a Jeníček se za ní batolí. Málinka se cítí nějak tak sama v tom velikém městě, opuštěná, bez maminky, bez tatínka. A babička jí umřela! Málinka nemá domov! Stojí tu jako kůl v plotě.

Kde je opravdu její domov? Kde? Není domečku se širokou střechou ani staré jabloně uprostřed dvorečku, kde ráda sedávala její babička. Kam se poděla lavička pod kalinou, kde je to všechno, kde? Zakryla tvář rukou a zavzlykala.

Došla k velkému obrazu Matky Boží bolestné. Pozvedla zrak a zahleděla se na Pannu Marii, držící na klíně mrtvé tělo Kristovo. Četla latinský nápis: „Ecce dolor...” a volně si jej překládala: „Ejhle bolest... Zda tvá je větší nežli moje?”

„Ne, Matičko! Má bolest se nemůže rovnat Tvoji! Má bolest je nepatrná proti Tvé. Šak já už nepláču. Vždyť moji rodiče žijí, vím to a mohu je navštívit, kdykoliv chcu. A zde v Praze mi dal Bůh místo nich dobrého švagra, který sa o mne chce starat. Co mně chybí? O, já hlupá, proč bečím?”

Otřela si slzy, a když k ní docházela Gabra s Toníčkem, už se na ně zase usmívala...

Dcerky se procházkou Prahy tuze namlsaly a Toníček musel s nimi druhého dne nanovo. Svezl je elektrikou až k Petřínu. Prošli krásným parkem, a když všichni z výše pohlíželi na matičku Prahu, srdce jim poskočilo a Gabra pravila:

„Bože, to je krásy! Kdybych byla malířem, včil bych malovala. Věže, věžičky, zelené parky, památné budovy, aj tu mlhu, co sa nese do výšky, ba aj to sluníčko, co to všecko pozlacuje. A kdybych byla básníkem, včil bych psala verše. Ale že su Gabra, tož jásám: Jakživa sem ešče nic tak krásného neviděla!”

Málinka plesala také a Toníček se jen usmíval. Potom šli přes Nebozízek a přírodní park u Petřína a Gabra škádlila Málinku:

„Správně sa říká Nebožízek, a žádný Nebozízek. Málino, šišláš!”

Málinka se jen zaškaredila. U Nebozízku se cítila tak trochu doma. Byla skoro jako v přírodě. Jen kdyby tu tolik lidí nebylo!

Mnoho toho děti za den prošly. Viděly i naši zlatou kapličku nad Vltavou, Národní divadlo, a když šly domů, Málinka viděla „smutné lidi“. Byla s Toníčkem až v nemocnici. Ale Gabra ne! Kdepak! Čekala na ně venku. Běhala po Karlově náměstí a náramně se radovala, když objevila stánek s tureckým medem.

„Přecaj je tady pút'! Budú cosi vykládat! V Praze je pút' každý den. Enom si považte! Výklady plné salámů, u pekaře koláče a dort na dortě, aj turecký med. Lidi, kdo máte peníze, můžete mět v Praze pút' celičský rok!“

Jenom necht' je Málinka dlouho v nemocnici! Gabra si tu zatím pěkně všechno prohlédne a za půl hodinky se sejdou v parku u pomníku Benedikta Roezla, slavného zahradníka a sběratele orchidejí, který zde má v ruce tu krásnou tropickou květinu a u nohou indiána odkudsi z brazilských pralesů – jak jim to Toníček vysvětloval. Málinka může přijít třebas až za hodinu, Gabra se nebude hněvat. Podívá se do výkladních skříní a obhlédne módu, aby nechodila jak z Kocúrova. Ještě by lidé mohli o ní říci, že jí čouhá sláma z bot. Na módu si dá Gabra dobrý pozor. A na parádu taky. Sedne si v parku na lavičku a podívá se, jak se takové slečinky v Praze „nosí“.

Gabra již měla pět klobouků vyhlídnutých, co si koupí, až jí zbudou nějaké peníze. Módu již znala nazpaměť. Čtvrt hodiny již stála u Roezlova pomníku, když teprv se Málinka s Toníčkem vrátili.

Málinka se tvářila chvilku na pláč, chvilku se smála a Gabra jí povídala:

„Tož, co, osobo, jaké to tam bylo?“

„Uvnitř sú sami spokojení, smutní sú enom venku,“ odpovídala Málinka.

„E, daj pokoj! Ležet v nemocnici, to je radost?“

„No, řekni jí, Málinko, co ti říkal ten starý kočí, který tam ležel jako Lazar?“

Málinka, kterou Toníček zavedl se svým známým lékařem až do sálu s nemocnými, vyprávěla:

„Byl celý ovázaný, a přecaj sa usmíval. Ptala jsem sa ho, proč sa tak blaženě směje. Řekl mi:

„Jak bych se nesmál? Tady pořád »pane Ferdáčku sem, pane Ferdáčku tam«. Páni doktoři mě vobletujou a sestry ošetřovatelky mi dávají dobrý jídlo. Spím na čistý bílý posteli. A co mám doma? Spím v chlěvě u koní, nosím jedny staré šaty a pořád: »Ferdo běž, Ferdó vstávej, Ferdó dělej!« A nikdo se mne neptá: »Můžeš? Nebolejí tě nohy nebo ruce? Nemáš hlad?“« Jo, slečinko, na nemocnici budu mít už po druhý nejkrásnější vzpomínky.“

Málinka mluvila skoro se zavřenýma očima, zrovna tu řeč znala nazpaměť, tak se jí líbila.

Gabra se jen otočila na podpatku a nedočkavě se zeptala:

„Včil kam?“

Toníček rozhodl, že půjdou na Staroměstské náměstí a podívají se na starobylý orloj, když bude právě bít dvanáct. A pak půjde s nimi někam na oběd!

To se dcerky zaradovaly! Panečku, budou obědvat v Praze!

Před památnou staroměstskou radnicí Toníček dlouho vykládal její historii, vykládal i o památném Týnském chrámu, kam se dcerky také podívaly. Málinka se tu pomodlila za svou maminku, aby jí dal Pán Bůh zdraví a dlouhý věk, a i za šťastnou shledanou a pak za svou vlast. Gabra se modlila za sebe, za Venúška, za rodiče a také za matičku Prahu.

„Pospěšme, bude dvanáct hodin!“ povídá Toníček.

Dcerky vyskočí a pospíchají k orloji, starobylému orloji, opředenému pověstmi a bájemi.

Stojí před ním a čekají na 12 hodin. Toníček ukazuje krásné obrazy měsíců.

„Ty jsou od Mánesa!“ povídá.

Dcerky si je dobře prohlížejí a tu, slyš – bije dvanáct hodin... Dvířka nad orlojem se otevírají... Apoštolové jdou... Smrt s kosou kývá hlavou, zvoneček zvoní a kohout zakokrhá. Dvířka se zavírají. Toníček vysvětluje dcerkám historii této památky. Gabře se vše moc líbí, ale posléze povídá:

„Dvanáct odbilo a oběd nikde. Já mám hlad!“

„Tož to je dobře se najíst. Půjdeme na oběd do Měšťanské besedy.“

Dcerky se radostí pošťuchovaly. A tak tedy v Měšťanské besedě po pražsku poobědvaly. Gabra čekala, že si Toníček objedná něco nóbl, třeba krocana na divoko. Sama si poručila podle jídelního lístku „to poslední v řadě“, neb to nemohla honem správně přečíst, a soudila proto, že to bude cosi panského. Málinka si dala to, co Toníček. A tak se Gabra zasmála, když Málince a Toníčkoví předložili brambory s cibulí a salát a jí: „poularde“ – pečené kuře! Vida, zas měla Gabra štěstí! Ta se poměla! A ještě byl nakonec dort jako moučník. Ostatně i Málince oběd chutnal. Brambory jí odjakživa ráda, zvláště nové – a Gabra jí dala ždibek „poularda“ ukousnout! To jí stačilo k blaženosti.

„Víš ty co? Napíšem cérkám do Meziříčča, jak sa máme!“ navrhovala Gabra. „A napíšem, co jsme všechno viděly. Ty puknú zlost'ú! Žofce pošlem obrázek Petřína. Dostane sa takový kúpit, Toníčku?“

„Dostane. I s pomníkem Karla Hynka Máchy!“

„To bude Žofka ráda! Máchu ctí odjakživa.“

Gabra měla náladu, zvláště když se napila limonády. A té měly dcerky před sebou každá svou láhev!

Toníček se pořád zdravil se známými a dcerky slyšely:

„Dobrý den, pane doktore!“

„Poklona, pane profesore!“

„Nazdar, kolego, jak se máš?“

„Co nového?“

A tož Toníček uznal, že by si mohly dcerky popsat a on že si zatím s pány popovídá. Ochotný číšník obstaral dopisní papír a pohlednice, včetně té s obrázkem Petřína, a též inkoust s dvěma pery. Dcerky se s chutí pustily do psaní. Dobře se jim to dařilo. Málinka napsala nejdřív pozdrav pí profesorce „Zlatovlásce“ a pak ještě několik lístků známým. Gabra psala všem kamarádkám najednou. To je lacinější. Napsala to Žofce, a ta ať to dá v Oboře všem přečíst. Psala pěkně po valašsku:

„Nazdar cérky!

Tož už sme v téj slavněj Praze. Bože, tady je krásně, to sa nedá vypsat. Já nevím, na co dřív hledět. Esli do talířa plného samých „poulardů“, nebo na dorty, co sa mně jich tu na stole plete, anebo na stříbrnú Vltavu, či na Hradčany, nebo na Národní divadlo. A moc krásné kusy tu hrajú, to není jak jednúc za rok u vás komédia! Až na neco půjdu, tož vám napíšu, jaké to bylo. Ale, vy mně, cérčiska jedny, takěj napište! Málem sem sa Vás zapomněla zeptat, jak Vám dupú králíci a jak sa těšíte do hroba? Ja vůbec ne, nebo v Praze je blaze.

Vaša Gabra.“

Málinka měla dávno napsáno a ted' už jen jedním ouškem poslouchala, co si povídá Toníček s pánem, kterého oslovoval „pane profesore“.

„Co nejdříve mi, pane kolego, pošlete určitě svou paní. Zrak je důležitá věc. Lépe je jít dřív než pozdě!“

„Jistě přijde, pane profesore, a honorář vezme hned s sebou.“

„Budu potěšen. Je ten honorář světlý, nebo tmavý?“ smál se pan profesor.

„Obojí, každý zvlášť! Od zdravých koní. Budou se vám hodit.“

Málinka měla oči navrch hlavy. Probůh, to bylo, jako by spolu mluvili dva blázni, a ne doktoři. Tohle jí šmodrchalo mozek. Tmavý a světlý honorář! A koně prý jsou zdraví! A co Ludva? Aha, má začervenalá oční víčka. To půjde asi k očnímu lékaři, k tomu profesorovi.

„Slyšíš, Gabro, vykládají si jakési hlúpoty. Co to je?“

„Daj pokoj!“ drcla do ní Gabra a diktovala si Post scriptum: „...a našli sme ju v blázinci.“

„Ty klevetnico!“ pomračila se na ni Málinka. A hned na svůj lístek připsala také P. S.: Naša Gabra už nemá paže ani ruce, ale perutě! A co dělá pořád, ptáte sa? Vleče svú kostru!

Pak lístek podala sestře:

„Tu, Gábinko, tu máš, kup si za to guláš!“

Gabra si lístek přečetla a vážně povídala:

„Nu, dyť! Akorát mně dají za pravdu. Psaní jak z blázince.“

„Dejte sem psaníčka a já dám známky!“ povídá Toníček a známkuje lístky a dopis. „Dáme to na hlavní poštu v Jindřišské ulici!“

Dcerky povyskočily, protáhly se po dobrém obědě a hajdy zas do Prahy! Ale Málunku již bolely nožky a hlava se jí točila. To ještě od včerejška. Bylo toho na ni mnoho. Tak je Toníček povozil hezky dlouho elektrikou sem a tam. Ale Málinka chtěla jít zase nakonec pěšky.

To už byli na Vinohradech, a tak vystoupili. Málinka uviděla chrám svaté Ludmily a že by se tam ráda podívala. V prázdných kostelech se jí to tak krásně modlí! Je tak blizoučko Pánu Bohu a nic ji neruší! A tak, aby Málinka té samoty hodně užila, Gabra a Toníček na ni počkají u vinohradského divadla. Je to hned vedle, Gabra si zatím přečte, co hrají, a Málinka ať se pěkně pomodlí i za Gabru!

Málinka jde po schodech do chrámu Páně a vidí: tu babičku, tam dědečka, tu paní, tam paní – každý klečí před některým obrazem svatých. Málinka zůstává skromně u dveří. Ještě je tu někdo u dveří. Klečí tu stařeček – a hle! – taky Valach! V kroji, s dlouhými vlasy. Klečí na obou kolenou, celým tělem kupředu nachýlen, ruce sepjaty a modlí se. Před ním na zemi stojí pletený košík a v něm vařečky a kvedlačky, trčí k oltáři, jak ty tvrdé sepjaté ruce starcovy.

Málinka je dojata. Jak krásný je to obraz! Kdyby uměla malovat, zachytila by tento vroucí obraz modlitby! Vyslyší ji Bůh? Ó, jistě! Taková modlitba je určitě Bohu nejmilejší!

Stařeček se nedívá a Málinka se sklání a nějaké peníze, co má u sebe, klade mu do košíku. Pak odchází.

Celkem ji mrzí, že láska k bližnímu se projevuje na tomto světě nejvíce penězi. Měla raději dědečka pohladit! To by bylo pravdivější. Co ten studený kov? Ale, marné myšlenky! Dědeček si něco koupí a to bude tak, jako by ho pohladila.

Málinka vychází z kostela s obrázkem toho dědečka v duši a letí za Gabrou. Ta už na ni mává. Považte si, pojedou domů – autem! Gabra

i Toníček stojí u drožky a Gabra cupe nedočkavostí. Málinka si k nim zaklusala.

Dcerky se zabořily do měkkého sedadla. Ale než se mohly nasytit krásné jízdy, byly doma.

Obě se pořád usmívaly přesto, že je nohy už pořádně bolely. Jen co jim otrne, zas půjdou!

Asi za týden dostala Málinka od paní profesorky odpověď.

„Milá Málinko!

Velice jste mne svou vzpomínkou potěšila. Mám Prahu velmi ráda a přeji Vám ze srdce, abyste jí hodně užila. Poznáte mnoho krásy a ráda bych věděla, co se Vám v Praze nejvíce líbilo.

Napište to své profesorce!“

Málinka ten list četla už aspoň po desáté, pořád se usmívala a nakonec povídala:

„Já jí to napíšu hned.“

Sedla si do koutečka a psala:

„Moje zlatá paní profesorko!

Praha je krásná, i když v ní nejsou lesy. Po těch se mi stýská. Švagr tvrdí, že je zde les – les věží a věžiček. Líbí se mi Národní divadlo, líbí se mi Vltava s Hradčany v pozadí. Ale mám-li být upřímná, paní profesorko, z celé Prahy se mi nejvíce líbily a nejvíce mne dojaly dva obrazy:

Hrob naší drahé spisovatelky Boženy Němcové, ozdobený květy a hlavně dětskými hračkami. Na pomníku stála panenka a vedle ní stádo oveček. Celý ten její rov dýchal tou největší dětskou láskou. Tam jsem si zaplakala. Tolik lásky – ale až po smrti...

Druhý krásný obraz se mi vryl do duše v kostele svaté Ludmily na Vinohradech. Modlil se tam u dveří vroucně valašský dědeček se sepjatýma mozolovitýma rukama a vedle něho stály

v košíku vařečky a kvedlačky, taky tak obráceny k oltáři. Snad jako modlitba, snad jako výčitka...

Tyto dva obrazy se mi z celé Prahy nejvíce líbily.“

Málinka dopsala. Toníček a Ludva byli zvědaví, co se Málince v Praze nejvíce líbilo, a tak, s jejím dovolením, si to přečetli. Hleděli chvíli na sebe, pak na Málinku a Gabra povídá:

„Inu, Málina!“

Ale Toníček ji pohladil. Gabra se čertila, že Málinka za takové „nic“ sklídí ještě pohlazení, a pravila:

„Já nemóžu říct, že se mi líbí lepší to neb ono! Všechno je to tu pěkné! Je to jednúc matička Praha a ta je celá krásná! No, nemám pravdu?“

Měla! To museli všichni uznat.

Ale Málinka měla pravdu taky!

Kde všude Málinka nalézala lásku

„Tak dnes nám Málinka ukáže, kudy bloudila,“ povídal Toníček, když opět jednou vycházeli z domu.

„Snád' nechcete jít zas hledat smutné lidi?“ polekala se Gabra.

„Inu, všechno je možné,“ usmíval se švagr.

„A to já s váma nepůjdu – kdepak!“ bránila se Gabra, sotva vyšli.

„Esli mňa máte enom trochu rádi, nechte mňa doma!“

„Sice bych rád, abys zvláště ty nemocnici zblízka viděla, ale částečně ti vyhovím. Do různých ústavů půjdeme s Málinkou sami a ty přijdeš za námi s Ludvou! Půjdeme pak společně na oční kliniku, tam není tolik různých pacientů. Něco z nemocnice poznat musíš.“

„No, tož teda! Kdy máme vyrazit?“

„Za dvě hodiny. Sejdeme se v ordinaci profesora Deyla. Ludvička už ví, kde to je.“

Gabra ještě volala za švagrem:

„A co ten blondovatý a brunetový honorář?“

„Ludva ví o všem, jen se nestarej!“

Gabra cosi zabručela, povrtěla hlavou a šla pomáhat vařit.

Málinka s Toníčkem šli nejprve Albertovem.

„Zde, Málinko, vidíš „Chemický ústav“. Zde budeš studovat farmacii.“

Málinka se zahleděla k výstavné, rozlehlé budově. Zde tedy se naplní její sen? Stojí tak blizoučko chemii, a přece ji ještě od ní řada let dělí.

Toník jako by ji slyšel myslit.

„Čas uteče jako voda, ani se nenaděješ a budeš sem chodit jako posluchačka!“

„Chemie je na univerzitě hrozně těžká, pravda?“ ptala se Málinka.

„Lehčí, než si myslíš! Kdo se naučí nazpaměť rozdělení prvků podle jich mocností, umí chemickou abecedu. Pak si každý vzoreček sestaví sám a chemii rozumí.“

„Vy umíte nazpaměť prvky podle mocností?“

„Jeje! To si vždy řeknu: Prvky se dělí na kovy a nekovy. A podle mocností na jednomocné, dvojmocné, trojmocné, čtyřmocné atd. Mezi jednomocné prvky nekovy patří: vodík, fluor, chlor, brom, jod. Mezi dvojmocné kyslík, síra, selen, tellur...“

„Jezulinky! Jezulinky! Dyt' já si to ani nezapamatuju.“

„Jakpak ne! Než dojdeme po schodech nahoru, budeš je umět. Tak povídej: Mezi jednomocné patří: vodík, fluor...“

Málinka to opakuje, a než došli k Fyzikálnímu ústavu, věděla ještě, že mezi jednomocné kovy patří draslík, sodík, lithium, stříbro. Ale dál se už nedostala.

„Tak tady je Fyzikální ústav. Zde řadí univerzitní profesor Strouhal,“ usmíval se Toníček, vzpomenuv na vědátora a slavného fyzika, jehož přednášky už jako student poslouchal.

„Půjdeme dovnitř?“ tázala se Málinka.

„Ano. Navštívíme docenta Posejpala. To je Strouhalův zeť, také učenec. Je to můj známý.“

Zazvonili a vrátný jim přišel otevřít.

„Je pan doktor Posejpal přítomen?“

„Je, prosím, ve své laboratoři.“

To Toníčkoví stačilo. Vedl Málinku ke dveřím, kde bylo napsáno: Laboratoř dr. Posejpala.

„Co tu dělá o prázdninách? Ten je hlupý, pravda?“ tahá za rukáv Málinka Toníčka.

„Ba není. Má teď k vědecké práci nejvíc klidu. A on pracuje z lásky k vědě!“

Toníček klepe na dveře. Nikdo se neozývá. Klepe a zas klepe.

Posléze se ozve z vnitřku hrobový hlas:

„Ticho, ticho! Neotvírejte dveří! Vyrábím umělé teplo! Ticho! Ticho! Ať jsi přítel, nebo bratr, nevstupuj ke mně! Cirkulace vzduchu by byla porušena, atmosféra snížena, bod tepla omylný! Ticho, ticho, klid, klid, klid...!“

„Vidíš, tak pracují učenci. Ani bratra nepřijmou!“ vysvětloval Toník. „Tiše se vzdálíme. Je zde také další můj známý, velice nadaný doktor

Šafránek. Ale jsou tu i mnozí jiní – sami učenci! Naše chloubka! Hravě ti vyrobí před očima umělý sníh, ale dokáží ti i možnost přeměny prvků! Rozbíjením atomů! Tato moderní atomová fyzika je ovšem něco jiného než středověká alchymie. Alchymistům šlo hlavně o výrobu zlata z laciného kovu, kdežto moderním fyzikům se jedná při přeměně prvků hlavně o využití uvolněné ohromné vnitřní energie atomové.“

Málince to vše zní jako pohádka a nechce se jí věřit, že ona také to jednou bude vidět, a dokonce také tomu rozumět!

Odcházejí a ochotný sluha ukazuje Málince alespoň posluchárnu. Velký sál, kde lavice stojí stále výš a výše za sebou a docela dole pod nimi je stůl a velká černá vysouvací tabule. Okna jsou zde také velká a černé stahovací rolety přes ně. To kvůli pokusům. Ani paprsek světla sem nesmí vniknout. Pak zřízenec ukazuje Málince ještě i rozmanité přístroje.

Když konečně s Toníčkem budovu opouštějí, Málinka se chytá za hlavu.

„Tam je to jak v čarodějném sluji a já ničemu nerozumím! To já nikdy nepochopím!“

„To je vše jako u chemie. Uč se dobře základy a to ostatní už ti vyplyne ze základu postupně samo.“

To si také Málinka svatosvatě umiňuje. Fyziku se bude důkladně učit! A pak snad také jednou dokáže vyrobit umělý sníh, ale na umělé teplo si asi nikdy netroufne – a na rozbíjení atomů teprve ne...

„Tady vidíš nalezinec!“ ukazuje švagr.

„No, no, no – tady sem blúdila!“

„A nechtěla by ses podívat dovnitř? Uviděla bys tam moc a moc miminek!“

„A jak ráda! To sú samé nalezené děti?“

„A kdepak! Mnohé jsou sice opuštěné, ale hlavně jsou zde takové, o které se matka nemůže sama starat. Buď stůně, nebo nežije.“

„A pustí nás tam?“

„Jistě, vždyť jsou tam moji známí doktoři, kolegové. Pojd!“

Málinka si dala lehkou říci. Malé děti, a zrovna ty v peřince, měla odjakživa ze všech tvorů na světě, ze všech živočichů nejraději. Jsou to samá jasná sluníčka.

Málinka se radostně usmívala, když vstupovala dovnitř. Uvidí děti v peřinkách s volánky, ustrojené a voňavé! Už na chodbě se kmitaly ošetřovatelky sem a tam, tu s miminkem, tu bez něho. Ale když s miminkem, tož ne s krajkovými volánky, ale prostými strakatými peřinkami. Ovšem čistými.

Ted' se kmitl lékař.

„Nazdar, doktore!“

„Nazdar, kolego!“

„Člověče, co tu chceš? Snad sem neneseš miminko?“

„Kamaráde, chci tuhle své nadějně švagrové Málince, takto příští magistře farmacie, ukázat, jaký tu máte vzorný pořádek.“

„Ale to ne! Já chcu vidět miminka!“ zatahala za rukáv švagra Málinka, až se oba doktoři rozesmáli.

„Tož honem, sestřičky, ujměte se slečinky. Není to sice nalezenec, ale uveďte ji do sálu a ukažte jí robátka. My si zatím s kolegou popovídáme.“

Málinka je ráda. Sestřičky jsou hodné, smějí se na ni a zeptá se jich na všechno směleji než doktora.

Vidí velký sál. Velká kovová lůžka ve dvou řadách pro kojící ženy a u jejich nohou malé, čisté, bílé postýlky pro miminka. Ženy nebo matky porůznu sedí, některá chová robátko, jiná smutně sem tam pohlíží a třetí se mračí a hubuje na život. Ale na postýlkách leží samá sluníčka, blažená, nic nevědoucí o strastech tohoto světa.

„Samé šťastné děti,“ usmívá se Málinka.

„Bodejt' by nebyly! Ted' byla hodina krmení,“ povídá ošetřovatelka.

„A tohle dítě se směje nejvíce ze všech,“ sklání se Málinka nad čiperným černookým klučinou, který se na ni zubí svými dvěma zoubky.

„Jápak by se nesmál, když jedl po prvé kaši,“ podotkla sestřička.

„Však on se nebude smát, až odtud vyjdem. Já půjdu po práci a co s hochem? Táta nikde!“ povídá žena-matka, sedící u chlapce.

Málunku zabolelo u srdce. Proč táta nikde? Proč musí matky do práce? Dívá se po okolostojících. Tady není něco v pořádku. Teď i ty různé mladé ženy krčí rameny. I ony mají podobný osud. Dokavad mohou poskytovat své mateřské mléko i jinému dítěti, je o ně postaráno. Ale co potom? Co potom? Najdou službu, když mají dítě? Co bude s dítětem?

„Inu, když dá Pán Bůh králíčka, dá taky trávníčka!“ ozvalo se za Málčinými zády.

Toniček! Vrátil se za Málinkou, když vedoucí lékař byl odvolán.

„Ba, o tolik drobotiny se stará sám Bůh!“ povídala ošetřovatelka. „Podívejte se, přes sto dětí tady máme.“

Rozhlédli se sálem. Tolik dětí, tolik tvářiček! Jedna hezčí než druhá.

„Co tamhle to dítě, proč pláče?“ ptá se Málinka.

„To je tady první den. Stýská se mu. Stůně mu maminka.“

„A co se jí stalo?“

„Neštěstí! Vypadla z okna i s děťátkem. Ráda – nerada. Bůh ví! Maminka se potloukla a dítěti se nestalo nic. Zázrakem! Jen škrábnutí na čele. Andělíček strážný byl u něho.“

Kolem postýlky děťátka se zavázanou hlavičkou se kupí plno maminek a každá má pro ně dobré slovo a každá se nabízí, že by je krmila. Když tolik lásky se spojí, jistě bude o dítě dobře postaráno. I zde Málinka nachází lásku. A ulehčeně si oddychne. Maminka se vystůně a vše bude zas dobré. O děťátko se jí tady postarají a jak svědomitě! Aha! Už tomu Málinka dobře rozumí! Proto jsou takové ústavy. Vida, co dobra přinášejí.

A zase nový dětský pláč. Proč? Ozývá se od okna. Hle, tam je oddělená postýlka od všech, nějakým tylem pokrytá. Proč? Málinka jde po špičkách a Toniček odhaluje pokrývku. Jejeje! To je divné děťátko. Jednu tvářičku červenou, druhou až modrou.

„To je robátko těžce nemocné maminky. Má nemocnou krev,“ vysvětluje ošetřovatelka.

„Ta maminka?“

„Ano!“

„A co bude s tímto nešťastným miminkem?“

„Uděláme pro ně, co bude v naší moci. Vše, co děláme pro záchranu každého tvora.“

A teď se rozplakala celá řada dětí. Je to hotová muzika, když kolem sta dětí spustí moldánky.

Museli chvíli počkat, než se ti muzikanti trochu utišili.

„Pak přijde takové pozdravené dítě do nějakého ústavu, aby se naučilo pracovat a aby se mohlo jednou stát také požehnáním lidstva. Stává se, že právě takový člověk dá světu nejvíce. Nemyslí na sebe, ale jen na svou práci.“

Málinka se zamyslí. Jaký úkol na světě má asi toto nebohé dítě?

A teď zní sálem smích.

Málinka se ohlíží. Děcko v náručí matčině, to děcko, co dnes po prvé jedlo kaši, se smíchy zrovna kucká.

„Toníčku, nevíte, co to je?“

„Přijel pro nás táta,“ křičí šťastná máma. „Nezapomněl na nás! Povídám to tuhle Frantovi a skáčem při tom radostí.“

Máma hází Frantu do výšky a Málinka vidí, že hošík nemá na sobě ani košili, ale jen otočenou plenu.

„Ať si nic nemáme, jen když si pro nás táta přijel. Franto, vid’? Táta, táta!“

„Vida! Zas jedna šťastná maminka!“ usmívá se Toníček.

„A to je tak divná věc, když si otec přijde pro matku a dítě?“ diví se Málinka. „To by náš tatínek...“

„Ó já, copak ty znáš bídu tohoto hříšného světa? A když se přec ten táta přihlásí, to je radosti, podívej se!“

Máma balí kluka do barevné peřinky a pořád jen: „Ať si nemáme nic! Však my se užijíme. A na svatbu ti koupím, Franto, takovouhle košili!“ ukazuje rukama, jak velikou.

Málinka se švagrem opouští sál. Na chodbě už jim jde vstříc lékař a ukazuje jim čistou koupelnu, kde zrovna váží nově přibylé děťátko.

„Všemožnou práci jim věnujeme, a ani nevíte, kolego, jak jsem v tom povolání šťasten.“

Velmi přátelsky se rozcházejí. Ale Málinka je pořád ještě zamyšlena.

„Toníčku, mně nejde do hlavy, kam potom děti z nalezince idú, když nemají maminku? Větší děti tam přece nemají!“

„Milá Málinko! Mnoho dětí si berou rodiny na vychování za plat. Zejména na venkově, kde bývá málo peněz. Obec na ně platí. Některých se ujímají také bezdětní manželé. Těm je pak dobře. Na jiné čeká sirotčinec nebo obec. Dnes se dobře pečuje o každou duši, buď bez starosti,“ povídá dcerce, když vidí, že při slově „sirotčinec“ zakabonila čelo.

„Také se někdy spolu podíváme do sirotčince. Děti mají čistotu a pořádek a ošetřovatelé je mají rádi.“

„A teď pojď! Půjdem ještě do nemocnice. A než tam dojdem, zopakuj si chemii, Málinko. Tak jakpak dělíme prvky?“

„Na kovy a nekovy.“

„Jmenuj mi jednomocné nekovy.“

„Vodík, vodík, vodík...“

„No počkej. Při vodíku nezůstaneme! Tak pěkně: vodík, fluor...“

„Vodík, fluor, chlor, brom, jod!“ vzpomněla si dívka. A než došli k nemocnici, uměla Málinka už i dvojmocné nekovy a kousek trojmocných.

A to už byli u nemocnice, kde stálo dosti lidí a všichni hleděli ustaraně.

„To jsou ti smutní lidé. Těm venku je vždy smutněji než uvnitř, vid' Málinko!“

Děvče jen přisvědčilo.

„Půjdem nahoru – přímo k profesoru Deylovi na oční kliniku,“ povídá Toník.

Gabra s Ludvou už na ně nahoře čekaly.

Gabra a Málinka na sebe pohlédly.

„Můžeme taky s váma dovnitř?“

„Nu, proč ne? Snad vás pan profesor nevyhodí, doufejme! Musíte se rozumně chovat,“ usmívá se švagr.

Brzy stanuly dcery tváří v tvář vysokému šedivému pánu, tomu, který se u oběda v Měšťanské besedě přátelsky s dr. Jandou zdravil a který teď vlídně přijal Ludvu k ošetření.

„Slečny ať si sednou v rohu na pohovku. Ale nevyrušovat!“ pohrozil s úsměvem dětem.

Toník se odporoučel a děti svěřil Ludvě. Sám měl ještě toho dne hodně práce a návštěv u pacientů.

Dcery nebyly na nic jiného zvědavý než na ten „blond a brunet“ honorář.

Profesor prohlížel vážně Ludvě oči a prohlásil, že se jedná o zánět řas očních a věček, který potřebuje delšího léčení. Gabra do Málinky žd'uchla:

„Jakú že to má naša Ludva nemoc?“

„Zánět – počkat – jak sa to honem menuje – –“

„No, zánět –“

„Počkaj, nemať mňa! Zánět, zánět – kútkú u očí.“

„Alej kdepak. Sú v tom nějaké pytlíky nebo co!“

To už Gabra vyprskla. A za ní Málinka.

Profesor se pomračuje, a tak Gabra honem dělá rozumnější:

„Enom klid, cérko, enom klid! Nebo nás odtád' vylejú, jako sa to stalo jednúc v Meziříčí.“

Málinka si vzpomněla, jak si jednou v Meziříčí v čekárně u doktora s Gabrou zařadily, a zase ji zašimralo k smíchu. Gabra to na ní pozoruje a napomíná ji:

„Málino, drža sa! Šak víš, na co čekáme!“

Šťěstí, že prohlídka už byla u konce. Teď měly dcery oči na stopkách. Teď – teď vyleze ten honorář!...

Však už Ludva vybaluje ze své objemné tašky dva svazky. Rozbaluje je a hle – co dcery vidí?

Koňské žíně! Jeden svazek světlých žíní – blond – a druhý tmavých – brunet!

„Koňské ocasy,“ vybuchla Gabra a už pálila ze dveří ven!

Ludva je jako na jehlách a omlouvá se panu profesorovi, že za ta děvčata nemůže. Málinka už byla také na chodbě, a nebýt toho, že tu přecházelo tolik babiček se zavázanýma očima, byla by se pořád smála.

„Ty, považ si, v Praze u doktora sa platí za ordinacu koňským ocasem!“ řehotala se Gabra.

„Až mňa neco bude bolet – tož čím já, chudák, zaplatím?“ ptala se Málinka.

„No, snád' by vzali aj neco iného,“ míní usmátá Gabra. „Já bych nabídla třeba kohútí péro. Až budeme škusbat kuřata, schovám si je.“

„Nebo nabídnem slepičí perut' nebo králíčí kožuch!“ přidala Málinka.

„Děvčata, to jsem si nemyslela, že mi takovou ostudu u pana profesora uděláte – hanběte se, gymnazistky!“

„Ale, když on ten honorář...“

„Mlčte! Ani slovo! Dnes se na vás zlobím! Požaluji to Toníkovi.“

Dcerky zmlkly, a poněvadž kolem zdi tápala jakás babička, ochotně ji pomohly vésti.

„Jsem po operaci šedého zákalu,“ odpovídala na otázku Málinčinu babička. „Zlaté ruce pana profesora Deyla! Zas budu vidět, zas uhlídám svoje vnoučátka!“

„A co jste panu profesorovi platila?“ táže se poťouchle Gabra.

„I ani krejcar! Ten dobráček mne léčí zadarmo.“

Dcerky odcházejí celkem zahanbeně a dojatě, ale jak si vzpomenu na koňské ocasy, je jim zase do smíchu.

Sestra na ně už nemluví a doma vskutku žaluje.

„Toníčku, já vám povím, proč jsme sa řehonily. My nemůžeme pochopit, že si lékaři v Praze dají platit za ordinace koňskýma ocasama. Nebo berú někteří aj neco iného?“

„I vy děti, děti jedny!“ smál se švagr přesto, že se pro tu ostudu u profesora velice na dcerky zlobil. „Co bych vám vykládal. Zítra půjďte se mnou a uvidíte, na co pan profesor potřebuje koňské ocasy.“

„Hm, dělá si sbírku! Někdo sbírá parohy, někdo ocasy. Velcí páni mají všelijaké libůstky,“ čertí se Gabra. „Jeden ogar u nás si dělal sbírku z veveřích zubů. Tož koňské ocasy sú taky neco takového!“

Ale nebyly. Dcerky se o tom přesvědčily, když je Toníček hned druhého dne zavedl do ústavu slepců.

Na vlastní oči viděly, pro koho sbírá pan profesor Deyl blond a brunet honorář. Slepé děti zde dovedně sestavovaly ze žíní kartáče a kartáčky a dokazovaly, že i slepci mohou býti světu velmi užiteční. A nehubovaly na svět. Povídaly si mezi sebou a trpělivě nesly svůj osud. Dcerky je slyšely zpívat i číst podle hmatatelného písma.

Zas Málinka objevila v Praze plno lásky. Jak se ty děti měly navzájem rády! A jak měly rády pana profesora a jak on je! Hled'te – honorářů se vzdával a chtěl jej pouze po těch, co měli hospodářství – jen žíně – ne pro sebe, ale pro ty své slepce. Vždyť byli jako jeho děti. Toníček říkal, že profesor Deyl žije jen pro ně!

„To je lásky v Praze!“ doznává Málinka a oči se jí rosí.

A Gabra? Když pak šli domů pěšky podle Vltavy, zavřela na chvíli oči a zkoušela to, jaké by to bylo, kdyby byla slepá. Až vrazila do sloupu a pořádně se jí v očích zajiskřilo. Ale ať! Dobře na ni! To byl jen zasloužený pohlavek za všechny darebnosti a smích pro nic za nic. Poznala, jak velký boží dar je zrak, a povídala:

„Od včilejška, kde budu moct, sama budu shánět blond nebo brunet honorář. A po celý život! A nemosím mět na to ani zánět!“

Pan substitut

Stalo se, že Toníčkoví onemocněla maminka, statkářka ve Stupčicích u Tábora. Hned chtěl odjet a prohlásil, že vezme za sebe do ordinace zástupce čili, jak říkal, pana substituta. Ludvičku a Lidku vezme s sebou.

A jak se tak Jandovi vypravovali, to bylo pořád: pan substitut sem, pan substitut tam. „Děvčata, chovejte se k panu substitutovi slušně a vyvětrejte vždy ordinaci i čekárnu, než pan substitut přijde!“

„Safra, co je to za substitutisko?“ myslí si Gabra a mračí se. „Enom nech si nemyslíja, že budu nějakého dědka obskakovat!“

„A to asi zrovna ano!“ přikazoval Toníček, který zaslechl, co si Gabra polonahlas pro sebe povídá. „Ráno uvaříš kafičko i pro pana substituta. Dáš mu je do jídelny. A ty, Málino, zapisuj dobře, kam mám jít k pacientovi. Buď jako dobrý kapitán! A buď vlídná! Nezapomeň, že jsi na stráží u mých pacientů! Víš, co jsou pacienti? To je loď na moři, se kterou nutno bezpečně doplout do přístavu! A ty, Gabro, budeš obsluhovat telefon, ty už to umíš. Potom adresy předáte panu substitutovi. Půjde k pacientům místo mne.“

Gabra mlčky přikývla. Ale abyste si mysleli, že bude substitutisko snídat v jídelně, to ne! Když ony v kuchyni, substitutisko taky. Darmo dělat krámy!

„Jakýpak asi je? Co myslíš, Málino? No, ostatně, co bych nad tím přemýšlela! Beztak nějaký obrýlený dědeček, možná aj s fúsama na bradě. A kulatý jako valihrach! Takoví sú všeci ti bařtipáni, co sa majú dobře.“

Ale pan substitut nebyl ani obrýlený dědeček, ani fúsatý, ani tlustý jak valihrach. Byl to fešný mladý pán, pěkný, usměvavý, světlé vlasy pěkně do zlata, a od slunce a vody opálený do bronzova.

„Nazdar, slečinky!“ spustil hned přátelsky na děvčata. „Tak, kterápak bude moje hospodyňka?“

Gabra se usmála, po očku se na mladého lékaře podívala a povídala:
„Víte, hospodyně žádné nejsme, ale toť kafe vám uvaříme rády při našem.“

Ukázala mu na stůl se šálkem kávy a namazanými rohlíky. Trošku se začervenala, že předkládá snídani v kuchyni, a hned jako na omluvu povídala:

„Víte, na co špinit jídelňu, ne? Můžete tu jest v kuchyni, škoda ubrusa!“

„A bodejt’“, povídá doktor, „alespoň mi bude veseleji!“

Usedá ke kávě, ale místo na snídani hledí více na Gabru. Málinka se hned vytratila, jak doktůrek přišel, neměla takové smělé a veselé lidi ráda. Ale že byla tuze zvědavá, dívala se aspoň klíčovou dírkou.

Doktor a Gabra si pěkně vypravují. Substitut už ví, že dívky jsou z Moravy a z Valašska k tomu a Gabra se zas dovídá, že pan doktor je rozený Pražák, Vltavou křtěný.

„Éj, mně sa zdá, že vy sa už asi vyznáte v tlačenicí. Vy sa ve světě neztratíte! Ale já takéj ne! Budem si aspoň dobře rozumět!“ směje se Gabra. „Víte, oni pražští ogaři sú veliké potvory. Když na člověka hledíja, jak by mu do duše viděli. Víte, já ogary blůmy nemám ráda.“

„Také bych vám rád do duše viděl!“ dívá se na ni doktor.

„No, tož sa podívajte –“ směje se Gabra a hledí mu tak upřímně do očí, až doktůrek zamrkal.

„No, tož co vidíte?“

„Něco moc krásného! Nepovím,“ usmívá se doktor.

„Ó jej, kdepak! Zrovna vám chcu vyhubovat. Mám nadávku na jazyku. Enom sa podívajte, jak ste zamazal kafém stůl!“

Doktor se podíval a vskutku! Jak tak zuřivě míchá lžičkou, káva cáká kolem a kdo ví, co by našel za omluvu, kdyby zrovna nezvonil zvoneček.

To Málinka vyletí ze své skrýše a už vyjednává:

„Ke komu, prosím?“

„K staré paní Litavské, pan doktor už ví!“

Málinka si to pěkně zapsala, a než se doktor najedl, přišel zas někdo a pak zase a netrvalo dlouho a lísteček byl adresami zaplněn.

Pan substitut už ordinuje, prohlíží pacienty a ani moc na ty od polkladny nehubuje. Dnes jim předepíše jistě něco jiného než obvyklý aspirin! Nad všemi ustaranými tvářemi se mu zjevuje usměvavá hlavička, veselá tvář a černé oči. A tak když odchází z ordinace, zastavuje se opět u děvčat. Musí pro lísteček s pacienty! Gabra už má uvařeno. Mají dnes třešňové knedlíky a bramboračku, to Gabra dobře umí. A budou to mít každý den, než Jandovi přijedou. Budou vařit to, co umějí.

„Esli chcete, můžete si vzít s náma,“ zve kamarádsky doktora.

Hezký mládenec se nedá dlouho pobízet. Jí s chutí a jen na Gabru hledí. Po obědě jsou pak už jedna ruka, to už se mu ani domů nechce. A tak, že za ten oběd bude Gábince utírat nádobí.

„To můžete, ale pozor, nebo si před mnú uděláte velikú ostudu! Uvidím, jak máte šikovné ruce!“

Doktor utírá nádobí, s každým talířkem si zatancuje a ukazuje Gabře všelijaké kousky. Tu hodí hrnek do výšky a zas jej chytí a Málinka, která opět se ukryla a jen nahlíží, prožívá u klíčové dírky pekelná muka.

Jeden hrneček to přece odnesl. Málinka sebou trhla, div neporazila dveře. Gabra doktora těšila, aby si z toho nic nedělal, že to svedou na Málinku.

„A víte co? Když jste mně pomohl, zahraju si s váma za to černého Petra, až přijdete od pacientů.“

„Jak bych nechtěl? Hrál bych třeba i lízaný mariáš.“

„Tož může! Ale dnes Petra! Zítra zas mariáš! Ale enom esli mně zas utřete nádobí!“

Doktor rád slíbil. Nejdříve však obešel všechny pacienty a pak se stavil u děvčat na ty karty.

Na Petra musela vylézt i Málinka, a když jí Gabra domluvila, docela už obstojně hrála. Den dcerkám krásně uběhl a druhý začal neméně pěkně.

Gabra obsluhovala telefon, vařila a Málinka otvírala dveře a zapisovala adresy, kam má opět pan doktor jíti. Zas toho byla celá řada.

Gabra je opět veselá a doktor se kolem ní stále točí. Má hezkého děvčete plnou hlavu. – A tak, když už i nádobí utřel a nic nerozbil a Petra si zahráli, povídá Gabře, když osaměli:

„Šla byste se mnou na procházku?“

Gabře zahořela hlava, ale nějak jí posmutněly oči a v duchu přemítá:

„No, fešák jsi, enom co je pravda. Ale Venúšek taky není žádný opičák. Enom kdyby psal! Už sme v Praze tolik dní a ani řádek od něho. Bože, Bože.“

„No tak, Gábinko, šla byste?“ znovu se táže doktor.

„No víte, počkám ešče za dva, tři dny, a když nic – – –“

„No, co když nic?“

„Když nic do toho nevleze – – –“

„Tož přijdete?“

„Tož možná!“ začervenala se Gabra. Natruc Vénovi! To má za to, že jí nepsal! Vida, doktor ji chce a on, Věna jeden, Vénisko jedno škaredé, nepíše – nedbá o ni!

„Chci to vědět jistě, Gábinko! Přijdete?“ táže se nedočkavě doktor, „šli bychom na Petřín – – –“

„Já vám to povím až pozítřku,“ oddychla si Gabra, že to tak dobře rozhodla.

Uplyne další den – i třetí, Gabra si povídá s panem substitutem, který docela spokojeně jí každý den – třešňové knedlíky a bramboračku.

Jsou už dobří kamarádi, ale po každém zvonění Gabra sebou trhne, čekajíc listonoše.

Ale psaníčko od Venouška nejde – – –

A dnes už je ten pozítřek.

Však doktor se ptá Gábinky:

„Tak co, Gábinko, jak jste se rozmyslila?“

Gabře je nějak k slzám. Vidí v duchu Václava Kováře, kamaráda z Moravy, slyší jeho láskyplná slova, věří jim, věří! Či nemá věřit? Vždyť nepíše – snad načisto na ni zapomněl!...

Gabra polkla hořkou slinu. A jak ho, lidi, měla ráda! Byla by s ním šla na školu třeba do Kocúrova. A on jí nepíše, nechce ji, zapomněl!

A ona tady odmítá doktora z Prahy, a jakého fešáka! Gabra si ho po očku prohlíží. Opravdu, líbí se jí, hezký je. Husté vlasy mu padají ke skrání, zdravé tváře, opálené ruce – nu, Gabra se musela na něj usmát.

„Tak co, mohu se těšit?“ bere ji lékař za ruku.

Gábinka se ještě upejpá a povídá:

„Víte, když já su pro vás ešče moc mladá! Já mám na vdávání ešče moc času!“

„A kdo by myslel na vdávání?“ zvedl udiveně oči doktor. „Budeme se zatím příjemně bavit!“

Tu Gabra pojednou velice zvážněla. Bylo jí, jako by jí spadla clona s očí. Nejdříve vytrhla svoji ruku z jeho a otřela si ji o zástěru, pak se zle zamračila a přeměřila si pana substituta jiskrným zrakem.

„Tož tak! Taký ste vy fták! Vy si myslíte, že já vás tady budu bavit! Vy, vy – vy jedna zábavo! Včil už vím, do kterého pytla vás mám vstrčit! Ste kumpán! Zábava! Léčete za všeckýma děvčatama! Aló, mašír ven!“ ukazovala vyděšenému doktorovi dveře.

„A já, husa hlúpá – s ním umývám nádobí a ešče taky mažu karty! Ach, Venúšku! Ty si inší kapacita! Od hodiny sas chtěl se mnů ožénit!“ Gabra se opřela o kredenc a hlasitě plakala.

„Gábinko, slečno Gábi!“ přiskočil k ní lékař a hladil ji po vlasech. „Co si o mně myslíte!“

„Abyste šel ven, a to hned! Ven, ven!“ Křičela naň nepřítelně Gabra a dupala nohama. „Jak nepůjdete, bude s vámi zle! Hrnc vody na vás šústnu!“ Přiskočila k plotně, popadla zde stojící hrnc s vodou a jen jen ji vychrstnout.

To už pan substitut nečekal. Zavrtěl nad děvčetem hlavou, pyšně se protáhl a zmizel ze dveří.

Málinka, která hleděla už ne klíčovou dírkou, ale již pootevřenými dveřmi, vešla dovnitř a trásla se na celém těle.

„Gabro, proboha, co to děláš?“

„Nadávám doktorovi, snád' slyšíš, či si hluchá?“

„Nejsu! A proto sem letím! Dalas mu lístek, kam má jít k pacientům?“

„Nedala!“

„No, toto! A je to tak důležité!“

„Neměj na mňa hubu, opico!“

„Kam si dala ten lístek pro něho, doběhnu za ním!“

Ale Gabra má hlavu prázdnou. Neví, kam lísteček dala, a Málinka jej nevidí ani na kredenci, ani na stole.

„Bože, bože, a takovou hubu jsi naň měla!“

„Opovaž sa mně tady dělat kázání!“ hrozila jí Gabra, do níž vjela teď opravdu zlost.

„Když řeknu, že je to zábava, tož je to zábava a ty mně do toho nemluv!“

„Víš ale, je to vzdělaný člověk...“

„Ešče slovo a zkrotím ťa!“ přiskočila k ní Gabra se zaťatými pěstmi. „Ešče sa ho, ftáka, zastávaj. Zábavy jednoho!“

„Pacienti – – –“

„Tož ty nedáš pokoj?“ křičela na ni už Gabra celá rudá. „Esli já na ťa popadnu smeták, tož sa těš, hubo! Pamatuj si! Já su starší sestra, mám zkušenosti – a proto mám pravdu já – a ty nikdy!“

„Já – – –“

„Ano ty! Ty jsi ten hlupák, co si nechá od každého všechno líbit! Ale já ne! Dám každému, co mu patří. A téj zábavě patří vyhazov! To vím! Ty bys za dobré slovo cupitala s doktůrečkem třeba do zakletěj země! A znáš ho? Víš, co je to zač? Nevíš!“

„Vím, ale – – –“

„Budu mět od tvěj huby pokoj, nebo nebudu? Takového odmlouvání! Slyšelas mladší sestru někdy tak hubatit, jak ty mně? Huba ti jede jak tragač! A nestoj pořád jak paragraf! Sedni si, osobo!“

Málinka si poslušně sedla na židli.

„No vidíte, už sedí!“ zas se čertila Gabra. „Jak ten otrok! Mně kdyby někdo řekl ‚sedni si‘, just si stúpnu! Ale ty? Ty si bluma a blumů zůstaneš nadosmrť!“

Málinka chtěla něco říci, otevřela pus, ale Gabra ji rázně umlčela.

„Už ani slovo! Grobiánko! Ste všeci na mňa jak čerti! A ty pořád me-leš svú: Kde je lísteček? Kdo půjde po pacientoch? Kdo? Pořád na mňa vyzvídáš! Zábava! Mosela sem ho vyhodit!“

Gabře se pletlo v hlavě a duši všechno dohromady, hněv, lítost, strach z toho, kdo půjde po pacientech, strach z toho, co substitutovi provedla.

„Šak – už nevěřím – nikomu – su tak – opuštěná – jak ten siroteček – rodiče sú daleko – a ani ten Véna – Venúšek – och Bože – Bože – – –“

Gabra nahlas pláče, ale Málinka ani nemuká. Se zlou by se potázala.

A opět někdo zvoní. Málinka chce jít otevřít.

„Co mám udělat? Zas nový pacient!“ otáčí se po Gabře.

Gabra ji zadrží a hněvivě kroutí očima.

„Neotevřem! Budem dělat, že nejsme doma. Nech si idú k jinému doktorovi!“

Zvoneček hezky dlouho zvonil, ale dcerky neotevřely. Gabra je tuze zvědava, kdo to byl, a aspoň se podívá oknem.

„Listonoš! Máte snád' pro mňa neco?“ rychle otvírá okno.

„Je to spěšné psaní pro slečnu Gabru – – –“

„To su já!“

„To se vás psaníčko pěkně nahledalo! Byla špatná adresa! Podívejte se!“

Gabra bere psaní, ale nedívá se na adresu, trhá obálku a jen čte – čte. Rozšiřuje zraky, které jí hoří tisícerou radostí.

„Málino, Málino, kolikátého je?“

„Patnáctého!“

„A kolik hodin?“

„Pět!“

„Pane Bože! Pět hodin! A patnáctého ve čtyři hodiny čeká na mňa Venúšek u Národního divadla! Honem šaty, boty, Málino, honem, ho-nem, nech mně můj Venúšek neodejde!“

Gabra v návalu bezmezné radosti tancuje s botami po kuchyni a zas si natahuje sukni a na hněv úplně zapomíná.

„Málinečko, přines Gabrušce punčošky! Málinečko, bluzičku!“

A Málinka běhá jako šotek, všechno Gabře snáší, a ta volá při tom oblékání nejsladšími jmény svého Venouška:

„Můj Venúšek! Moje púpátko zlaté! Kde mám ty botiska? Můj andělíček! Přecaj písal! Ňam, Ňam! Moje zlatíčko hlavaté! Moja šňůrečka dluhá! Můj krokodýlek zubatý! – Kde mám mašlu? Málino, honem! Tu červenú! Pro mého apoštolku! Nech su pěkná! Daj sem zrcátko! A trochu múky! Leskne sa mně nos! Můj krahuleček, moje koroptvička zamilovaná! Za mnů přijel! A ty jeho nožečky dlúhé ucupitané, za mnů přišly! Honem Málino, kartáč! Nech sa mně neježíja pačesy!“

Gabra pobíhá sem tam, tu si pudruje nos, tu se dívá do zrcátka a zas kartáčuje vlasy, co se jí pořád „ježíja“. A zas šněruje střevíce, běhá a neví, co dřív vzít s sebou, aby nic nezapomněla. A zas ji prolne radost, když si uvědomí, že Venúšek je tady, a znovu vede naň chvalozpěvy:

„Moje holúbátko! Můj Venúšek! Už letím! Můj chlapeček – moja konvalinka voňavá! Jezuskote, kde mám prachy?“ plácá se přes prázdnou kapsu. „Potřebuju na elektriku. Kde mám peněženku? Ty, opico, kdes ju dala? Dej sem honem svoje peníze, nech můj drahúšek dlúho nečeká, nepořádnico jedna nepořádná!“

„Můj Venúšek, můj zamilovaný pacholíček, enom aby mně neufúkl. Moje růžovátko růžové! Čeká už přes hodinu! Bude tam, bude, neufúkne? Ej, bude tam, bude! Gábinka to cítí, Gábinka to ví. Její holúbek, její karafiátek a její růžovátko růžovaté bude čekat. Bude, bude! Na Gabrušku bude čekat třeba do súdného dňa!“

„Karafiátek“ opravdu čekal. Přikrčený na schůdkách v loubí Národního divadla, všecek ustaraný, obrýlený, vzdychající a ke každé elektrice vyhlízející.

„Moje Gábinka! Aby tak vůbec nepřišla! Moje kalupinka milovaná, cérečka nad všecky panenky z Prahy! Hled'te je, jak jsou tu namalované a jak našňořené! Jako porculánové panenky, vystavené za výklady před Vánoci. Jen je dát do škatulky. Ale moje Gabruška, můj poklad milovaný, ten je krásný sám o sobě jak jarní květ! Rty má jako maliny a ani tváře nepotřebují barviček! Ba, ani nos si nikdy nenapudruje! Ach, moje děvčátko milované, moje sluníčko denní, můj měsíčku noční, má hvěz-

dičko! Jak dlouho jsem tě neviděl! Že jsem to vůbec vydržel! Ale už jsem tu, už čekám... Přijdeš? Dostalas můj dopis? Nenechávej mne dlouho čekat! Začíná pršet! Pospěš si, moje holubinko, přilet! Gábinko, moje krasotinko! Jak asi vypadáš? Nezměnila ses?"

Venoušek přechází sem a tam, ruce v kapsách, a představuje si v duchu Gabru. Slibuje si, že hned, jak ji uvidí, jí poví, jak ji má rád. Že to bez ní na světě vůbec nevydrží. Vyzná jí svou horoucí lásku tady, třebaš mezi klubkem lidí! Už jen aby tu byla! Cože nejde? Začíná mu být nějak neveselo. Aby tak Gábinka nepřišla! Bože, Bože, už je skoro pět hodin!

„Počkám ještě hodinu,“ zkormouceně se odevzdává času Venoušek. „Ale ona přijde, určitě přijde..."

Véna chodí sem a tam a zas se krčí u pilíře a dumá. Šťastni spolu budou!

Ale Gábinka nejde a hodiny letí. Ach, Bože, to by to bylo smutné, stále tak čekat a nikdy se Gabrušky nedočkat! Raděj na to nemyslet! Ne, ne! Ještě počká, počká! A zas chodí sem tam a k elektrice marně vyhlíží! Začíná mu být těžko.

Jeho andělíček nepřišel! Kde je jeho cérečka, jeho jarní kvíteček? A on se na ni tak těšil! Žádné daleké cesty se nelekal! Jel by za ní třebaš na konec světa! A teď je tu sám a sám a třebaš to tak stále bude...

Venoušek se opřel o pilíř a celá tíha samoty na něj padla.

„Třebaš se už tady andělíček zamiloval a mně nechce!“ naříkal v duchu a srdce ho bolelo.

Venoušek to už nevydrží. Kapesník putuje z kapsy a přitiskuje se na oči a Venoušek pláče a pláče tak upřímně jak malé děcko, až škytá.

Pochovává svůj sen – – –

Ale Gábinka už běží od električky, hledá očima svůj karafiátek, své růžovátko růžové, a potichu si povídá:

„Kde enom ta moja apoštolka je? Poznám ju? Bude ustrojený po nedělnu! Ale jak bych ho nepoznala! Mezi všeckýma ten nejkrásnější, to bude on!"

Už je pod loubím Národního divadla – rozhlíží se na všechny strany. Krasavců je tu plno, ale ten nejkrásnější tu není!

„Lele, tam nějaký dědek v búrce brečí, co je mu?“ zadívala se Gabra k pilíři.

Bouřka na hlavě „dědka“ nadskakuje od škytání a Gabra si myslí s účastí: „Asi mu babka taky nepřišla na rande.“

Ale co to? Šátek utírá usazené oči, oči se otvírají a Gabra hned pod bouřkou poznává – poznává – –

„Bože, kdo to je?“

Ty uplakané oči už ji také vidí!

„Venúšku!“

„Gábinko!“

Letí si vstříc a nikdo nepoví, jak to přišlo, ale Gabra dostala první políbení v životě a ani se kapesníčkem neutírala.

Hezkou chvíli se drží okolo krku jako dvě malé děti, ať na ně lidé hledí, jak chtějí!

První se však přece vzpamatovává Gabra. Šeptá:

„Venúšku, proč nosíte tu búrku na hlavě?“

„No, přece do Prahy, kvůli vám, Gabro, jinak jen v neděli...“

„Ale moc vám nesedí. Nenoste ju! Vypadáte v ní jak starý mladík...“

V tu chvíli držel Věna klobouk v ruce.

„No, a kam půjdeme?“ obrátil se ke Gabře.

Vida, jak mu to teď sluší, pomyslela si Gabra. Vlasy mu padají hezky do čela, a to je něco jiného než búrka!

„Víte, když už přestává pršet, tak půjdeme na Petřín. Tam snád' odjakživa všeci zamilovaní tady chodíja.“

Ale hned se začervenala. Co to povídala! Ještě by si nakonec mohl Věna myslet, že ona je zamilovaná. Musí to napravit!

„Víte, o mňa tu nejde, já si provětrám perutě třebas aj za hřbitovní bránú! Ale o vás ide! Když ste takovou cestu vážil, tož si myslím, že ste do mňa trochu, tento, jako, víte – no a tož, že byste snád' šel rád na Petřín...“

„I jsem tento, jako, víte, Gabruško, zamilovaný!“ přiznával se mládenec, červený jako oheň. „Umínil jsem si, že vám to řeknu hned, jak se

sejdeme. Tak, a teď to víte. A vy mi nic nemusíte říkat. Jestli mě máte taky trochu ráda, povolíte mi, abych vás vedl za ručičku, ano?"

Gabra neřekla tak, ani tak, ale ruku neušklubla, a tak to měl jistě Venoušek dobré. Ten byl blažený!

A teď to všechno Gábince řekne, co jí chtěl ještě říci. Celé srdce jí k nohám složí. Přemýšlí, kudy do toho, dívá se do země a zas na oblohu, a jak jdou spolu po nábřeží, je mu přeblaženě a povídá:

„Ach, to je krásné počasí!"

„Já myslím taky, že už nebude pršet. Slunko svítí – – –"

A zas oba mlčí, pozorují Vltavu, loďky, racky, kteří tak blizoučko vody létají. A zas nevědí, co jeden druhému říci. Teď již mlčí oba dva. Je jim krásně a jasný den mluví za ně.

Jdou po Karlově mostě a starobylé sochy jako by k nim promlouvaly:

„Buďte zdraví, české děti, věky pozdravují vás i vaše pokolení!"

Véna je dojat a pohlíží láskyplně na děvčátko, které si vede za ruku. Je to možné, že jde s ní, se svou holubinkou, růžičkou, panenkou – ruku v ruce – na Petřín?

Gabra se pod jeho pohledem celá růžoví a po očku se naň také dívá. Musí mu říci něco hezkého, musí!

„Víte, Venúšku, co sa mně na vás nejvíce líbí?" zastavuje se v chůzi a dívá se láskyplně na Vénu. „Víte, co?"

„Nu, co?" červená se nyní Véna.

„Hádejte!"

Chlapec přemýšlí, co má na sobě hezkého – nu, bouřka to rozhodně není!

„Moje vlasy, kudrlinky?"

„Ó ne!"

„Modré oči?"

„Kdepak!"

„Postava snad?" Véna se honem napřímil.

„Ani nápad!"

„Tož co, proboha?" červená se mládenec rozpaky.

„Vaše jméno, Venúšku! Vaše jméno! Václav Kovář! Bože, to to zvoní! Tak jako na kovadlině! To sa mně na vás nejvíc líbí!“ Gabra blýská nadšením očima a Venúšek odkašlává. Snad je trošku zklamán. Toť se ví, že by byl rád, kdyby se Gabře líbily nejvíc jeho oči nebo postava. Ale i tak je to dobré, a tak ty dvě velké děti šťastně dojdou na Petřín, kde v zadumání dlouho stojí u pomníku pěvce máje a lásky Karla Hynka Máchy.

Véna tiskne Gabřinu ruku čím dál tím víc a šeptá:

Byl lásky čas,
ku lásky hrám zval hrdliččin hlas,
kde borový zaváněl háj – – –

Gabra mlčí. Je jí dobře, ale moc řečí o lásce ráda nemá. To se řekne jednou a dost. Nač o tom vykládat dva dni? A tak si raději dá obě ruce za záda a že půjdou dále. Ať ten její krahuleček povídá taky jiné věci, a ne ji pořád držet za ruku. A zavedla řeč jinam.

„Esli víte, v Praze sú takéj velice darební ogaři!“

Venoušek se zarazil. Že by přece nějaký ogar? Nechce ani domyslet – – –

„Vy kamarádíte s ogary, Gabro?“

„Ano!“

„A proč si raději nevyberete nějakou kamarádku, dívenko?“

„S cérkama není nikdy pořádná legraca. Velice drbů a sa naparují. Ta má nový účes, iné boty nebo korále a o ničem iném nemluvíja, leda, že by pomlúvala jedna druhů. O moc je lepší zábava s ogarama. Já vám od nich umím kumšťů! Chcete vidět? Já bych vám ukázala – – –“

„Ale raději ne! Nechci vidět nic od ogarů! Raději mi povězte, zda tu taky něco čtete.“

„No, akorát dočítám ‚Dva roky prázdnin‘. To napsal Jules Verne! Snád' to víte! A snád' ste někdy takéj zatúžil mět tak dlouhé prázdniny. Já ano! Před tým sem přelúskala ‚Dvacet tisíc mil pod mořem‘. A když sa naši nedívajú, to ráda čtu detektivky. Ale včil už mňa bolíja nohy a tož si tady sednu na lavicu a ani sa nehnu!“

Lavička pod košatým stromem se Vénovi líbila, a tak si docela rád vedle Gabry usedl.

„Gábinko, přinesl jsem vám knížku!“ vytahuje z kapsy pěkně převázaný balíček. „Nevím, nevím, jak pochodím.“

„Ukažte, co to je! Enom nech to není nějaká limonáda! To bysme moseli vyměnit!“

Gabra vybaluje a kulí oči.

„Lele, Kniha džunglí! Málina má první díl a toto je druhý! Dobře ste to vybral, na mů dušu! ‚Maugliho‘ mám ráda! To byl ogar, pane!“ listuje čile v knize a prohlíží obrázky a je celá rozradostnělá.

„To jsem rád, že jsem dobře odhadl váš vkus!“ libuje si Véna.

„To si schováme do knihovny, Venúšku! Až sa jednúc vezmeme, jak bysme to našli. Pravda?“ otáčí se k Vénovi se svou prostinkou pravdou a otázkou. „No, dúfám, že si mna vezmete?“

„Na mů dušu a jak rád! Na mů čest! A jak su šťastný!“ povídá blaženě Véna.

Gabra si vzpomíná na pana doktora a povídá Vénovi, který ji mer-momocí chce vzít za ruku:

„Včil mňa dovolte, nechť udělám dluhý nos na jednoho pána, co bydlí hen za Nuslama!“ Gabra se otočila a se šťastnýma očima a radostí ve tváři dělala tak dlouhý nos, až bylo veselo se na ni podívat.

„Tu máš, substitutisko jedno, tu máš! Vidíš – toť je můj ženich! Vezme si mňa! A ty si namluv nějakú hlúpejší, než su já! Tak a včil to máš! Zezobni si to, ftáčku jeden!“

„Víte, to posílám jednomu velikému pánovi, co sa o mne ucházel. Ale už sa nedá nic dělat! Kdo dřív přijde, ten dřív mele! A vy ste mi řekl dnes, že si mňa vezmete – tož už je to hotové.“

Véna z té řeči nebyl moudrý, ale přece jen poznal, že někde se vyskytl nějaký sok, a byl přešťasten, že jemu – Vénovi, dává Gabruška přednost. A teď ji nepustí!

Kudy ona, tudy já, stále půjdu za ní! Až ji chytnu, bude má. Ale, jakýpak byl ten její druhý nápadník? A kdo to byl? Ptá se na to Gabry.

„Víte, to byl takový, jak se mně zdá, ftáček, a tož zas odletěl. Věc vám nemůžu říct. Ale o ogaroch bych vám mohla móóóc vykládat!“

Tož Gabra vyprávěla, co zažila. Jak ji „nuselští ogaři“ napalovali nejdříve oni, pak ona je!

Když už to Věna všechno věděl, povídala:

„Včil vám ukážu kumšty, co mňa naučili. Když sme spolu za tak dobře, ukážu vám to! Vidíte, toto je ptačí zobák!“ Gabra našpulila špičatě pusy a ještě při tom zahvívá. „Včil to byl slavík. Uděľajte to taky!“ zahvívá na jazyk, zkroucený do kornoutku.

No, tohle Věna neuměl!

„Ani stríhat ušima neumíte? Podivajte sa, jak mně to ide!“ Gabra naplnula krk a šikovně ušima zastříhala, až se Věna zasmál.

„A to ešče nic není. Umím mrkat každým okem zvlášť.“

„A to všechno ešče nic není! Umím zachrochtat se zavřenú hubú. Poslúchajte!“ Gábinka chrochtala jako prasátko a Venúšek poslouchal.

„Víte, to já dycky, když mám radost! To si zachrochtám, jejda!“ Roztáhla se na lavičce a tak mile si znovu zachrochtala. Jistě měla velkou radost.

Věna se tomu musí smát, ale má taky radost. Musí zkoušet, jestli umí také tak krásně chrochtat, ale moc se mu to nevede!

„Basama s fúsama, to mně škvrčí v břúšku!“ chytá se Gabra za žaludek. „Slyšíte, to sa ozývá hlad. Mosím dom!“

To Venoušek nerad slyší. Že by raději šel s Gabrou k cukráři. Ale ta nechce ani slyšet! Škoda peněz. Kdo se chce ženit, musí šetřit! Půjdu pomalounku domů, Málinka už jistě čeká. Zítra se sejdou zas.

„Půjdeme do Národního divadla! Opatřím lístky. Smím?“ žadoní Věna.

„No, mám to slíbené od Toníčka takéj. Ale půjdu s vámi, že ste to vy! Ale aj s Málinkú.“

„Tak přijďte obě dvě. Hrají Prodanou nevěstu!“

Gabra se těší jak malé dítě a zas jde s Venouškem po nábřeží a těší se na Málinku, jak jí bude doma vše povídat.

„Co asi dělá, cérečka jedna hlúpúčka?“

Vzpomněla si na Málinku a zrovna se jí po ní zastýskalo...

Statečný kapitán Málinka

Když Gabra odešla na schůzku, Málinka osaměla. Usedla, složila ruce v klín a řekla si: „Co včil?“

Ale dlouho dumat nemusela. V tu chvíli zazvonil zvoneček a Málinka nebyla tak nesvědomitá, aby nešla otevřít. Pacienti musí býti obslouženi a Málinka jistě na to přijde jak! Třebas se vrátí pan substitut. Zapsala si adresu, kam má pan doktor jít, a hlava se jí točila. Jestli se pan substitut nevrátí, co si počne? Když tak již otvírala po páté a zapisovala si adresy, zpotila se důkladně.

„Dědečkovi je velice špatně, ať pan doktor přijde určitě ještě dnes!“ žadonila mladá dívka se slzami v očích. „Kdyby mu pan doktor alespoň narychlo poradil.“

„A co je mu?“ otázala se zvědavě Málinka.

„Má veliké bolesti v břiše!“

„To má větry, slečno! Víte, to je veliké nadýmání a to bolí až u srdce!“

„Jo, jo, jo, slečinko, u srdce!“

„To je nejlepší, dát každý den sníst dědečkovi po obědě kolečko ředkve.“

„Já mu to vyřídím. Aspoň něco, než pan doktor přijde! To jsem ráda. To tak radívá pan doktor?“

„Víte, naša babička – – –“

„Jo, když to může užívat vaše babička, proč ne náš dědeček! Tož s Pánem Bohem, a pan doktor ať přijde!“ Děvče odběhlo.

A Málinka tu stála ještě u dveří s otevřenou pusou, když přišel malý chlapec.

„Naší babičce je velice zle! Ať pan doktor hned přijde!“

„A dlouho už stůně?“ táže se s účastí Málinka.

„Asi dva roky!“

„Aha, to je velká nemoc. To je dobře nakapat citron do vody a vypít! To ji oživí – – –“

„Ale pan doktor musí přijít, ona ho musí vidět!“

Jakýs pán jí vtom zastoupil cestu:

„Je pan doktor doma?“

„Není!“

„Až se vrátí, ať k nám okamžitě přijde.“

„Kdo je nemocný?“

„Nikdo. Zemřela nám teta!“

„A – a – a na co tam má jít doktor, když už je teta mrtvá?“

„No, prohlédnout přece mrtvolu!“

„Mr – mr – mrtvolu?“ zděsila se Málinka.

„Ať určitě přijde! Vyříd'te mu to a запиšte si adresu!“ už nevrle mluvil cizí pán v černém šatě.

Málinka si roztřesenou rukou zapisuje: jít k mrtvole – – –

Pán odchází a Málinka se ještě nevzpamatovala, když vtom zvoní telefon.

„Je – je – je – je – je – jezulinky,“ zaklepala bradou Málinka. „Ten dycky obsluhuje Gabra! To já neumím!“ První její myšlenkou bylo utéci a zabouchnout za sebou dveře.

Ale pak si myslela: „Což kdyby hledali doktora v těžkém případě? Což když stůně nějaká maminka?“ Málinka je svědomitá a všechno musí obstarat, co jí Toníček svěřil! Vždyť se jedná o životy lidí! Co jí říkal? „Pacienti jsou loď na moři, s kterou nutno bezpečně veplout do přístavu...“ Málinka je tedy jako kapitán.

Málinka přibouchla již otevřené dveře a vrátila se do chodby, kde řinčel telefon. Kéž svou loď také dobře doveде! Snad jí Bůh vnukne myšlenku, jak se telefonuje! Že se to už dávno nenaučila!

Pokřižovala se a s očima vytrěštěnýma dívala se na drnčící telefon.

„Pan doktor není doma!“ křičela před aparátem ze všech sil. „Nezvoňte pořád, máte to marné!“

Ale stroj neslyší, zvoní a zvoní.

„Nezvoňte dnes, lidi, najděte si iného doktora! Ani pan substitut sa ešče nevrátil!“

Drrrr! Drrrr! Telefon nic jiného neumí než zvonit a Málince tekou slzy. Naklání se až k aparátu a prosebným hláskem křičí:

„Pro všechno vás prosím, nezvoňte! Já tu su sama! Máte to opravdu dneska marné!“

Ale jen drrr drrr jí bylo odpovědí. A pořád stejně drrr drrr do nekonečna!

Málinka už nekřičí, nemluví! Chápe, že jí nikdo nerozumí, že neumí telefonovat.

Ale jen kdyby to alespoň přestalo zvonit! To jí rve nervy!

A teď, ještě někdo zvoní u dveří!

Málinka jde otevřít a zas je tu ten hošík.

„Honem, ať už jde pan doktor, babičce je moc zle!“ Jen to řekl a hned zas běží zpět k své babičce.

Málinka tiše škytá. Telefon za ní – pořád, jako naschvál: drrr, drrrrrr!

Dlouho dovede mít Málinka andělskou trpělivost. Ale tohle už je nad její síly. Místo strachu a lítosti probouzí se v Málince spravedlivý hněv.

Což ona může za to, že Gabra odešla, místo aby hlídala telefon? Může za to, že Gabra vyhubovala substitutovi? A může ona za to, že substitutisko se dopálilo a už nepřišlo?

„Hrom do čepice!“ zaklela po prvé v životě. „Dáš pokoj, ty jeden telefone! Aparáte řvavý, darebný! Jak nepřestaneš, uvidíš, co sa stane!“

Drrr! Drrrr!...

„Tož ty nedáš pokoja! Budeš si pořád ze mňa dělat blázný? No, počkej! Myslíš, že já si od teba nepomóžu?“ Málinku chytila opravdová zlost! Utíká do ložnice, popadne tam dva veliké polštáře a běží s nimi do jídelny, ke kredenci, na níž je umístěn osudný telefon. Tam hází polštář za polštářem na telefon, a když ještě to vespod zvoní, popadne duchnu a mrskne jí přes telefon na kredenc také.

„Včil si řvi. Já ťa neslyším!“ oddychla si a usedla unavená a všechna udýchaná do křesla. Ticho bylo tak asi tři vteřiny.

Bum, bum, bum – padají peřiny jedna za druhou na zem.

„Ešče toto!“ křičí Málinka. „Jak to enom ešče jednúc zazvoní, rozbiju to kladivem!“ Zvedá peřiny a pořád lamentuje. „Rozbiju, rozbiju! A včil nech přijde, kdo chce, otevřít nepůjdu a telefon rozbiju! Gabra sa kdesi galání a já mám tady takovou starost!! A na co? Kdyby tak Toníček věděl, jaký je tady súdný deň!“

„Haló, haló!“ slyší Málinka jakoby z dálky hlas. Napne sluch.

„Haló, haló! Propánakrále, co se to tam u vás děje?“ Málinka zbystřila sluch ještě víc.

Hle, hle, převrácený telefon! Jak peřiny padaly, strhly jej s sebou a sluchátka se houpají ve vzduchu.

„Někdo mluví z telefóna!“ vytřeštila oči Málinka.

„To jsem já – Toník – mluvte přece, děvčata! Co je, co se s vámi děje?“

„Jezuskote! Toníček! Jak na zavolanú!“ křičí Málinka u telefonu z plných plic, jen tak do vzduchu. Neví, že má vzít sluchátka do ruky.

Ale, jen když se s Toníčkem domluvila! Nekřičela, ale řvala u telefonu stručně všechny události dne a Toníčkův hlas – z velké dálky – všecek vyděšený, nechtěl nic jiného vědět než adresy pacientů. Málinka mu i ty šťastně do telefonu nakřičela, a když uslyšela poslední větu – nejbližším vlakem jedu do Prahy a přímo k pacientům –, tu si oddychla a pak spokojeně padla znovu do křesla, a jak tak byla – usnula.

Přec jen svou povinnost dobře vykonala. Jako statečný kapitán dovedla svou bludnou loď – svěřené pacienty – do bezpečí.

Gabra a Málinka v Národním divadle

Tot' se ví, že Toníček měl z dcerek pramalou radost, když se dověděl, co a jak bylo.

Ale dlouho se nedovedl hněvat, zvláště když už večer mluvil s panem substitutem. Setkali se v elektrice, když si jel pan substitut pro lístek se seznamem pacientů. To ale Toníček dcerkám neřekl! Ať je po druhé Gabra na svou pusou opatrnější!

„Málinka dělala, co mohla,“ povídal nakonec uznale. „Jen s tou její radou si nafouknutý dědeček nevěděl co počít. Má-li sníst celé kolečko (trakař) ředkve, nebo jen ukrojené kolečko?“

„Svatá panno, ten je hlupý!“ třeštila oči Málinka! „To sa ví, že ukrojené!“

„A vidíš, on si dal přivést celý trakař ředkve domů! Povídal mi: Teprve jsem čtvrt kolečka snědl a nijak mi to nepomáhá! Jsem nafouknutý ještě víc!“ Toník se smál a Málinka nemohla poznat, zda to byl žert, nebo pravda.

„A co ta babička? Jak je jí?“

„To je stará hekalka! Bojí se smrti, a jak jí něco píchne, myslí, že umírá. Abych nezapomněl! Pleteš se mi do řemesla. Ordinovalas jí vodu s citronem!“

„A účinkovalo to?“ tichounce se ptá Málinka.

„No, ulevilo prý se jí! Ale jak ses mohla opovážit radit vodu? Mohla bys babce ještě uškodit.“

„Toníčku, naša babička říkávala, že voda s citronem je lepší než všechny medicinky. Člověk prý okřeje.“

„Mně se zdá, že ty budeš náramná apatykářka! Kurýruješ vodou už teď,“ smál se švagr.

„A to ne! Já budu dobře léčit! A tu babičku bych si trífala sama vyléčit!“

„A jak?“ usmál se švagr a povrtěl hlavou.

„Dobрым slovem! Zkuste to, Toníčku!“

„Nejsem přece zlý doktor! Ale dlouho pobýt u každého pacienta nemohu, na to nestačím časem.“

„Toníčku, nevzal byste mna někdy s sebou?“

„No, někdy. Ale teď to ještě nejde!“

Málinka neříkala nic, jen polkla hořkou slinu. Moc přemýšlela o té babičce.

„Toníčku! Jaké jste měl včera pacienty? Také těžké?“

„Ano, jedna stará matka je nemocná rakovinou. Je trpělivá, ale smrti se přece bojí.“

„Vy se smrti nebojíte?“

Toníček se po Málince čile ohlédl.

„Proč bych se bál? Nebojím! Ludvička mi sice nevěří, říká, že se vychloubám! Hledím denně smrti vstříc a rozumím jí. Není zlá. Mnohdy je vykoupením.“

Málinka zase polkla slinu.

„Toníčku, prosím vás, byl jste včera takéj u mrtvoly?“

„Zajisté.“

„A proč, když je to mrtvola?“

„Každý člověk, nežli je pochován, musí být prohlédnut řádně úředním lékařem. Nu a zde jsem já ten úřední lékař.“

Málinka chvíli mlčí a prohlíží si lékaře od hlavy k patě. Až pohlédne mu do očí.

Co ty jeho oči už asi viděly? Jeje! Kdyby Málinka byla takový úřední lékař, tak by měla oči navrch hlavy vytřeštěné, jako zajíc!

A on – Toníček – tady tak jasně hledí – a z očí mu hledí vyrovnanost a klid.

„No, no, Málinko, nehleď tak vyjeveně a radši sa dávaj do pořádku! Ide sa do Národného divadla!“ hlásí Gabra ode dveří.

To už Toníček slyší od božího rána:

„Ide sa do Národného divadla!“

Nic proti tomu nenamítal. Mladý učitel, krajan, bude dětem dobrým průvodcem.

„Nezapomeňte si prohlédnout Alšovy malby!“ napomínal dcerky, když už odcházely.

Toník byl rád, že s dcerkami půjde do divadla učitel. Jistě jim náležíť vše ukáže, vysvětlí a dcerky budou dobře poučeny.

V tom se nemýlil! Venoušek takřka na prahu Národního divadla na dcerky už čekal.

Gabru objal aspoň pohledem a Málince potřepal upřímně rukou. Ta se radostí usmívala. Vždyť vidí známého z Moravy a z jejich kraje!

„Tož vítajte! Jak sa máte v téj Praze?“

„Tož jak ináč než dobře, to sa ví!“ odpovídal taky po valašsku Věna a díval se na Gabru. „V Praze blaze! A vy sa takéj máte istě moc dobře. Kvetete obě jak růže a já budu mezi váma vypadat jak bodlák.“

„Ej, tož pojd'te, bodláku, mezi nás a honem nás ved'te do divadla. Hořím nedočkavost'ú!“ nabádá Gabra.

„A já si to rozmyslel,“ vrtí hlavou Věna. „Když jsme už u Národního divadla a máme kdy, prohlédneme si nejdříve budovu pěkně zevně a vše vám vysvětlím. Nejsem tu po prvé. Tož, růžičky, pojd'te!“ Vzal dcerky jemně za ruce a odváděl je kus dále, aby mohli divadelní budovu dobře obhlédnouti.

„Budova je ve slohu klasické renesance postavena architektem Josefem Zítkem a po vyhoření prof. J. Schulzem,“ ukazuje Věna na průčelí budovy. Málinka sotva dohlíží její výše a nesmírně ji udivují nádherná sousoší trojspřežení, která se majestátně vypínají ve výšce nad římsou.

„To jsou trigy od Bohuslava Schnircha,“ vysvětluje Věna a stojí také v údivu a pýše nad skvělou výzdobou.

Nad sloupovou chodbou, zvanou portikem, ukazuje učitel na balustrádě dcerkám sochu Apollona a devíti múz.

Pak obchází s dcerkami divadlo z druhé strany, od Vltavy, ukazuje na rizalitu¹ sousoší opery a dramatu od Josefa Václava Myslbeka, a zvláště pěknou výzdobu průčelí v místech, kde bývaly královské místnosti.

¹ Předsunutá část průčelí stavby po celé její výšce. Pozn. red.

Zajímala je též hlavní část budovy Národního divadla, jež jest kupolovitě vyvýšena břidlicovou střechou s pozlaceným zábradlím, ozdobnými vikýři a zlatými nárožními žebry. Z Divadelní ulice dcerky prohlížejí zajímavou obloukovou galerií.

Když pak vešli sloupovou chodbou do vestibulu, jehož stěny jsou vloženy mramorem, a odtud do hlavního foyeru v prvním patře, tu teprve se měli čemu podívat. Tento promenádní sál, nad jiné skvěle vyzdobený zrcadly a světly, tak oslnil dívky, že se bály vstoupiti. Což když posléze pozvedly zraky a utkvěly pohledem na stěnách, na obrazech, navržených Alšem a Ženíškem! Obrazy ty, znázorňující výjevy z českých dějin, z bájesloví, zpěvu a rodinného života, hluboce na dívky zapůsobily. Vše jim učitel vysvětluje, a když dívky pohlédnou vzhůru, až se jim srdce zastavuje nad tou krásou. Strop zdobí opět krásné obrazy. Znázorňují zlatý věk, úpadek i znovuvzkříšení národa. Neméně jsou dcerky dojaty krásou Alšových obrazů, vyjadřujících pouť národního hrdiny českou krajinou.

Dále vidí dcerky bronzová poprsí zasloužilých vynikajících Čechů v dramatickém umění: Bedřicha Smetany, V. Kl. Klicpery, J. J. Kolára, J. K. Tyla a j.

„V prvním patře jsou též bývalé královské lóže,“ vysvětluje učitel. A na schodech k lóžím jsou opět malby. Mistr Hynais v nich představuje mír, dějiny i kulturní význam českých zemí.

„Tolik krásy! Bože, kde sa to tu všecko vzalo, kdo to stvořil?“ povídá zaníceně Gabra.

„To vystavěl národ sobě!“ vypráví nadšeně učitel. „Český lid skládal haléř k haléři, až vyrostlo z národní sbírky Národní divadlo. I tragedii prodělalo! Když již bylo vystavěno, vyhořelo do základů. Ale láska k započatému dílu neustala. Český člověk strádal dál, a tak před námi stojí pomník jeho svatého nadšení, vytrvalosti, češství a jeho upřímného citění. Náš svatý stánek umění! Přes sedm milionů předválečných korun bylo naň celkem vynaloženo.“

Když potom dcerky vešly do rozjasněného hlediště, slyšely tajemný ruch kolem sebe, do něhož z orchestru zaznívaly tóny laděných hudeb-

ních nástrojů a mísilo se radostné šepotání očekávajícího publika. Tu zatajil se jim dech a nevěděly, zda mají hleděti na bohatou výzdobu síně, či skvostné lustry, či mají-li zavřít oči a ponechat duši, přeplněnou citem, v sladkém tušení a blaženém očekávání té rajske hudby, o níž doposud jen snily...

„To vše, vše jen národ sobě!“ opakuje učitel znovu a ukazuje k oponě. Gabra a Málinka zvedají zraky a ve vlysu proscénia² vidí znaky českých zemí a nápis: Národ sobě! Vidí krásnou oponu, kde Hynaisovy malby znázorňují alegoricky stavbu Národního divadla.

Málinka dumá o tom, jak krásný stánek umění národ sobě postavil, jak krásný pomník své bratrské lásky sám sobě zanechal! Z malých obnosů, haléř k haléři, vyrostla mohutná stavba, středisko umění, osvětla – která rozsvěcuje v duších i daleko od Prahy, až třeba v duši valašského dítěte...

Gabra je zápallem celá rudá, chvěje se v očekávání, a když se setmí a slyší první jásavé tóny přede hry, i její duše se otvírá a ona cítí, proč národ sobě tento svatostánek postavil. A když potom slyší slavná slova „Proč bychom se netěšili“, má srdce naplněno tou nejčistší láskou a pýchou nad tím obětavým českým drobným lidem, nad tímto stánkem umění, nad touto překrásnou skladbou a hlavně nad tím, že ona je zde, v Národním divadle, a všechnu tu krásu cítí a vidí.

Ohromuje ji potlesk po slavném duetu „Věrné naše milování“ a Vénovo srdce blahým citem přetéká. Jak rád by uchopil Gabřinu ručku! Ale dcerka sedí, pusou pootevřenu, oči na stopkách, s planoucími tvářemi a jen poslouchá a vnímá. Ne, teď ji Věna nevyruší. Jen leť, Gábinčina dušinko, výš a výše...

Málinka ani nedutá, jen oči na jeviště upírá. Jásá s Mařenkou, líbí se jí Jeník. Kéž se jejich láska v ničem neporuší! Jak velká a krásná to láska. Zdá se jí, že i její vlastní srdéčko zatoužilo po takovém hodném Jeníkovi, po věrném srdci, které by ji, Málinku, nikdy neprodalo, nezradi-

² Prostor před oponou. Pozn. red.

lo! Najde se pro ni v životě takový Jeník, najde? Málinka dumá, naplněna velikostí lásky té dvojice na jevišti.

Pak je přestávka a dcerky se projdou s Vénou ve foyeru. Ale tam je tolik krásných paní a pánů, všichni tak krásně nastrojeni, že se Málinka necítí mezi nimi doma. Je jí najednou úzko a zatouží ven, na vzduch.

Učitel vede dcerky postranním východem na vzduch.

Bylo po dešti a Málinka se těšila, že si aspoň zchladí hlavu. Gabře se zdálo, když se tak dívala venku kolem sebe, jak ten svět je tuze všední. Tam, uvnitř v divadle, tam je, panečku, svět! Docela jiný a samá muzika!

Učitel porozuměl a vysvětlil, že divadelní prkna znamenají svět pro herce, a ne pro diváky! Pro ty je šedivý život. Divadlo je oázou v poušti všedních dnů a je studánkou, ze které čerpáme osvěžení, a medem, kterým si sladíme život.

„Hned bych chtěla být včelkú a sedět pořád na medě,“ usmála se Gabra a už jen se točila zpátky.

Dcerky seděly s učitelem na balkoně, a tak se tam nyní zase hodlaly usadit. Nebyl však ještě začátek druhého dějství a učitel prohlásil, že si půjde ještě ven zakouřit. Málinka se chtěla také ještě procházet. Jen ať si Gabra usedne, ona daleko nepůjde! Musí se podívat na krásné paničky zblízka! Málinka jen na paničky hledí, ale myslí si, zda by tu taky uviděla nějakou panímámu v šátku?

Gabra už sedí – je taky ráda chvilku sama! Dívá se do lóží, kam vcházejí opět nastrojené dámy a pánové, pohlížejíce dolů povýšeně přes jakási sklíčka se zlatou rukojetí. A zas se Gabra dívá do přízemí, kde se usazuje panstvo též takové a prohlíží si kdekoho kukátkem.

„Najlepší je to tady na balkoně!“ libuje si Gabra. „Člověk je tu jak doma. Sedí si na měkkém sedadle a jeden druhého si nevšímá.“ Gabra v samé blaženosti si opřela nohy o protější sedadlo a připadala si v záři lustrů jako v nebi. Však i nahoru se tuze nahleděla! Dívala se na krásné stropní malby, osvětlené, ale ze všeho nejvíce na druhou galerii. Jejda, tam bylo nějak veselo! Mladíci, jistě studenti, se tam živě bavili se studentkami, volně si tam počínali, na ty už dokonce nikdo nedával pozor! Ti tam byli jistě ještě více „doma“. Kéž by se tam mohla podívat!

Vtom se už vrací Málinka a radostně oznamuje Gabře, že tu viděla dvě panímámy v šátcích, dva velebné pány a čtyři pantáty z venkova. Všechna okřála!

„A pusť mňa na moje sedadlo,“ povídala Gabře, která seděla zatím na Málčině místě.

Gabra dělá Malince místo a ukazuje jí pak druhou galerii, na místa k stání, kde je stále klubko studentů a studentek pohromadě. Povídá:

„Cérko, podruhéj tam si koupíme lístky!“

Vtom už přichází i učitel a podává dcerkám dobré bonbony, které jim obstaral. Přichází také jakás paní do přední řady před Málinku. Podívá se na své sedadlo, zbystří oči a mrkne na děvče.

„Kdo mně to tu umazal botami mé sedadlo?“ spouští hrůzu na dcerku. „Byla jste venku, nebo ne?“

„Byla, ale – –“ tiše namítá Málinka.

Gabra se zapýřila a honem se zahleděla do programu, který jí učitel podával.

„Tak teď to pěkně utřete, jinak zavolám někoho od správy divadla!“ energicky poroučí Málince přísná paní a ukazuje prstem na umazané místo.

Málinka je si vědoma své nevin, čeká, že se jí někdo zastane, ale když žádá pomoc odnikud nepřichází, ba naopak, slyší poznámky o nevychovanosti dnešní mládeže, bere z kabelky svůj kapesníček a utírá „zašmúrané“ místo.

Gabra se tváří jako hrob a Málinka opravdu už si ani není jista, jestli to snad přece nevědomky sama neudělala. Ale bylo zapotřebí hned takového rozdurdění?

Je opět klid a opona jde vzhůru.

Mocný mužský sbor se nese hledištěm. Málinka zapomíná na umazané boty, na paničku, na všechno a zas ji unáší zpěv a rajská hudba do vyšších sfér. Její dušička je vysoko nad Schnirchovými trigami, je výše než všech devět múz na balustrádě portika, vznáší se někde blízko obla-
lak – a zas bloudí nivami českého venkova a zastavuje se ve vesničce, kde je Mařenka a Jeník. Jak se o jejich lásku bojí! Bojí se, bojí, svět je tak zlý!

„Ach jaký žal, když srdce oklamáno,“ lká smutnou písní Mařenka a Málinka potichu pláče s ní.

„Nevěř, Mařenko, neprodal tě, má tě rád, mýlíš se!“ ráda by zavolala.

Ale kouzelná píseň zní tak dojemně, že i ten žal v ní je krásný. Vděčné publikum to ví a tleská Mařence při otevřené scéně. Málčinu srdečko zůstává přes všechny zpěvy jako sevřeno. Už jen aby se smířili! Kecal sice na jevišti rád, až se lidé smějí, a jeho hluboký hlas uvádí v údiv obě dcerky, ale Málinka má na něj přece zlost. Proč rozvádí lidi? A tak, když opona padá a hlediště opět září v záplavě světla, Málinka se nemůže rozveselit. A zvláště když panička před ní měří Málinku znovu hrozným pohledem.

„Pojďme ven,“ šeptá Gabře.

„Mně sa nechce, je to tu pěkné,“ odpovídá jí Gabra.

„Pojďme sa aspoň podívat na druhú galeriu!“ načíná Málinka z druhého soudku.

„No, tož může,“ dává si Gabra říci a i učitel souhlasí. Ukáže dcerkám i druhou galerii.

Dcerky stoupají po úzkých schodech výš a výše a ve chvílce jsou na místě. Zapadly do druhé galerie jako rybičky do své vodičky a splynuly s proudem. Samé veselé studentstvo okolo nich a to se dcerky cítily jako doma. Když se potom zvoněním oznamoval začátek třetího dějství, nechtěly dcerky ani slyšet, aby šly na svá místa! Zůstanou zde mezi svými! Ještě by Málinka musela dole opět čistit sedadla a panička by ji zas měřila hrozným pohledem. Zůstanou tady!

Šly s učitelem až k zábradlí a tuze si libovaly. Vše krásně začalo. I ta muzika byla veselejší! Trará, trarará, jedou komedianti! Gabra si taktuje nohou a učitel „bouřkou“, kterou nosí stále v ruce. Málinka září. Teď je zase chvílka doma – ve Štítné! Zrovna takové to u nich bývalo, když přijeli komedianti! Zrovna tak s dětmi na ně zvědavě hledívala jako ty děti zde na jevišti. I tak pískala, když se bála medvěda. Málinka se cítí doma. Je šťastna!

A když se potom blíží chvíle smíření Jeníka a Mařenky, tu i srdce Vénovo překypuje a on chce vzít ručku Gabřinu do své. Nahne se pro ni

přes zábradlí, zavadí o ně – a v té chvíli jeho „bouřka“ vypadává z ruky a už putuje...

„Bum, bum, bum“ je slyšet hledištěm v napjatém tichu. O každou galerii nezvedená bouřka zavadila a zahřmotila, než se dokulila dolů.

To byla pěkná věc! Lidé se točili, odkud to poselství přichází a jakýs pán se chytil dole za hlavu, jak ho „bouřka“ pohladila. A učitel? Ten se držel za hlavu taky!

Gabra hned vystihla a rozřešila situaci:

„Pst! Ani muk!“ šeptala Venouškoví. „Nehlaste se k tomu! To je tak nejlepši! Kúpíte si měkký klobúk!“

Musela si však držet pusu, aby se nahlas nerozesmála. Tolik jí to bylo k smíchu! Málinka měla náhodou blahem zavřené oči, a tak neviděla, co se stalo. Ze sna ji sice vytrhl rozruch a chichtot Gabřin, ale myslila si, že jde asi o nějaké překvapení na jevišti. Rychle se podívala a opravdu!

„Lilililidičky, nebojte se, já nejsem medvěd, já nejsem memememedvěd, já jsem Vavavavavašek“, zpívá milý Vašek na jevišti a Málinka se smála zrovna tak vesele jako Gabra.

Jen tam dole v přízemí biletářka, držíc učitelův klobouk v ruce, povídala své kolegyni:

„To je jistě z té druhé galerie! Odtamtud vždycky přijde něco neočekávaného! Jen až si ten panáček pro klobouk přijde, já mu dám co proto!“

Ale nedala!

Když se z jeviště ozvalo kýžené otcovo: „Staniž se tedy, dám vám své požehnání,“ znamenalo to pro Věnu, asi jako když velebný pán v kostele řekne: „Ite missa est!“ At' hlediště, jak chce ještě dlouho, tleská a jásá a vyvolává představitele Jeníka a Mařenky, Kecala a Vaška, vzal Gábinku za ruku, mile se na ni podíval, zakýval na Málinku a – jistě byli první z divadla venku...

Zanechal tam svou „bouřku“ a Málinka svou příhodu s umazanými botami – ale šli jako z kostela! Oči jim zářily jako svíčky na oltáři a v duších jim hořelo světlo, zažehnuté Smetanovou hudbou.

Mistr Gustav Roob

A zase jednou dcerky doma osaměly. Toník „chodil po pacientech“ a Ludvička byla na návštěvě i s Lidunkou u pozdravené Toníčkovy matky ve Stupčicích. Málinka jako vždycky přijímala adresy pacientů a Gabra statečně obsluhovala telefon.

Když už asi po desáté šla Málinka otevřít, stanul ve dveřích neobyčejný muž: Široký klobouk na hlavě, černá velká vázanka pod bradou, listrový³ kabát a dlouhé vlasy po ramena. V obličeji přísnost i oduševnění.

„Je doktor doma?“ ptal se krátce.

„Není, ale můžete naň počkat, přijde brzy!“ laskavě povídala Málinka, poučená Toníkem, jak má vítat hosty a přátele. Chodí sem rozliční lidé, ale takového tu Málinka ještě neviděla.

„Dobrá, sednu si tu někde!“ odstrkuje pán Málinku a jde si sednout do jídelny.

Málinka už také vchází a představuje udivenou Gabru.

„Toto je moje sestra Gabra!“

„Mně jedno jest, zda osoba tato sestrou, tetou, či bábou vaší se zove! Chci vědět, kdy přijde přítel můj Antonín! Mně jedno jest, kdo vy dvě jste! Ale mne plní podivem, že neznáte vy mne! Opravdu nevíte, kdo jsem?“

Ale obě vrtí hlavou.

„Tak si to pamatujte! Já jsem Gustav Roob!“

„To jsem jakživa neslyšela! To jste zdejší?“ diví se Málinka.

„Neslyšela, neslyšela!“ čertí se pán. „Copak nejste hudebně vzdělaná?“

„Obě hrajem na húsličky!“ povídá opět Málinka.

„Já lepší než Málinka, téj to moc nejde! Já su v muzice jak doma!“

³ Listr – lesklá lehká vlněná látka na omak drsná. *Pozn. red.*

„Neodpovídejte netázána! Sečkejte, až se vás tázati budu. Ano, sečkejte! A právě teď se vás táži. Znáte moji symfonii Fis-moll? Neznáte! Dost! To mi stačí! Já jsem hudební, operní skladatel a virtuos na violoncello a klavír Gustav Roob, profesor hudby! Pamatujte si to!“

Dcerky při slově „profesor“ trochu couvly a zvědavě si Mistra prohlížejí. Gabra se přestala hněvat. No, nějaký prófa by to mohl být! Vypadá dost divně a mluví jako opravdový podivín.

„A ani mou skladbu ‚U potoka‘ neznáte? Ani ‚Poetické nálady?‘ A to jste pěkně vzdělané! Což ‚Českou humoresku?‘“

Ale dcerky neznají ani skladbu „U potoka“, ani „Poetické nálady“, ani co jiného. Humoresku znají jen Dvořákovu!

„Dvořák, toť můj učitel na mistrovské škole na konzervatoři! A já – jeden z jeho nejmilejších žáků!“

Dcerky si hned skladatele lépe prohlížejí. Dvořákův žák, to už je něco, uvažuje Gabra.

„A ani moje světoznámá ‚Notturna‘ jste neslyšely? Psaná pro trio?“

„Trio!“ vyhrkla Málinka. „To známe!“ jasně radostně očka.

„To známe z Brumova! Od stařenky!“

„No, vidíte,“ usmívá se Roob spokojeně. „A kdopak je tam hrává?“

„To vždycky o fašankách nebo o Velikonočním pondělí hraje dědeček Baleja na húsličky, dědeček Machala na fujaru a starý Ťulpa na cimbál. Víte, to je valašské trio!“

„Trio, valašské trio!“ opakuje zasněně Mistr.

A Málinka dodává:

„A o púti je kvartet. To hraje eště starý Holba na basu.“ Málinka, je tolik ráda, že může své hudební znalosti uplatnit.

Gabra se červená, ví, že Málinka něco zpackala.

„Dědečkové, pravda, hrají trio nebo kvartet, ale ne skladby tohoto pána!“ žd'uchá do Máliny. Ale ta se nedá!

„Já vím, že kvartet sú štyřé a pán sa ptá na trio. To sú třé!“

Mistr jen pokyvuje hlavou a sám pro sebe si povídá: „Baleja, Machala a starý Ťulpa. Valašské trio. Umělci z lidu. Valaši. Pastevci – kopce – doliny – ovečky...“

„No, no, no!“ pokyvuje Málinka hlavou. „Starý Baleja býval pastevcem a přitom ptáčníkem. Uměl všechny hlasy ptáčků nazpaměť jak hubů, tak húsličkami!“

Roob se zvedá se židle a dělá dlouhé kroky – skoky k pianu. Uhodí akord jeden, druhý, třetí a pořád jen povídá: „Valašské trio! Dědeček Baleja na housličky“ – teď to v klávesách zavýskalo – „Machala na fuja-ru“ – klavír se ozval táhlým tónem – a „starý Ťulpa na cimbál“ – a to se klavír zrovna zatřepetal...

Obě dcerky poslouchají a Gabra dodává: „O púti starý Holba na basu –“ a už je zvědavá, jaký že to tón se z kláves ozve.

„Pout’ – valašská pout’ –“ opakuje Mistr. Ted’ se to v klávesách roz-tančilo a Gabra poznává známé tóny valašských lidových písní.

A teď to v klavíru brumlá. Gabra se ťukla do čela.

„To je starý Holba na basu!“

Dcerky poslouchají, ani nedutají, a Málince se zdá, že teď v tom nástroji zazpívali Balejovi ptáčkové.

Mistr hraje a hraje, vytahuje z kapsy papír a dělá poznámky a na-jednou přestává, podívá se z okna, jak je slunce vysoko, a má se k odchodu. Pořád si povídá:

„Valašské trio – valašské trio... Vy tam, jak se jmenujete, přijďte si asi za týden poslechnout vaše valašské trio!“

„Jejda a co máme říct Toníčkoví?“ ptá se ustaraně Málinka. Ale nemu-sela se starat! Zarachotily klíče v zámku a již vchází Toníček do dveří.

„A pozdrav tě Bůh, Gustave! Co nového?“

„Moc, přáteli, moc! Ale dnes už nemám kdy, promiň! Valašské trio! To je nejnovější! A tu operu, víš, jak jsem zadal do Národního, zas mi vrátili!“

„Zadej do jiného divadla!“

„V Plzni mi slíbili. Určitě tam budou hrát ‚Srdce Pikangovo‘ a ‚Ska-láky‘.“

„A co koncert?“

„Také mám slíben! V Národním domě! I spolky mě zvou, ale já chci slyšet své skladby od filharmonie! Slyšíš? Od filharmonie!“

„Dočkáš se, brachu, dočkáš! Kdo jiný, když ne ty?“

„Já vím! Jako přítel Suda. Dostal vyrozumění o přijetí své hry Národním divadlem až v rakvi. Tak se mně zdá, že bych měl napsati raději také symfonii ‚Život ve tmách‘ jako slepý Suda – a vyplakat v ní všechny svůj žal nad napsanými třemi sty šedesáti pěti opusy, hlavně operami.“

„Nezapomeň, kamaráde, že Suda ke konci své symfonie se již vyrovnává se svými zklamáními a volá v posledních větách, že žádná bolest neubije jeho tvůrčí sílu!“

„Ano, pravdu díš, kamaráde, neklesnu na duchu! Budu hrát! Ať je to třeba v kostele na varhany! To, co mi zpívá v duši – musí na svět – musí. Sbohem!“

„Kamaráde, zůstaň!“

„Ne, příteli, jsem člověk pořádný. Čas k práci, čas k zotavení. Ted' spěju k Vltavě. Ukolébá mne ve svých vlnách a porozprávím si s ní.“

A už byl ze dveří.

Tu se dcerky na švagra zrovna vrhly.

„Co to povídal, že ho Vltava ukolébá?“

„Mistr má svůj denní pořádek, který přesně dodržuje. Od jara do zimy se v tuto hodinu koupá ve volné řece – ve Vltavě.“

Málince až naskočila husí kůže. Br! Kúpat sa do zimy! Málinka jen v létě, a když je hodně teplo!

„Toníčku, co to povídal ten pán – –“

„Říkej vždy Mistr!“

„Tož, co to říkal ten pan mistr?“

„Ach, tak ne! Žádný pan mistr! Ten by ti dal! Copak je lakýrník nebo švec? To patří jen mistrům řemeslníkům! Umělci, skladatelé jsou pouze Mistři!“

„Tož, co to povídal ten Mistr, že 365 opusů. Co to má?“

„Opus latinsky je práce, to přece víš. A 365 opusů je 365 prací. Jeho dě! Mistr je nesmírně nadaný i pilný. Denně píše. Celé dny, týdny, měsíce, roky. Jeho skladby jsou hodnotné a většinou vážné. Opery a koncertní díla.“

Dcerky pokyvují hlavami a nejde jim na rozum, jak někdo celé dny, měsíce a léta může jen psát a jen psát noty, skládat muziku.

„A odkad' má na to nápady?“ ptala se zvědavě Gabra.

„Ty jsou od Boha!“

Málinka myslela, že jistě Mistr dumá po lesích nebo se modlí, aby mu něco napadlo. Ale Toník povídal:

„K Mistru mluví celá země. Jemu zpívá vítr, kantáty pěje řeka, na varhany hraje les a písničku pěje meluzina. Každý pták je proň členem jeho duchovního orchestru.“

Dcerky nad tím ještě více kroutily hlavou, ale uznávaly, že Mistr je velkým umělcem, a Gabra prohlásila, že takové muzice ona rozhodně rozumět nebude! Ona má ráda venkovskou kapelu, nebo když pasáci zpívají nebo když děvčata. Jestli by se jí také taková Roobova muzika líbila? Rozhodně pochybuje!

„Tam bude chodit král v košili!“ šeptala Málince.

Vždy, když se Gabře něco nelíbilo, říkala, že tam „chodí král v košili“. To podle pohádky o králových šatech: Král byl velký parádník a stále se honosil novými šaty. Až podvodníci mu „utkali“ neviditelný oblek a on se „producíroval“ v něm městem. Všichni obdivovali krásu jeho neviditelného obleku, až jedno dítě zvolalo: „Král chodí v košili!“ – A tak je to se vším, o čem lidé tvrdí, ať ze zvyku, ze shovívavosti, z povinnosti, či z bázně, že je hezké, ač tomu sami nevěří. Ale Gabra ne! Ta je vždycky upřímná jak to dítě! Jakpak to bude asi s Roobovou muzikou...?

Uplynulo několik dní a sestra pravila dcerkám:

„Děvčata, když jste pozvána k Mistru Roobovi, bylo by slušné, abyste ho také navštívily. Je to pro vás čest, když vás takový umělec k sobě pozve.“

„Já sa velice bójím, že bude hrát samé sonáty a tomu já moc nerozumím,“ bránila se Gabra.

„No, tož mu řeknem, aby zahrál skočnú!“ škádlila ji Málinka, která se těšila, že zas něco pěkného uvidí a uslyší.

Dcerky se brzy vypravily. Málinka si ještě zopakovala hudební škálu C-dur, neboť již dlouho neměly housličky v rukou. Přezkoušela se, zda ví, co je to basový klíč, a když sama u sebe uznala, že to ještě zná, šla.

Gabra si pořádně odkašlala. Dost možná, že Mistr bude chtít, aby mu něco po valašsku zazpívala.

Cestou dcerky uvažovaly, jak to asi u umělce vypadá. Ale nemohly na nic přijít. Proto velmi zvědavě stanuly u čísla 5 v Hopfenštokově ulici.

Že Mistr bydlí v přízemku vpravo, to už věděly.

Směle zaklepaly.

Nikdo se jim neozval.

Zaklepaly ještě jednou.

A znovu.

Stále nic.

Tož dcerky na dveře pořádně zabušily.

Nejdřív vyběhla z levé strany domovnice a dcerkám pořádně vyhubovala.

Potom se ozvalo za dveřmi bytu Mistra Rooba:

„Já nejsem doma! Jestli jste ten, co prodává pastičky nebo jiný obchodník podomní, neobtěžujte mne a jděte dál! Víte, kdo já jsem? Gustav Roob, hudební skladatel! A víte, co hudební skladatel potřebuje? Svatý pokoj, aby mohl skládat muziku! Tak! A sbohem!“

„Ale, Mistře, my nejdeme s pastičkama, my jsme Gabra a Málinka a idem si poslechnut to valašské trio!“

„A tak! A tak! Dobře, sedněte si!“ hovoří Mistr za zavřenými dveřmi. „A kdo je to ta Málinka s Gabrou?“

„No, švagrové doktora Jandy!“

„Ááá, safra, už vím! To vy jste to děvče více méně naivní, které nezná dosud sonát mých aniž operních skladeb? Pravda-li? A sestra její – více méně prostořeká, ba co dím, ano i hubatá!“

„Ano!“ Zní zahanbeně za dveřmi.

„Vkročte!“ odmyká konečně skladatel dveře.

Gabra zaraženě hledí do přísné, ale velebné tváře umělce.

„Pojďte dále, ale pst! Nedělejte křik! Mám rád klid a pokoj svatý, jak už dřív jsem volal za dveřmi, maje vás mylně za prodavače pastiček či někoho z jiných obchodníků podomních, mně velmi nepříjemných. Podomní obchodník, toť pro mne disharmonický akord v kladu mé duševní nálady.“ Mistr uhodil do kláves, až to zahřmělo a zaječelo. Zpod piana vyřítíl se pes...

„Lehni Ge-dure!“ okřikl jej Mistr.

Pes, zvaný G-dur, zamručel, čichl k dcerkám, a že nevěřil nebezpečí, zalezl zase pod piano.

„Tak vy z Valašska jste, dívko. A ani jste neřekla, z kterého místa,“ zvedá Mistr hlavu Málince.

Málinka vypráví Mistru své nacionále, ale ví, že to zas asi Mistr zapomene. Ten je divný!

„Toto je moja sestra Gabra, tu takéj už znáte,“ ukazuje na Gabru.

„Mně jedno je, kdo žena tato jest. Pamatuji se však, že hubatá bývá. Chci vědět pouze jediné, ano, jediné: Jest tato dívka také rozená Valaška, či disharmonickým akordem v naší selance valašské bude?“ ukázal přísně na Gabru.

„Já su od narození Valaška jak poleno. Co to podle méj upřímněj huby nepoznáte?“ čertí se Gabra nad divnou řečí Mistrovou.

„Ó, akorde, dobře jsi zapadl! Toť hybný akord mého tria. Dobře! Dobře! Forte – fortissimo!“ Mistr zapisuje do not na pianě rozložených.

„Jaké prvky převládají ve valašských tancích?“ ptá se Gabry Mistr.

„Může tam být trochu čardáša!“ radí za ni Málinka. Inu, má zkušenosti, ví, že Valašsko je už blízko Slovenska,

„Tebe se neptám, mlč! A až se tě budu ptát, mluv!“

A zas se točí ke Gabře.

„Na co hrají nejraději Valaši?“

„Ogaři na grumle!“

„A co dcerky?“

Málinka by tak ráda řekla, že dcerky nejraději zpívají, ale Mistr je divoch, ještě by jí dal možná lepanec. Radši se uchyluje do koutečka a dívá se po stěnách.

Pane Bože, to je věnců. To je slávy! Vavřínové věnce! Visí zde uschlé s pentlemi s nápisy a Málinka čte na jednom z nich: Mistru Gustavu Roobovi za „Srdce Pikangovo“ Vinohradské divadlo. „Tak vida, divadelní úspěch,“ uvažuje Málinka. Z jiných pentlí poznává Málinka, jak často Mistr koncertoval. A vedle věnců co visí po zdi fotografií! Jistě sami velcí umělci a Mistrovi přátelé!

Zatím se Mistr dále vyptává Gabry:

„Na co hrají děvčata? No tak, na co hraješ?“

„Já, Mistře, víte, enom na píšťalku. A, víte, na tu, co mám v krku.“

Mistr brnkne do kláves a vrtí hlavou.

„Píšťalku v krku, hm, tu ve svých tónech neslyším.“

„Tralala – héj! To je má píšťalka,“ směle se ozývá Gabra.

„Zpěv, dívčí zpěv! Zazpívejte mi obě něco!“

Gabra otočí oči po Málnce, ale ta nevidí, neslyší. Oči má upřeny na věncích a prožívá s Mistrem znovu všechnu tu slávu, slyší v duchu krásné skladby, kde potůček bublá, ptáci zpívají, ba zdá se jí, že slyší i symfonii Fis-moll, co jakživa ještě neslyšela, a povzdechla si nahlas:

„Já bych šla tak ráda na koncert!“

„Já taky!“ usmál se Mistr.

„Když zazpíváš ty mně, zahraji já pak tobě! Tak, budeš zpívat?“

„Ó, budu, budu,“ radostně poskočí Málinka.

Mistr uhodí do kláves – ale jen uhodí – nehraje. Dcerky se na sebe podívají, cosi si pošuškájí a spustí, něžně, krásně, jako dva skřivánci:

Rožnovské hodiny

zvolna bijú...

Mistr poslouchá a poslouchá, hlavu má skloněnou, a když dcerky dozpívají, rychle si poroučí:

„Opakujte to!“

Ale to už má notový papír v rukou a zapisuje si.

A když pak dcerkám přehrává celé své „Valašské trio“, Málinka ujišťuje, že v té nejkrásnější melodii slyšela „bim, bam, bim, bam“, jako v „Rožnovských hodinách“.

Dcerky zazpívaly Mistrovi řadu valašských písniček a Mistr jim za to zahrál něco ze svých skladeb. Díval se při tom z okna a hrál, hrál, přesně, bez oddychu, tu tichounce, tu silně a zas tolik, tolik teskně! Chvillemi se Málince zdálo, že ta Mistrova muzika bolí, až srdce svírá, a když už už chtěla plakat, zas to v klávesách poskočilo a v Málince taky. Ukončil svou hru melodií nesmírně bolestnou.

Tu i Mistr zvedl hlavu a zrovna se ulekl. Slunce bylo již tak nizoučko, že málem by byl zmeškal koupání! Rychle se zvedl od piana a loučil se s dcerkami.

Tu však ho Málinka tuze zaprosila:

„Pane mistře – –“

„Co, co to pravíš?“ zle se na ni obořil.

„Mistře! Mistře!“ rychle se opravila. „Pěkně vás prosím, můžeme jít s váma na procházku?“

I Gabra zastříhala ušima. Také by ráda viděla a slyšela, jak takoví podivní umělci se pohybují mezi lidmi!

„No, co by ne!“ souhlasil Mistr. „Půjdeme po nábřeží.“

Tož šli. Krásně se bavili a Mistr se usmíval, jako by jakživ žádný podivín nebyl.

„Jsem jako Faun, kterého nymfy k vodě unášejí,“ pravil.

„Anebo rusalky,“ smála se Málinka, která se Mistra už vůbec nebála.

„Nebo hastrmanky, šak sme u vody,“ ukázala Gabra k Vltavě, která se před nimi zastríbřila.

Mistr utichl a zdálo se, že už ani dcerky neposlouchá. Ty se snažily zavést řeč opět na nymfy a Fauna, ale marně.

„Slyšíte Vltavu?“ praví Mistr dcerkám po dlouhé chvíli. „Dnes mi zpívá!“

Vltava šumí a Mistr si dává rukou takt. Mírně si pohvizduje a zase zapisuje do notového sešitku.

„Teď mi vypravuje,“ otáčí se k dětem. Založí ruce za záda a jde dlouho zamyšlen, jen chvílemi se zadívá k řece.

„Mistře, co vám povídá Vltava?“ škemrá Málinka a tahá Mistra za kabát.

„Pst! Pst!“ nedá se Mistr rušit.

Posléze říká sám:

„Vyprávěla mi o mladé lásce, jakou na svých cestách viděla a slyšela. Byl to krásný obrázek. Škoda, že končil pohřbem...”

Málinka uznává, že Vltava toho může na své dlouhé cestě opravdu hodně vidět. A když vidí celý život kolem sebe, vidí i smrt.

Gabře je z toho nějak úzko a začíná se ošívát. Zdá se jí, že se tu začíná procházet král v košili. Ne, ona Mistrovi nerozumí!

Električky hučí, zvoní a Mistr s napřaženou pěstí proti elektrickému vozu hrozí:

„Disharmonický akorde! Té chvíle jsem chorál skládal a tys mi jej rozdrtil! Ty prózo všední! Čím jsi ty, ano, čím jsi vedle rajske hudby vodní? Odejdu odtud – dolů se vrhnu! Ó, Vltavo, ukolébej mne ve své náručí!”

Dcerky se ulekly, že Mistr skočí do vody. Ale penzisté, co sedí zde na nábreží na lavičkách, si povídají:

„Skoro každý den tu takto laje tenhle divný muž. Jistě umělec!”

Ale Mistr nic nedbá na to, co si kdo o něm myslí, neřekne dívkám ani slovo, ani „sbohem“, a zrovna utíká ke svým lázním, kde jistě najde uklidnění.

Dcerky jdou domů celé zaražené a Gabra povídá Málince:

„Víš, každý den bych ho nemohla poslouchat. Určitě by mňa rozbolela hlava.”

Doma dcerky mnoho o Mistru mluvily a byly přece jenom nadšené. Poznaly něco, co dosud neznaly. A Toníček jim ještě o Mistru pověděl mnoho zajímavého. Vyprávěl jim o celém jeho trudném životě a o jeho velké lásce k ženě, která však záhy zemřela. Proto tolik bolesti v jeho skladbách.

„I svět mu zůstává mnoho dlužen,“ dodává švagr. „Mám Mistra rád a přál bych mu pochopení jak u lidí, tak u divadel. Je to velký umělec. A takový cítí a myslí jinak než my, obyčejní smrtelníci. Proto ho musíme chápat!“

Brzy nato dostal doktor od Mistra dopis, napsaný na notovém papíře.

„Příteli milený!

Nezoufám, nenaříkám, alébrž velkou radost mám. Ano, velkou radost! Složil jsem novou operu. Neřeknu Ti, jak ona zve se. Přijď a poslechni si ji! Přehraju Ti ji. Přiveď i ony dvě valašské nymfy, které mne k napsání „Valašského tria“ inspirovaly, ba co dím, ony mne v nadšení veliké uvrhly. Zrodil jsem tedy 366. opus, jenž ‚Valašské trio‘ se zove! A mé nejnovější dílo? Přijď a poslechni si je! Dala mi je Vltava, naše Vltava! Svůj úsudek mi povíš, ano, otevřeně povíš – a já skladatel – Gustav Roob – se Tě otážu, zda dílo toto Národního divadla hodno jest, či opět ve sto-hu rukopisů mých zapadnouti musí? Och, bolest, bolest! Kapličko naše – národ sobě! Neslyšelas tónů mých, tobě určených!

Znáš, příteli, mou symfonickou báseň ‚Svatební košile‘, opus 36? Tu zadal jsem ‚České filharmonii‘. Uslyší-li ucho mé tento nejskvělejší soubor hudebních umělců hudbu moji hráti, srdce mé pak zaplesá a já zvolám hlasem velikým, ano hlasem velikým velmi: ‚Nežil jsem nadarmo!‘

Přijď, drahý příteli, přijď, přijď, přijď, přijď!

Tvůj Gustav Roob.“

Dcerky byly nad dopisem jako u vytržení a také hned jako na trní. Vezme je Toníček k Mistrovi s sebou? Vezme?

Inu, Toníček je vzít musel, vždyť ho obskakovaly jako veverky.

Och, ten den toho uslyšely! Opět „Valašské trio“ v celé kráse a velebnosti, jak je Mistr Toníčkoví hrál, a dcerky jen na sebe pomrkávaly, jak se jim líbilo. To byl, panečku, kousek! Zprvu trochu zádumčivý,

pak veselý a uprostřed ta nejněžnější melodie na světě, kus valašského Rožnova, a pak zas vesele a vesele a konec s tak rychlým a závratným spádem, že se dcerkám div hlava nezatočila.

Doktor tleskal a tleskaly i dcerky.

„A teď, příteli, tu novou skladbu, ano?“ požádal doktor.

Roob se zasn timer pak uhodil do kláves. Podivné tóny rozletěly se umělcovou jizbou.

„Slyším egyptské motivy –“ rozpoznává doktor.

Roob pokynul hlavou. Doktor naslouchá a naslouchá. Hudba je krásná, velkolepá.

„Nil!“ poznamenává Mistr.

Ano, veletok se rozšuměl širokým svým proudem.

„Ted' mu vezou nevěstu...“

Velebné akordy se mění v překrásnou melodii svatební – avšak prolnutou nevýslovným steskem.

„Klesá ke dnu, v celé své bílé kráse...“

Hudba doznívá ve smutném pianissimu.

Chvíli je ticho.

Málinka zavzlykala.

„Utopila se?“ vyhrkla Gabra.

„Ne a ne!“ zvoní již znova jásavá hudba. „Ona žije a uniká s krásným jinochem po Nilu dál a dál k novému životu – byť srdce bolelo... Život! Život! Chce žít a ona bude žít! Aleluja!“

Hudba mění ráz.

„Lid vzdává poctu bohu Nilu velebným chorálem. Slavnost vyvrcholuje. Ale chorálem proniká výbojně živelní melodie hymnu nového života...“

Mistr skončil. Všecek ještě v extázi a zpocen přijímá ruku Jandovu. Oba si tisknou pravice, objímají se a líbají.

„Hodno naší zlaté kapličky nad Vltavou,“ doznává dojatě doktor.

„To je pohádka?“ táže se Málinka. „Jaký je její děj?“

„Řeknu vám to. Ovšem! Napsal jsem operu z egyptského života, kterou mi vyprávěla Vltava. Nazývá se: *Nevěsta Nilu*‘.

Mladý syn faraonův zamiluje si krásnou měšťanskou dívku. Vykvete jim ta nejnežnější mladistvá láska. Syna faraonova však zbožňuje dcera velekněze. Umíní si stůj co stůj ho získati a za něj se provdati.

Ve starém Egyptě bylo zvykem každoročně obětovati řece Nilu jednu z nejkrásnějších panen. To proto, aby Nil byl přízniv a dával hojně úrodného nánosů. Takovou děvku určoval velekněz, prý podle vnuknutí bohů. Bylo to pro rodinu velkým vyznamenáním, když její dcera byla určena za nevěstu Nilu. Konala se pak velká slavnost, když dívku odváděli k řece. Dcera veleknězova donutila otce, aby toho roku za nevěstu Nilu určil dívku, kterou miloval faraonův syn...

A stalo se. Nevěsta Nilu omdlávala, když uslyšela, že ona jest vyvolena. Rodiče vážně připravovali svatbu.

Slavnost byla velkolepá. Nevěsta krásná v bílém, drahocenném obleku, posázeném ozdobami, se skvělým diadémem v krásných vlasech, měla na ruku drahocenné šperky a nohy obtíženy koulemi z ryzího zlata.

Stála na voze tichá, bledá. Průvod se blíží k Nilu. Nevěstu plní bezměrný smutek. Zoufalým pohledem hledá mladého faraona. Čeká od něho spásu.

Dočká se?

Nevěsta sestupuje již z vozu a za zvuku slavnostních fanfár je obětována. Ponořují ji do chladných vln.

Poslední beznadějný pohled k lidem. Hle! Mladý faraon v zástupu. Zvedá ruku a v ní třímá sošku egyptského boha ze slonové kosti. Bůžek záchrany!

Ubohá nevěsta věří ve svou záchranu, i když hledí do vln. Věří!

Hudba forte, forte – jak silná je její naděje!

Mladý faraon skutečně podnikl vše na záchranu dívky. Těžkým měšcem zlata podplatil mladého statečného potápěče, který se v té chvíli vrhá do kalných vln Nilu a pod vodou vyhledá její tělo. Omdlelou dívčinu křísí pak ve své chatě.

Je oslněn její krásou. Zamiluje se do ní. Amoroso, dulcissimo amoroso!

A když procitla, nabízí jí potápěč své srdce, své celé srdce, své mládí a svou krásu.

Ona odmítá.

„Raději mne znovu do vln vrhni!“ prosí.

Mladý potápěč toho neučiní. Praví dívce, aby se již nechtěla setkat s faraonem. Co by z toho měla? Neuposlechnutí bohů se trestá smrtí! Zemřela by ona, mladý faraon i on – zachránce.

„První bych zahynul, abych nemohl mluvit,“ pravil smutně. „Tvůj faraon by mě dal ihned zabít. Není ti mne líto? Nejsem dost krásný, mladý a odvážný?“

Dívka zaváhala.

„Zachrániš faraona i mne. Pojd', ujedeme lodí daleko. Za zlaté koule u tvých nohou koupíme veliké vinice a budeme šťastně žít.“

Dívka, velmi smutná, svoluje. Pro život mladého faraona tak učiní... Pro svou velkou lásku...

Jednu loďku potápěč převrhl, aby se zdálo, že se utopili. Na druhou loď spolu nastoupili.“

„A co ten mladý faraon?“

„Ten spěchá k chatě potápěčově. Hledá svou milou. A co vidí? Jen převržený člun.

„Běda, běda, protivil jsem se vůli boha a za trest utonul i nejstatečnější potápěč mého Nilu! Běda, třikrát běda!“

Utíká do svého paláce. Chce ve všem poslechnouti vůli boží a státi se dobrým panovníkem...

A kolem Nilu to bouří a šumí. Je slavnost. Zvedají sochu obětované dívky. Řadí ji již k ostatním obětovaným. Egyptské tance a zpěvy doprovázejí tento výkon. Lid slouží svému bohu!

A mezitím uniká mladá dvojice kamsi do hor – vstříc novému životu...”

Mistr skončil výklad svého libreta a přechází rozčileně po své pracovně. Konečně se zastaví u doktora a praví:

„Víš, kamaráde, že už tu mám protest proti takovému konci své opery? Nedá mi klidu! Do uší mi stále hučí!“ Mistr se chytá za hlavu.

„Nil protestuje! Nil se hněvá. Nil zuří. Nil byl ošizen! Nil chystá pomstu, krutou pomstu. Spoustami vod vše zatopí – hroznou zkázu už už nese – už nese... Co mám dělat, příteli, co mám dělat?“

„Mistře, ven, na vzduch! Odpočineš si, osvěžíš se – a pak ti řešení přijde shůry samo!“

Vyšli do ulic a zaměřili bezděčně k Vltavě.

Brzy se dcerky opět sešly s Mistrem Roobem. To o slavném koncertu „České filharmonie“, který Roob sám dirigoval. Celý pořad byl z jeho vlastních skladeb!

Bylo to tak krásné, bylo to velkolepé! Dcerky nikdy nepomyslyly, že se jim bude hudba tolik líbit. Smetanova síň v „Obecním domě“ pražském byla naplněna do posledního místečka. Potlesku nebylo konce! V té chvíli, kdy odevzdávali Roobovi ohromný vavřínový věnec, utíral si dr. Janda v koutku své lóže upřímně oči a pravil: „Bože, jak mu to přeju, že se konečně dočkal! Kéž se dočká ještě i těch zbylých 365 prací svého zaslouženého provedení!“

„Ten se pyšní,“ mínila Gabra. „Ten bude chodit nafúkaný!“

„Ale kdepak! Je a zůstane stále tím starým Gustavem Roobem, dnes blaženým a zítra skeptickým. Jeho radost jde vždy ruku v ruce s bolestí.“

Málinka tomu moc nerozuměla, ale i ona se brzy přesvědčila, že měl švagr pravdu.

Přišel od Rooba dopis, psaný zase na notovém papíru:

„Příteli milený!

Potřebou stalo se mi hrát – lidem! Rozdílet jim svou muziku, svou radost, svůj žal! A tak mi bylo dovoleno hrát každý den v kostele v Praze v Braníku při mši svaté. Přijď si mne zítra poslechnout. Budu rozmlouvat s Pánem. Budu mu děkovat za tu radost, kterou mě o mém symfonickém koncertu obdařiti ráčil. Ano ráčil! Aleluja! A prosit budu, ano prosit, o své životní štěstí. Splniž

se, dej tu Bože, aby mi v Národním divadle přijali ještě za mého života některou mou operu!

Tvůj Roob.“

No, toť se ví, že půjdou, hlavně obě dcerky! To bude v kostele slávy! Taková muzika! Takový umělec! A modlit se budou z celého srdce za Gustava Rooba, aby se dostal do Národního divadla.

Dcerky jsou hned ráno v kostele a jen se díví, že tu není mnoho lidí.

První akordy varhan zazněly. Mistr preluduje a preluduje. Vkládá do svých improvizací celou svou duši...

Ale, co to? Publikum ho nechápe. Babka, která tu podle zvyku začíná vždy zpívat, obrací se zarputile ke kůru.

Nedá se tím novým varhaníkem splést! Nedá! Dnes se zpívá: „Na kolena padejme!“ A kdyby varhaník tam vrzal, co chtěl, zpívat se to bude! A již spouští třaslavým hláskem nábožnou píseň.

Zpívá, zpívá, babky se přidávají, i ti dva dědečkové, co jsou v poslední lavici. Každý zpívá jinak. Ne a nemohou se shodnout. A druhou sloku již zpívá ta odvážná babka sama.

Ostatní se otáčejí ke kůru. Ba i ministrant tam šilhá. Zato velebný pán hledí jen a jen před sebe.

Ale na kůru! Tam sedí Mistr a děkuje Pánu Bohu. A zas prosí o zlatou kapličku, tváře mu planou a srdce hoří. Co je mu do lidí dole? On je teď nejbližší Bohu. Divoch dělá kotrmelce, Egyptan tancuje a on – Mistr – hraje. Zde Pánu Bohu na varhany. Díky a prosby! Forte, vivace, dulcissimo – i amoroso. Aleluja!

Je po mši. Před kostelem už babky čekají. Ba i pan farář.

„Takovýho varhaníka, co nic neumí? Vrzal je to, hudlař! Koho nám to sem dali, velebněj pane?“

„To se mi ještě nestalo, abych se s varhanama nestrefila,“ durdí se svíčková bába. „Kde ho, prosím jich, velebněj pane, nabrali?“

„Ženy, ženy,“ chrání kněz Mistra. „Víte, kdo to je? Mistr – – –“

„Helejou se, velebnej pane, až je to mistr třeba vod filharmonie, to je nám jedno! Ale v kostele se muší zpívat! Náš Franta má tenhlencten kurs na piano, von to rád převezme, když jinýho lepšího nemají! Kdo-pak by tuhle hudlařinu poslouchal?“

Mistr stál opodál zaražen, ale nepřekvapen. Stál jako člověk, který je na rány zvyklý. Jen se trpce usmíval. A pak řekl slova Písma svatého:

„Přišel mezi své a oni ho nepoznali!“

To báby ještě více podráždilo. A Mistr je poctil ještě jednou větou:

„Hrál jsem Pánu Bohu.“

Ten si dal!

„To si můžou hrát někde v polích u křížku, ale do chrámový hudby se nepletou, když jí ani za mák nerozumějí!“ volala svíčková bába.

„Víte co, drahý Mistře?“ zakončil výstup pan farář. „Chod'te si sem, kdy chcete odpoledne, to je kostel prázdný, a hrajte tu Pánu Bohu podle svého cítění...“

Dcerky šly domů velice zamyšlené. Gabra povídala:

„Předevčírem ‚Hosana!‘ a dnes – ‚Ukřížuj!‘...“

Umělec

Dcerky měly Mistra plné hlavičky a zrovna se trápily nad tím darebným a nevděčným světem.

Znaly již Mistra z několika stránek. Viděly jeho soukromý život, jeho uměleckou pracovnu a viděly i slyšely ho tvořit hudební skladbu doma při klavíru. Pozorovaly ho na procházce u Vltavy, kdy jak říká Toníček, měl Mistr inspiraci, byly na jeho koncertě a viděly ho v největší slávě mezi vavřínovými věnci.

A poznaly ho – i když mu báby vynadaly.

Tož takový je život umělcův...

A poznaly ho ještě jedenkrát a zase jinak.

Na jedné ze svých procházek Prahou zrána zašly Gabra a Málinka přes most na druhý břeh Vltavy. Šly Plzeňskou třídou, když je předešel umělec v černém širáku, s vlající černou vázankou na krku a s violoncellem pod paží. Dcerkám hned svitlo v hlavě.

„To je on! Mistr Roob!“ vyhrkla Málinka. „Kam asi ide?“

Gabra si dodala odvahy – však co, znají se přece – a zavolala:

„Pane mistr! Pane mistr!“

Ale hned se plácla přes pusu, to když si uvědomila, že nesmí volat „pane mistr“, ani „pane mistře“, ale správně „Mistře!“. Tak se to správně umělcům říká.

„Mistře, kam s tú basú?“ zavolala znovu.

Umělec otočil hlavu, zastavil se a zpola přísně a zpola vážně dcerkám pravil:

„Jak dávno jsem vás uvědomoval, že se na umělce nevolá „pane mistr“. Ano, opakovati to musím! Nevolá! Pamatujte si to, nerozčilujte mě! A proč mě vlastně zdržujete?“ začal zcela nevlídně.

To vždy tak umělci, když nemají náladu a mají něco jiného v programu.

„My chceme vedieť, kam idete s tú basú?“ nedala se odbýť všetečka Gabra.

„Za prvé: S tú basu se mýlíte, dívko, anžto je to violoncello, nástroj božský, na němž rozběsní se mořská bouře i tichne vítr do sotva slyšitelného vánku, šumí listí, mručí medvěd a cvrlikají ptáčci v hnízdečku.“

„Za druhé: Kam jdu? Prostě zahrátí muži slavného jména.“

„A za třetí: Ted' nemám na vás kdy! Sbohem!“

Mistr mávl nedbale rukou, zabral se opět do svých myšlenek a zrychlil krok.

„Ten nám to vyřídil,“ pokyvovala hlavou Málinka. „To sme proti němu dvě pěkné nuly!“

„E, daj pokoj! Ale pravda je, že ti Mistři sú někdy velice neomalení, skoro grobiáni!“ durdila se Gabra. „Známe sa s ním a včil řekne: ‚Nemám na vás kdy!‘ Velice uvažuju, esli sa nemám urazit!“

„A divíš sa?“ opáčila Málinka. „Kdo může byt víc zatrpklý než takový umělec? Vidělas, jak ho baby z kostela vyprovodily. A myslel to tak dobře! Hrál jak Pánbu!“

„No, šak Pána Boha lidi ukřižovali, pravda! Na mú milú dušku, na umělce sa není možná zlobit!“

„Však já sa pro nic naňho nehněvám, ani kdyby mně dal pohlavek. Ale včil bych enom ráda věděla, kam šel hrát. To nekde po ránu mají koncert?“

„Všelijaké sa dějú věci ve světě, tož co by nemohl být po ránu koncert?“

„To je divné, to sem ešče jakživa neslyšela.“

„To máš tak. Umělci mají všelijaké chůtky. Zrovna ráno by si rád za koncertoval! Nemůže čekat, až ho zasěj jednúc za deset roků filharmónia zavolá. On mosí hrát! Kolikrát nám to řekl! Tož si udělá koncert sám. Ide mezi muzikanty a hraje.“

„Kde enom asi ti muzikanti sú?“ trápila se zvědavá Málinka.

„Víš, měla sem chuť jít dom, ale když ty si taková zvědavina zvědavá – podme za Mistrem. Lele, honem, než nám uteče – už ho vidím enom kúsek. Podme!“

Dcerky se vzaly za ruce a pospíchaly za Mistrem.

Málinka byla zvědavá, ó já!

„Ty, Gabro!“ křičela v klusu na Gabru. „Ale Mistr říkal, že ide hrát nějakému slavnému mužskému! Nebude to nějaký hrabě nebo kníže?“

„Takéj může byt,“ mínila Gabra.

„Tož proč pro něho neposlali kočár? Dyt' sa s tým basiskem velice prodře! A budú ho bolet prsty při hraní!“

„Honem polet'! Nech vidíme, do kerého paláca vlezl!“

Dcerky běžely stále ulicí, pak křižovatkou a zas dlouhou ulicí. Pořád měly Mistra na očích – až teď najednou jim zmizel.

Dcerky přidaly do kroku – domy již přestaly – běží podél jakési dlouhé zdi – ale Mistr nikde! Žádný palác zde nestojí, jen ta dlouhá zeď a za ní vysoké stromy.

„Mistr fuč, basisko fuč, všechno je fuč,“ mračila se strašně Gabra a zle hubovala. „Letím, div jazyk nevyplazuju – a na co? Ty když si na něco vzpomeneš, tož vždycky je lepší utéct!“ hrozila Gabra na Málinku.

Málinka se bezradně rozhlíží a je jí do pláče. Běžela za muzikou a zatím –

Pojednou zaslechnou dcerky krásnou hudbu – hru na violoncello. Zní to jako zurčení bystřiny, hukot potoka, šumění stromů – a zase cvrlikání ptáčků, pípání mláďat – a zase ten potok a stromy a vítr. Pak náběh na krásnou melodii, ale nedozpívanou, přerušenou, jakoby zlomenou – přerušenou hukotem bystřiny – ale nakonec přece vyzpívanou, krásně vyzpívanou – – –

Dcerky vzrušeny stojí u zdi, pak Gabra velí Málince:

„Ty, Málino, skrč sa, udělej mně stoličku, já mosím na túto zeď! Tam nekde Mistr hraje. A tebe potom třebaš takéj vytáhnú hore.“

Podařilo se. A co Gabra vidí?

„Málino, neboj sa – hřbitov!“

„Naozaj?“ děsí se Málinka.

„A tam – vidíš – Mistr sedí – to basisko před sebou a hraje. U hroba!“

„To já mosím vidět!“ vyhrkla Málinka a narovнала se.

Gabra jen tak tak seskočila na zem.

„No počkaj! Tož ty tak!“ hnala se za Málinkou, ale ta natahuje nohy ke hřbitovním vratům. Tam počkala na Gabru – no, tady se s ní přece Gabra už prát nebude! A neprala se. Velebnost svatého pole na ni zapůsobila a Gabra šla tiše za Málinkou.

Obě se postavily nedaleko hrobu, u něhož Mistr Roob hrál, a dojatě naslouchaly.

Violoncello pláče, žaluje, a zas povídá – jako přítel příteli. Tu se zas chvěje v něžné písni – to je vzpomínání. Akordy se mění v tklivou melodii a pak v jásavou píseň života.

„Víra, víra v život dává mi sílu, příteli,“ povídá violoncello. „Já tvořím, skládám, já žiji ve své práci – pro celá pokolení – jako ty, drahý příteli. Spíš, a přece žiješ! Žiješ v hudbě, která neumírá.“

Violoncello bouří chválu a lásku k hudbě. Velkou oslavnou písni Mistr končí svůj ranní koncert.

Končí?

Ne!

Mistr se obrací k celému hřbitovu a všem těm mrtvým zde hraje. Jest to píseň pokory a lásky k vůli Boží. Jest to hymnus majestátu smrti.

Dcerky se krčí za jakýmsi pomníkem. Jen aby je Mistr tady neviděl!

Leč nemusejí mít obavu. Mistr nic nevidí a neslyší. Zde je živa jen jeho duše. Jest spokojena. Zde – v hrobech – má věrné, oddané posluchače, kteří nereptají, když hraje ze své duše.

Jest zadumán a pohřížen v myšlenky odchází.

„Ó Mistře! Jistě v těchto místech zas ve vás vyrůstá nová symfonie,“ chtěly by zvolat obě dcerky. Ale stojí, jakoby do země vraženy.

„Vidíš!“ povídá konečně Gabra. „Neříkala jsem ti to? Chtěl mít po ránu koncert – a měl!“

Málinku zas popadla zvědavost.

„Já sa mosím podívat, komu to hrál.“ Rozběhla se k pomníku.

A Gabra za ní.

„Václav Tomášek...?“ diví se dcerky. Dívají se na pomník, na němž vidí velkou lyru.

„To je také hudební skladatel,“ praví Gabra.

„Asi jeho kamarád. Možná, že měl dnes narozeniny nebo svátek! Po-
divajme sa na datum!“

Ale Mistr Tomášek neměl ani svátek, ani narozeniny. A žil sto let
před Roobem.

„Můj Bože! Už tu leží asi sto roků a Roob mu tu dělá teprve dnes
koncert!“ divila se Málinka a sepjala ruce.

„Vidíš! To sú umělci. Majú sa rádi aj po smrti. Rozumíja si. Mluví je-
den s druhým – svú muzikú, co zanechali.“

Málinka pořád přemýšlí, co asi Roobovi napovídala Tomášková mu-
zika? Celá se zasnila.

„Škoda, že nejsou takéj umělec,“ zavzdychala. „I když je chudák – je
bohatý. Co on všeckého v duši cítí!“

„Počkaj, až nám bude padesát nebo šedesát, kdo ví, co z nás bude
a co budem v duši cítit!“ těšila ji Gabra.

„Včil sme ale opravdu dvě veliké nuly,“ dodala Málinka. „V hlavě
mám prázdno, do duše si nevidím, a kdo ví, co ze mne bude?“

„Může byt – ale jedno je isté: Poznaly sme umělcůj život zasěj z iněj
stránky. Jak sa ti umělci majú velice rádi! Tuten Mistr vlekl basisko
z Hopfenštokovéj ulice až do Košíř!“

„A jaký krásný koncert zahrál! A zadarmo! A s jakým citem! To je
lásky!“ dodávala Málinka a byla velice spokojena.

„Ale včil už pod’me dom!“ povídala Gabra. „Snád’ nezostanem na
hřbitově?“

Dcerky se rozhlédly kolem. Bylo tu sice velebně krásně, ale co je to
proti životu venku? Pospíšily ze vrat. Ale i když byly za zdí, stále mysle-
ly na dnešní příhodu.

V duších jim zářila jediná představa:

„Umělec!“

Parolodí do Barrandienu

Málinka tuze ráda vyhledávala boží přírodu, byť to bylo v Praze. Nuselské parky jí brzy nestačily, a tak chodila dál a dál, nejraději sama, až si vynášla oblíbené místočko, krásný koutek světa, zakletou zahrádku, netknutou boží přírodu – i v té velké Praze.

Bylo to na Vyšehradě. Našla tu zalesněné stráně, přerozmanité skryté pěšiny, trávníky i kytičky i prostý kříž u cesty – jako to bývalo u nich doma, na Moravě ve Štítné, i u švagra Fanouška v čarovné zemi na Žitkově.

Zde u toho kříže postála Málinka vždy drahnou dobu, zavzpomínala na domov, na své dětství a na vše, co jí bývalo doma drahé. A pak šla tichými cestami, kudy chodilo málo lidí, dumala, přemýšlela, až přišla ke krásné vyhlídce na hradbách.

Zde jí celá Praha ležela u nohou. Málinka v té chvíli cítila se povznesenou nad všechno pozemské a bylo jí krásně. Praha, matička Praha! Poznávala budovy, které již z procházek znala, kostely, věže, a tušila místo, kde stojí Národní divadlo. Tak dlouho se dívala, až se jí skoro hlava zatočila.

To je domů, to je věží, to je lidí! To je ruchu! Vždyť je to jako velké mraveniště. To je dobře, že je tomu Málinka vzdálena. Je jí tak krásně, když je sama mezi stromy, u trávníčku, u vody. Ba, věru, je u vody. Vidí jí tolik jako nikdy v životě, jen co dolů pohlédne. Vltava se vine staroslavným městem a nese mu pozdravy z českých luhů a hájů...

Málinka se dívá po toku Vltavy a zase zpátky. České luhy a háje! Vystupuje na špičky, aby co nejdále viděla. Domy řídnou a tam někde v dáli končí velkoměsto. A tam určitě začínají luhy a háje...

Málinka hledí a hledí, Vltava šumí a Málince se zdá, že slyší rajskou hudbu znít. Ach ano! Tam v dáli, kde končí velkoměsto, potůček bublá, husičky štěbetají, děvčátka zpívají a pletou si věnečky. Ach, kéž by měla křídla, zaletěla by mezi ně...

Málinka je dojata. Něco jako stesky zabouřilo jí tou její venkovskou dušičkou a Málinka si zandala oči a tiše zaplakala.

Té chvíle jí někdo plácl na rameno.

„Čuješ, Málino, co je ti?“

„Lele, Gabra!“

„Hledám ťa, a to sa rozumí, že Málinu najdu na tom nejzastrčenějším kútečku na hradbách. Co tu děláš? Co pořád na téj vodě hledáš?“

Gabra se podívala na Vltavu – však Málinka tam přes všechny slzy pojednou taky upřela zraky – a už ani nedutala. Jen se dívala a dívala na tu malovanou krásu. Barevný parníček, celý lidmi obtížený, plul středom Vltavy, jako by se pyšně rozhlížel a povídal: To mi to sluší, vidíte? A dcerky, přes všechno stále ještě děti, se dívají a dívají na červená paraplátka, která „veliké paničky“ nad sebou na parníčku otevírají, vidí tu barevnou krásu, modravou řeku, bílý parník s pestrými pruhy a nápisy, vidí černý komín a kouř – a Málinka žd'uchá do Gabry a jen, celá od slz, ufňukuje:

„Vidíš tu parolod?“

„No, jéjej!“ kývla Gabra.

A zas se dívaly. Parníček plyne a plyne dál – proti vodě tam, kde Málinka tuší české luhy a háje.

„Já bych tak ráda jela parolod'ú...“ vzdychla Málinka a rozepjala své paže za unikající lodí.

„No, pravdaže, já taky!“ zvolala Gabra.

„Šak by nás mohl Toníček vyvézt, no ne?“ Málinka jasně a dokořán otevřela oči na Gabru a celá se vyjasnila.

„Toníček nás vyveze, já to vím, já ho o to poprosím. Pojd'me dom!“

To netrvá dlouho, „skulit se“ z hradeb dolů do nuselského údolí. Tož byly tam za chvíli. A hned prosily.

Jakpak by je mohl Toníček oslyšet? Chvíli se usmíval a pak řekl:

„V neděli pojedeme!“

To bylo radosti! Dcerky se sotva neděle dočkaly. Sestra udělala dříve oběd, dcerky se najedly a už prospíchaly.

„To není jen tak, jet parníčkem,“ povídal jim švagr po cestě. „To musí být výlet užitečný.“

„Hm, snad' sa nebudem moset po cestě učit dějepis?“ hrozila se Gabra.

„Nebo sbírat hříby!“ dodala Málinka. „To já ano, Toníčku!“

„Sbírat hříby, to asi ne,“ usmál se švagr. „Ale toho dějpisu budeš muset kousek přelouskat, Gabro.“

„No, to esli myslíte, že su tak hlúpá, abych ešče o prázdninách sa učila, tož sa radši vrátím...“

„I neboj se! Povím jen, vysvětlím, co cestou parníčkem zahlédneme. Že v tom spíše však bude geologie nebo fyzika místo dějpisu, z toho si nic nedělej.“

„Ešče tak fyziku!“ děsila se Gabra. „Dnes chcu vidět enem vodu a ryby a nic iného.“

To už přicházeli k Vltavě a Toníček pravil, že si nejdříve prohlédnou jízdní řád. A taky si hned pospíšili k tabuli u přístavu.

„Tak co, děvčata, chcete jet velkým parníkem až do Štěchovic, nebo jen malým do Braníka?“

„Já chcu jet hen týmto,“ ukázala blažená Málinka prstem k vodě, kde přistával právě parník pěkný, barevný jako obrázek.

„Tož, to je velký parník, kolesový. Všimněte si, děvčata, hnacích koles po stranách parníku. Malé parníky je nemají, ty mají jen vzadu šroub.“

Dcerky si dobře prohlížejí blížící se „kolesa“ i zpěněnou vodu kolem nich a ani netuší, že poznávají kus fyziky. Je jim tak krásně, jako by měly vstoupit na moře. Jakživy se po vodě ještě nevezly!

„A nejedeme žádným šrúbem, ale kolesama a daleko!“ libovala si Gabra.

Zvonec zvoní jak na poplach a lidé vystupují. To vše je pro dívky radostnou novinkou. Pojedou i ony.

Nastupují po lodním můstku s procesíčkem lidí. Jsou na kýženém parníčku a obě blažené usazuje Toník na lavičku na palubě, aby dobře viděly na vodu.

A když už klidně seděly, dal se parník do pohybu. Málinka se v duchu pokřižovala a pomodlila.

Vzpomínala na maminku. Vždyť ta byla první, která jim vyprávěla o velikých „šífecích“. Říkávala, že na vodě je každý v rukou božích. Tam se i z nejzatvrzelejších hříšníků stávají zbožní lidé. Jediná bouře na to stačí...

Jistě podobně myslela i Gabra, neboť povídala:

„Víš, Málinko, jednu búrku na vodě by neškodilo zažít! To by sa to kolébalo!“

Málinka se takové rouhavé řeči zhrozila. Bouřka na lodi! Pán Bůh s námi a zlé pryč! Maminka vždy vykládala, to že se loď houpe z boku na bok, vlny se přelévají přes palubu a lidé klečí a spínají ruce k Bohu. A Gabra si to přeje...!

To je dobře, že je boží pohoda! Sluníčko svítí a Vltava se pění do stříbrna. Je krásný den a ony jedou lodí – tam, kde kvetou luhy a háje...

Jak je krásně kolem! Málinka se rozhlíží, vidí unikající domy, louku s topoly, továrny a pak i vysoké stráně.

„Toníčku, kde už začnú hluboké lesy?“ ptá se Málinka nedočkavě.

„Oh, dívenco, to si ještě počkáš! Dívej se však dobře kolem a najdeš hodně krásy i v jiných přírodninách než jen v hustých lesích. Uvidíš!“

Málinka hledí a hledí, ale kromě vrstevnatých strání jakoby z kamínků složených, ničeho nevidí.

„Děvčátka, víte, kdo to byl Barrande?“ otázal se náhle Toníček.

Málinka zbystřila sluch a Gabra prohodila:

„Aha, děják už vylézá!“

„Dějepisu jen trochu, více geologie!“ poznamenává švagr.

„I kerého kakrmenta ešče!“ rozhorluje se Gabra.

„Toníčku, kdo to byl Barrande?“ vyzvídá Málinka.

„Byl to slavný geolog, který proslavil i naši vlast. Joachim Barrande, rodem z jižní Francie, studoval v Paříži inženýrství a přírodní vědy. Asi třicetiletý se dostal do Prahy a prožil zde přes padesát let svého života. Bohatý nález zkamenělin v pražském okolí přiměl ho ke zkoumání kraje od Prahy k Plzni. Napsal o něm monumentální vědecké dílo „Système

silurien du centre de la Bohême' – česky bychom řekli ‚Silurský útvar středních Čech‘. Tomuto památnému kraji na paměť Barrandovu dán název „Barrandien“. Své bohaté sbírky zkamenělin odkázal Barrande našemu ‚Národnímu muzeu‘, kde tvoří oddělení ‚Barrandeum‘.

Ale honem se, dcerky, podívejte na protější stráž. Vidíte tam zlatými písmeny zvěčněno jméno Barrande. Pamětní deska! Na těch nápadně klikatě zprohýbaných vrstvách zemských! To je vzorná ukázka složení naší země. Joachim Barrande určil stáří jednotlivých vrstev zemských podle zkamenělin v nich se vyskytujících. Vidíme, jak vlastně ‚rostlá‘ kůra zemská, vidíme kus života země, naší půdy. Co u stromů na průřezu kmenu znamenají ‚léta‘, to u země ony vrstvy, jenomže neznačí léta ani staletí, nýbrž doby mnohem, mnohem delší.“

Málinka přemýšlí o tom, jak se vše časem mění, roste, stárne. I Země! Přála by si prohlédnout ty vrstvy zemské zblízka jako ten Barrande. Snad by našla i nějaké zkameněliny. Škoda, že nemohou zde vystoupit! Ale udělají si sem s Gabrou samy výlet.

„Ty, Gabro – –“ otáčí se Málinka k sestře, ale po té ani vidu, ani slechu.

Zatím co si Málinka s Toníčkem vykládali, Gabra byla v dýmu.

„Kde je Gabra?“ rozhlíží se Málinka.

„I to ona utekla asi do kajuty. Prohlíží si parník. To ji asi více zajímá než geologie.“

„Prohlíží si parník?“ opáčila zvědavě Málinka a hned sestře skoro záviděla. „Já bych také chtěla...“

„I jen jdi, počkám tady na vás. Gabra daleko není. Vidíš ji tamhle? Je u zábradlí nad strojovnou.“

Málinka si poskočila. Pospíchala za sestrou.

„To ti sú tady věci!“ přivítala ji Gabra. „Podívej sa přes zábradlí! Strojovna!“

Obě hledí na muže v modré blůze a na točící se hřídele. Pak se otáčejí vzhůru na kapitánský můstek s panem kapitánem.

„Vidíš,“ povídá Gabra, „každou chvíli hůkne do trúby – a hned tamten strojník dole přehodí páku...“

„A zas máš v tom kus fyziky,“ usmál se na ně švagr, který je pozoroval a přišel až k nim.

„A tamhle vzadu je kormidelník,“ ukázal dcerkám. „Točí vratidlem – vidíte to vodorovné kolo, na němž má ruce – jím ovládá kormidlo a dává směr lodi.“

I to dcerky tuze zajímalo. A když už si všechno prohlédly, tož se půjdou podívat dolů do kajuty.

Sestupovaly po schůdkách a zdálo se jim, že jdou do tajemné skrýše, pod vodu, do vodníkovy komůrky. Ve chvilence stály u okénka a dívaly se sklem na vodu, maloučko nad její hladinou. To je zajímalo! Na mou věru – jako u vodníka!

Gabra žd'uchla do Málinky.

„Viděla jsem už kolik ryb! A velikých jako nohavica! Nevšimla sis?“

Málinka neví, má-li Gabře věřit. Sama neviděla dosud nic.

„To ti tu máš jako v moři!“ chlubí se Gabra. „Každú chvíli sa mihne v okně něco nového. Enom sa dívaj!“

Dcerky se stále dívají a Málince se zdají vlny složené z vrstev. A ať se dívá, na co chce, ve všem vidí vrstvy a vrstvy.

Nyní má Gabra velkou radost. Kolem okénka pluje „stará škarbala“ – i ukazuje Málince, že pluje velryba.

Když se dcerky dost pobavily s vodou, rozhlédly se kolem po kajutě.

Sedí zde porůznu dost lidí. Jedni také hledí okénky, jiní si povídají.

„Lele – tam vzadu – do kakrmenta, čuj, Málino, kdo to tam je?“

Dcerky napínají zrak.

Jakýsi pán si v koutku kajuty prohlíží mapu a zdá se jim nějak povědomý.

„Má takovou valašskou hubu – ty, to mosí byt někdo od nás!“ soudí Gabra.

Málinka najukla po pánu pořádně a už radostně vykulila oči.

„Má brýle, je to on! Náš profesor přírodopisu Chalupa!“

Kajuta nebyla příliš veliká a Málinka zrovna nešeptala, a tak to zaslechl i pán s mapou.

„Naozaj, je to on!“ souhlasí i Gabra.

Pán zvedá oči od mapy, prohlíží si obě dívky brýlemi a pak se na ně usměje:

„I hled' me, moje žákyně! Gabra a Málinka z Valašského Meziříčí!“

Dcerky se k němu radostně rozběhly.

V poslední době, než odjel do Prahy, zastupoval profesor Chalupa na gymnáziu churavějícího ředitele, a dcerky mu tedy říkaly pane řediteli.

I teď ho tak oslovily.

„Pane řediteli, pane řediteli, kde sa tady berete?“

„Žádný ředitel, panenky, pouze docent, docentík. Přednáším teď už jen velkým dětem na univerzitě a jen to, co mám rád. Geologii! Tak, která z vás miluje tento předmět?“

„Pane profesore, pane řediteli – pojd'te s námi! Ukážeme vás Toníčkoví – víte, to je náš švagr a taky doktor. My u něho bydlíme a už budeme v Čechách.“

Dcerky mluví jedna přes druhou a zamlouvají geologii. Ale Málince to přece nedá.

„Já vím, kdo to je Barrande,“ chlubí se, zatím co vystupují nahoru na palubu.

„To já vím taky!“ nedá se zahanbit Gabra. „To je ten pán, co má tamhle ty lomy se zlatú firmú.“

„Počkat, počkat! Chyba, chyba!“ opravuje pan profesor. „Především to nejsou lomy, to je odkryté vrstvení naší země...“

„Hen je Toníček!“ honem zamlouvá Gabra své mylné vědomosti. „Toníčku, Toníčku, pojd'te sem! My jsme tu našli našeho pana profesora Chalupu!“

Toníček přichvátal a už se pánové navzájem představují.

„Když dovolíte, připojím se k vaší milé společnosti,“ praví přívětivě pan profesor. „Já odjakživa patřím mezi děti!“ ukázal na dcerky. „A když vidím nějakého svého asistenta ze školních výletů,“ obrátil se na Málinku, „hned mám chuť přednášet!“

Pan profesor se zasmál a usedl mezi lékaře a Málinku a vysvětloval cíl své cesty.

„Jedu navštívit Barrandien,“ pravil, „a jedu si vlastně prohlédnout tři terasy pleistocenní. To jest uloženiny starších čtvrtohor: šterky, písky a hlíny.“

Gabra při tomto učeném úvodu vykulila oči a šourala se pozpátku od společnosti.

„Bude sa tu mluvit najspěš enom o kamení a šutroch. Dajte mi s tím na výletě pokoj!“ hovořila si pro sebe. „Dobře, že sem si ani nesedla! Spíše můžu nepozorovaně zmizet.“

Zato Málinka visela očima na ústech pana profesora a usilovně si vyvolávala ve svém mozku jakous takous představu tří teras. Jak ji těšilo, že už o Barrandienu byla Toníčkem předem poučena!

Pan profesor, obrácen k doktoru Jandovi, pokračoval ve vysvětlování.

„Sotva uvěříte, pane doktore, že Vltava tekla kdysi ve výši těch kopců, jež nynější její hluboké údolí tak krásně lemují. Souvisí to s geologickou minulostí naší vlasti.“

Gabra zrychlila svůj únik: „Vltava po kopcích! Chacha!“

„Vážený pane profesore,“ odpověděl doktor Janda, „o geologické minulosti země mám povšechný názor. Již jako student jsem rád hloubal o vzniku a vývoji země a vzniku i vývoji života na zemi. Nikdo při zrodu naší planety nebyl, nikdo nebyl ani při zrodu života na zemi, a přece lidský rozum si vytvořil o tom svou představu. Připadá mi jako velkolepá báj, nikoliv jen bujnou lidskou fantazií vybásněná, ale sestrojená na ověřených dnešních zkušenostech, objevech a matematických vzorcích. A jak je ta báj přirozená! Země po odtržení od slunce byla rozžhavenou prahmotou. V nízké teplotě vesmíru chladla. Její dějiny počínají se dobou, kdy na chladnoucí zemi vznikla pevná kůra zemská. Tato doba či éra dostala jméno prahory. V nich se nenašla žádná stopa po životě. Další doba, předprvohory, dělená na starší huron a mladší algonkium, je též bez života. Teprve v následující době, v prvohorách, objevuje se primitivní tvorstvo, na příklad trilobiti. Tato doba má své útvary: kambrium, ordovik, silur, devon, karbon, perm. Následují druhohory s veleještěry a cykasovými háji. Útvary: trias, jura, křída. Pak

třetihory s útvary: paleocén, eocén, oligocén, miocén, pliocén. A konečně čtvrtohory s útvary pleistocén čili diluvium a holocén čili aluvium. Teprve v třetihorách objevují se savci a ve čtvrtohorách teprve člověk. Stáří země, počítáme-li od utvoření se kůry zemské, bylo odhadnuto radioaktivními metodami asi na dvě miliardy let. Více než polovina této doby připadá na prahory a předprvohory, asi čtvrtina na prvohory, asi třináctina na druhohory, asi setina na třetihory a sotva čtyřsetina na čtvrtohory, v nichž se teprve člověk objevil. Jsou tedy starší éry mnohem delší než éry novější. A člověk je vlastně na zeměkouli úplným nováčkem! Přišel poslední a odvažuje se psát historii země! Popisuje vývoj, při kterém nebyl, po jehož dokonání se teprve objevil! Jaká smělost! Jak nemožný úkol! A přece jej zdolává, jsa obdařen smysly, rozumem a soudností, jež mu dovolují číst v otevřené knize přírody.“

„Zcela správně!“ poznamenal pan profesor. „Také já si jdu přečíst z té knihy dnes malý článkuček. Už vlastně jej mám dávno přečtený, ale jdu si jej sem jen ověřit.“

Málinka, ať se nutila, jak chtěla, poslouchat rozhovor profesora s doktorem, nemohla jaksi „zabrat“. Řadu nezvyklých cizích názvů nemohla její hlavička hned pojmut. Proto za rozhovoru obou vědátorů tiše jako myška odběhla za Gabrou.

„Šak sem čekala, jak dlouho vydržíš poslouchat ty učenosti. Jsme na výletě – či jsme ve školních lavicích? Co na to pravíš, Málino?“

„Na výletě,“ odtušila Málinka.

„No proto,“ vyčítavě dodala Gabra, leč v tom okamžiku zděšeně odskočila od Málinky a vykřikla:

„Utěkaj, Málino, komín sa sype!“

Málinka, třesouc se na celém těle, strnule hleděla, jak se komín láme a nad ní naklání. Nebyla schopna pohybu.

Ale nemusila se bát. Vjížděli pod most a vysoký lodní komín byl tak zařízen, aby se mohl sklonit.

Doktor s profesorem zaslechli Gabřin výkřik, ale když seznali, oč jde, odbyli přihodu úsměvem a pokračovali v rozhovoru. Dcerky trochu zahanbeně se k nim vracely.

„V algonkiu,“ vykládal právě profesor, „rozkládalo se ve středních Čechách moře poměrně mělké, které několikrát ustoupilo a zase se rozlilo.“

Gabra zbystřila pozornost. Moře v Čechách? To ji zajímalo. Že by však Vltava kdysi tekla po kopcích, to se jí zdálo nemožným.

„Pane profesore, už to nemóžu vydržet a mosím sa zeptat. Nemějte mi to za zlé! Jak je to s tú Vltavú. Jak ona po těch kopcích tekla z mořa nebo do mořa a proč máme moře včil tak daleko a Vltavu hluboko?“

„Dcérečko, to je tajemství, k jehož odhalení se nám nedochovalo nijakých písemných zpráv, o němž nemožno bádát v archivech. Před těmi miliony let, co se formovala naše země, nebylo lidské kultury, nebylo ani lidí. A přece nám o těch dějích dnes mohou vyprávět očití svědkové, jen je třeba vyslechnouti je a z jich výpovědí usuzovati. A právě dnes jsem si uchystal výslech hlavních svědků a zvu vás, abyste mu byla přítomna.“

Ted' tu Gabra stála udivena a popletena, ale ve svém zmatku přece se vzmořla aspoň na otázku:

„A kam půjdeme ty svědky vyslýchat?“

„Nu, nic naplat,“ vykládal pan profesor dále, „musíme přinést trochu oběti na svém pohodlí, tím spíše, že nám kyne velká odměna za poměrně malou námahu.“

„Je to tak daleko?“ vyhrkla Gabra, které se pojednou zželelo pohodlí na lodi.

„Nepřiliš,“ odpověděl pan profesor. „Kdybychom si byli zvolili cestování vozem, dospěli bychom dříve a pohodlněji k cíli. Ale myslím, že je takto po vodě cesta zajímavější a i lacinější. Ovšem snad poněkud zdoluhavější. Rychlost parníku proti říčnímu proudu není značná.“

Gabřiny rozpaky rostly. Počala uvažovat, že tací vědátoři pro maličkost dovedou obětovat všechen čas a všechnu námahu, jen aby věci přišli na kloub. Ale ona přece není Málina, aby při tom dělala asistenta.

Do čeho se začíná zamotávat svou všetečnou otázkou o moři? Co je jí vlastně do moře a do Vltavy nahore? Jí stačí tato dole. Ne, na to bádání nenaletí, z toho se musí dostat za každou cenu. Však se dovedla dosud vytočit vždycky ze všeho jí nepříjemného, tož uhne i teď, dokud je čas.

„Víte, pane profesore, mne také kdysi strašně zajímalo řešení různých problémů a nepřestala jsem, až jsem tomu všeckému porozuměla a všechno si objasnila – šak Málina je svědek – vid', tehdy s tů zamčenú kostrů – ale dneska sa jaksi necítím dobře a nevím, jak enom túto cestu po vodě dokončím. Snád' jindy tým zmíněným povozem bych sa mohla zúčastnit, kdybyste dovolil, ale dneska už sotva by mé síly na to stačily.“

To si Gabra ulevila – už je z toho venku. Teď už ji pan profesor nebude moci nutit.

A uhodla. Pan profesor, jemně se usmívaje, vlídně odpověděl:

„Nechci arcit' přepínat vašich sil – a konečně mohu vysvětliti celý problém pohodlně zde na lodi – ovšem bez dokumentárního doložení.“

Gabra div neomdlela. Napadlo jí přísloví: Jen jedním drápkem uvízl, chycen je celý ptáček.

Hrozná geologicko-paleontologická a geomorfologická debata ji nemine. Vyvstával jí studený pot na čele. Zoufale se podívala na Málinku a viděla její soucitné oči, které jí pravily: „Vidíš, vidíš, chuděro, takový máš ten svůj výlet.“

Ale všeho je vinna Málina. Musela ona v kajutě zabodnout oči do kouta a vyšťárat tam profesora? Neměla Gabra profesorstva dost na meziříčském gymnáziu? Neoddychla si tady v Praze od nich? Ale sotva začala trochu svobodně dýchat a volně se pohybovat – na prvním delším výletu zas na ně narazí, na ty věčné vědátory. Ba i Toníček už tím načichl! Co je jim na výletě platný? Jen celou cestu s tím profesorem mudruje!

Z dalších chmurných úvah Gabru vytrhl prudký nápor větru. Byl tak náhlý a tak silný, že vzbudil rozruch na lodi mezi cestujícími. Zejména mladá děvčata pištěla a provázela své nehody smíchem i nářkem.

„Pokud se nemýlím, odnesl mi vítr klobouk...“ prohodil suše pan profesor.

Bohužel domněnka ukázala se býti správnou.

„Ostatně, můj klobouk,“ pokračoval pan profesor, „maje okraj značně široký, poskytoval větru poměrně ke své malé váze značnou plochu opěrnou, čímž jeho odlet si snadno vysvětlíme.“

Proti tomu se nedalo nic namítnouti.

Každý měl nyní při nastalé vichřici dost starostí sám s sebou a úzkostlivě se ohlížel po úkrytu před rozpoutaným živlem. Bohužel většina cestujících už naplnila kajutu až i na schůdky, takže našim výletníkům nezbylo než se přitisknouti aspoň do závětrí k budce nad scho-dištěm.

Gabra nebrumlala. Přála si bouřku, a měla ji! Co chvíli povylezla z úkrytu za třesku blesků a proběhla se aspoň několika skoky po palubě. Lod' se zmítala a Málinka div nepadla na kolena. Gabře napršelo až za krk, ale to jí působilo jen radost.

„Bůrka, déšť, blesky a vítr to je samá fyzika, pravda, pane profesore?“ smála se Gabra.

„A meteorologie!“ dodal profesor. „Předvídal jsem dnešní počasí, řídiv se hygrometrem⁴.“

„Já mám vlasy mokré jak čačan,“ praví Gabra. „Teče ze mňa jak z hastroša.“

„Dívko, co myslíte, je váš vlas vodou navlhlý delší, či kratší, jsa nabobtnalý?“ táže se profesor.

Gabra si sáhla na hlavu a myslí, že nabobtnalý, a tedy kratší.

„Já myslím, že delší!“ soudí Málinka. „Aspoň sa mi to zdá, když si umývám vlasy.“

„Správně! A na základě tohoto principu jsou založeny vlhkoměry vlasové čili hygrometry. Též vlastním takový a on správně mi dnes ukázal vlhkost vzduchu, nízký bod rosný, a tudíž blížký déšť. I připravil jsem si deštník na cestu. Žel, zapomněl jsem si jej doma.“

To se dcerky i okolostojící zasmáli a kdosi prohodil:

„Inu, profesor!“

⁴ Vlhkoměrem. Pozn. red.

Za budkou naši výletníci ovšem při lijavci příliš chráněni nebyli a promokli, jak se říká, až na kůži. Ještě že déšť byl teplý a dalo se očekávat, že to promočení nebude mít zlých následků. Ale co s výletem? Pro dnešek toto stačilo a doktor Janda navrhl, aby se z Davle vrátili vlakem domů. Měli právě příhodné spojení, a tak toho všichni použili.

Vlak z Davle byl výletníky tak přeplněn, že v dusnu vagonu dcerky brzy oschly. Panu profesorovi namočený lodenový⁵ oblek podržel však svou vláhu až do Prahy. Toho vědátor použil k hluboce založenému výkladu o důležitosti lesů pro nevysychání a napájení pramenů, neboť lesní půda má obdobné vlastnosti s lodenovou látkou – dlouho poutajíc v sobě vláhu a ponenáhlu, ale vytrvale ji propouštějíc, a udržujíc tak vodní přísun pramenům.

A když už se tak pan profesor dostal do nálady, vysvětlil cestou vlakem i záhadu paleozoického čili prvohorního moře v Čechách a záhadu Vltavy. Ale to ovšem bez dokumentárního doložení i bez očitých svědků.

Vděčného posluchače našel pochopitelně už jen v doktoru Jandovi, který udržel si vždy a za každých okolností rozvahu a duševní rovnováhu.

„Pane doktore, nejsem nijak rozladěn nahodilým nezdarem programu své cesty,“ ujišťoval pan profesor lékaře, „ač bych byl velmi rád důkladně prohlédli některá místa tohoto kraje. Ostatně, co tam širě doloženo, můžeme v menším rozsahu sledovati i v Praze samotné.“

A už zase přednášel.

„V éře prvohorní od doby algonkické přes kambrickou, ordovickou, silurskou až po devonskou prostíralo se moře souvisle od Severní Ameriky až k Uralu. Ve střední Evropě byly to nejdříve v době kambrické pouhé zálivy, jež sem z oceánu z jeho jižního okraje vybíhaly, později však v době silurské a devonské zaplavení bylo vyšší a širší. Nesmíme ovšem mít na mysli nynější výškové poměry našich zemí. Tyto výškové poměry se průběhem geologických dob měnily různými

⁵ Z hrubší vlněné látky. Pozn. red.

vlivy: vrásněním kůry zemské, vulkanismem, denudací⁶ a podobně. Rozsah moří v různých geologických dobách byl různý a podle toho i rozsah, podoba a souvislost pevnin byly různé. Jinaké byly tyto poměry na příklad v době kamenouhelné, jinaké v době křídové, jiné v době miocenní třetihorní a opět jiné v době ledové diluviální. Musím podotknouti, že geologické doby počítáme na miliony let a jeden geohistorický den se rovná našim deseti tisícům let.

V době kamenouhelné byla západní Evropa souvislou pevninou se Severní Amerikou. Ona spojující část, dnes Atlantickým oceánem zatopená – to jest ta bájná země Atlantis, o jejímž potopení nacházíme zmínky již u starověkých autorů. V téže době byla východní část Jižní Ameriky s Afrikou a Austrálií také souvislou pevninou. Z Afriky pouze nynější poušť Sahara byla mořským dnem rozšířeného nynějšího moře Středozevního. Třetí velkou pevninou byla tehdy zhruba nynější Asie.

A jak jsme k těmto poznatkům dospěli? Srovnáváním mořských usazenin a zkamenělin. To jsou oni očití svědkové, které jsme právě dnes chtěli vyslechnouti. Ó, ti dovedou hovořit! Ti se dovedou rozpovídat! Ovšem ne každému...

Ale abychom se příliš nevzdalovali od naší Prahy a Vltavy! Zbytky štěrkových a pískových uloženin nám ukazují, kudy tekly vody. Promlouvají k nám o pradávných geologických dobách. Hromadný výskyt takových z daleka vodním proudem valených a valením uhlažovaných oblázků poví nám skoro vše. Pověděly nám, že v době křídové plynuly vody nad nynější Prahou ve výši přes 180 m nad nynější hladinou Vltavy v úrovni asi bělohorské pláně a jen málo v plochých úvalech se zařezávaly. Pak v následující době třetihorní zanechávaly vody své uloženi ny asi ve výši 125 m nad dnešní Vltavou na Malvazinkách a u Zdib. V době ledové diluviální a poledové tekla řeka v nejvyšších polohách Pankráce a pokračovala přes Olšanskou pláň asi ve výši 85 m nad dnešní Vltavou. Již od doby třetihorní jest to zřejmě řeka, odvodňující jižní a střední Čechy. V mladší době ledové prohloubila se řeka k úrovni

⁶ Obnažování, odkrytí, odnos. *Pozn. red.*

Tylova náměstí na Vinohradech a Letné, asi 50 m nad nynější hladinou. Další sestup nalézáme v úrovni Karlova náměstí asi 20 m nad nynější hladinou. Trvalo to tedy hodně dlouho, než Vltava zaujala nynější svou výši a podobu. A o tom všem nám pověděly vlastně hlavně jednoduché oblázky...

Ale pozoruji, že už chvíli vlak stojí a železniční vůz se zpola vyprázdnil. Aha – to jsou Vršovice. Musíme již vystoupit, pravda, pane doktore? A podívejme se, ráčíte dřímat – a dcerky už mají půlnoc. A to jsme se krásně pobavili a cesta nám příjemně uběhla. Nuž, seberme svá zavazadla – no tož – klobouk – aha – deštník – aha – nuž všechno v nejlepším pořádku – a tož uctivě se poroučím. Srdečně zvu na další vycházku do našeho proslulého Barrandienu...”

Pan profesor se odporoučel – a doktor Janda honem budí dcerky a spěchá s nimi na čtyřku. Elektrikou jsou doma za chvíli.

Málinka se po cestě nevzmohla ani na slovo.

Zato Gabra hudrovala:

„To byl pěkný výlet! Kdyby nebylo téj búrky a fujavice, stál by za fajfku tabáku! To nic není, bavit děcka na výletě profesórama! To sa neužije pořádněj legrace!“

Ale doktor Janda se na Gabru tentokrát rozhorlil:

„Ať tě neslyším už takto mluvit! Jsi velice nerozumná! Dáváš přednost nicotnostem, které pro tvůj duševní růst nemají významu!“

„Šak já nechcu dálěj studovat,“ namítá Gabra. „Já sa chcu vdát!“

„Ale i v domácností může být žena vzdělaná!“ odporuje doktor.

„Víte, Toníčku, já sa bojím, že bych sa učila zbytečně – já bych ty učnosti všechny zase zapomněla.“

„U tebe se nejedná o učnost,“ pokračuje doktor. „Čím více víš, tím jsi vzdělanější a máš lepší názor na život. Ostatně pochybuji, že by vzdělaného muže mohla nadlouho upoutat mělká a duševně zaostalá žena.“

Gabra umlkla. Zamyslíla se...

„To je Málinka o moc rozumnější,“ dodal ještě doktor. „Jistě vycítila, jak poučný výlet to byl. Malá příprava k velkému studiu. Nejde jen o Barrandien. Skutečné studium bývá z počátku mnohemu suchopárné,

ba nudné, než do něho vnikne. Každý začátek je těžký. Ale když se počáteční potíže překonají, pak to člověka chytne a rozhřeje a už nepustí. Tak to bývá i v každém povolání a zaměstnání. S tou trochou geologie, od které jste utíkaly, je to také tak. Po druhé se již tak nezaleknete. A Barrandien? To je naše pražská zvláštnost, kterou jezdí studovat i cizinci z daleka. Bohužel, Pražané málo chápou pravý význam zde rozevřené knihy přírody. A přece miliony zkamenělin, v těch zprohýbaných zemských vrstvách uložené, recitují sborem grandiózní epos o vzniku naší matičky země a všeho života na ní.“

„Toníčku, to sa vám všechno v tom vlaku zdálo?“ pokusila se ještě zažertovat Gabra.

„Ano, byl to úžasný sen – a vždycky, zasníme-li se do minulosti země, chápeme i celý život na ní docela jinak.“

„I ten dnešní?“ otázala se nesměle Málinka.

„Ba, právě i ten dnešní – lidmi leckdy až nepřírozeně vyumělkovaný a zkomplikovaný...“

To zas měla Málinka o čem uvažovat. Chce také životu rozumět z vyššího hlediska. Jak ráda by chápala život jako její švagr! Nesmějí ji odradit žádné těžkosti! Však do všeho také postupně vnikne – bude studovat – den ze dne! Šlo to při dobré vůli jiným – půjde to i jí...

Málinka chodí po pacientech

Málinka si zavyčítala: „Tak dlouho su v Praze a ešče sem tu nemocnú babičku nenavštívila, nepotěšila! Lécu si po zábavách, chodím po muzikách a babičce je na smrt'! Hned' sa tam vypravím.“

To si umínila, nikomu nic neřekla a šla. Jakoby na procházku. Jen kytičku s sebou vzala, co měla Ludva ve váze.

Málinka jde blízkými uličkami, kde rokují všude domovnice, křičí děti, je plno prachu a žádný strom. Málince je tak nějak smutno. Myslí si: U nás doma – ve Štítněj – to bývalo veselejší, ó jé! Každá panímáma se usmála na Málinku, pěkně se pozdravily a s dětmi na sebe volávaly vesele: „Vítaj, dcerko, jak sa máš? Kde paseš? Pod' na jahody!“ A tady jeden na druhého hledí jako na vetřelce. Málince se zdá, že se tu lidé navzájem jen pomlouvají a že ani děti se tu nemají tak rády jako na venkově. Jak by taky mohly? Nelze si tu taky hrát na plátno a měřit se kolem božích muk. To vyletí hned domovnice a honí děti smetákem. A co teprve, kdyby si hrály v chodbě na „Kokeš“, ty by dostaly! A tak se ty děti někde za rohem perou. Jak by ne? Tot' se ví, mají pořád jenom zlost.

Ó jé, Málinka je ráda, že už není malým dítětem. Kde by si tady hrála?

A jestli je taková babička, co stůně, z venkova, tak se jí stýská a nic ji nevykurýruje, jen zase venek, pole, luka, lesy a zdravý vzduch. Však se Málinka na vše pořádně zeptá.

Tady někde to už musí být! V Neklanově ulici! Ano! Zde je to! Málinka kráčí po schodech do třetího poschodí. Tam teprve najde za černými dveřmi ležící babičku a v kuchyni tři umazané děti.

„Babičko!“ promlouvá tiše Málinka a hladí děti, které na ni zvědavě hledí. „Já vám nesu pozdrav z venkova! Náhodú sem sa setkala s jedným pánem, co vás zná, a tož že vás nechá váš kraj mockrát pozdravovat! Povádal mně o vás!“

Po prvé snad v životě si Málinka zalhala. Musela! To bylo jako lék a léčit není hřích.

„I kdopak – copak?“ obrací unaveně oči babička k děvčeti. „Pozdrav z Ládevce? Od nás? A ty má duše drahá! Co to bylo za pána?“

„Jeden pán – takěj od Ládevca!“ nalhává statečně Málinka, jen aby babičku potěšila. Bůh jí odpustí, že lže!

„I to jsem se oblažila! Ukaž,“ bere kytičku do ruky a čichá, voní, jako by všchnu vůni rodného kraje chtěla do sebe nasátí a se potěšiti.

„Ty můj Bože, naše dědinka! A já tady, ubožák, s třemi sirotky, co si počnu?“

„Už jste moc stará, babičko?“

„Šedesát pět!“

„Jejda! To naše babička ještě v pětšedesáti tancovala u muziky. Na mů dušku!“

„U nás na vesnici taky bych možná tancovala! Ale tady ne! Děti plný byt! A není kam jít! A je mi slábo. Sotva uvařím kávu a hrnec polévky. A ta lítost, ta lítost, holčičko, když se tak na ty sirotky podívám!“ zaškytla babička.

„Sirotci“ už byli zase rozběhnuti po kuchyni a ten nejmenší si právě leštil kartáčem na boty své nahé nožky. Natřel si je krémem a leštil.

„Vidíš, nepočebuju boty!“ ukazoval Málince.

Babička spadla zpátky do peřin a začala tuze hořekovat.

Málinka by se byla nejraději smála, ale všimla si, co dělá nejstarší, asi desetileté děvče.

Zašívala zástěru. Právě jde k babičce a ptá se:

„Dělám to dobře?“

Na zástěře byl místo záplaty zdrhnutý hotový ranec a babička zase jen spínala ruce.

„Vidíš, děvče, tohle na mou starou hlavu není! Vždyť já hynu jen tou starostí!“

Větší hoch se dal do hry na bubínek a Málinka vidí, jak tu babička nemá opravdu na růžích ustláno.

„A že se těch dětí nikdo jiný neujme, babičko? Příbuzní anebo obec!“

„I toto!“ nechce babička ani slyšet. „Nikdo by je neměl tak rád jako já! Ach Bože, Bože, jen abych jim neumřela!“

„A nemáte příbuzné?“

„Ani se neptej! Mám! Vlastní sestru. Máme dohromady jednu chaloupku a kousek pole.“

„No tak vidíte, to by bylo něco pro děti!“

„Kdepak! Ona by je šidila!“

„Copak už je ošidila?“

„Ó já a jak! Krmenou husu, pěknou bílou, jsem jí tam nechala, když jsem odjížděla, aby ji pro ty děti ještě trochu dokrmila. A víš, co nám místo ní poslala? Hubenou husu s černým peřím. A tu tučnou si nechala. Ani slyšet o ní nechci!“

„A píšete si?“

„Kdepak! Ona mi psala jen jednou a já jí to nečtené vrátila!“

„A to jste si měla přečíst! Co kdyby vám to s tou husou vysvětlovala? Co kdyby ta vaše tučná byla pošla a ona vám poslala náhradou tu svoji černou...?“

Babička se zamyslí.

„Myslíš? Ale ne, ne, ne! Jsou to lakoti! Nechci o nich slyšet!“

Tak Málinka už neříkala nic. Začne odjinud.

„Babičko, už jste v Praze dlouho?“

„Tři roky! Co dcera umřela!“

„Jejeje! A to já vím, co vám je. Teskno, nemůžete si zvyknout na město! To je ono!“

„I to já kvůli těm sirotkům na všechno si zvyknu! Jsem v bytě nebožky dcery, tak jako bych byla u ní.“ Pohlédla na obraz nevěsty a ženicha na zdi.

„Babičko, já myslím, že na venkově –“

„I kdepak!“ nechtěla babička ani slyšet. „Mám malou penzičku a jsme pěkně živi. Jen kdybych byla zdravá, abych těm drobečkům neumřela!“ A zas babička pláče. A že je jí slábo a že si lehne.

Málinka si musí něco na babičku vyvzpomenout, aby jí obrátila mysl od nemoci někam jinam!

„Babičko, já bych vám tu uklidila, chcete?“

„I když chceš, děvečko, můžeš.“

„Děti odvedu ven nebo na dvoreček, jestli tu máte jaký.“

Na dvoreček šly děti samy a jak rády! Tam bývá dětí, ó já, ale jen když domovnice není doma!

Zatím Málinka nahoře uklízí. Ba, věru, má co! Babička má nábytek v pokoji srovnaný vzhůru nohama a dva stoly na sobě a vždy dvě židle. To aby prý nemusela pořád uklízet a utírat prach. Najedí se v kuchyni a to stačí. Málinka chce oprašovat, ale babička nedá.

„To jen jednou za čas. Před Velikonocemi se to uklidí a to stačí až do Vánoc. Když je člověk nemocný jako já –“

A tu si myslí Málinka, že raději babičku pozlobí, jen když tato nebude myslet na nemoc!

Vzala hadr, a nábytek utírala přece. Babička po ní loupala zle očima.

„Kdybys raději zatopila a uvařila polívku, když už chceš něco dělat!“

„Jé a ráda!“ staví na plotnu děvče ochotně vodu a v kastrolu dělá jíšku.

Málinka topí a babička lamentuje.

„Taková těžká nemoc. Co mi jen asi je? Ubozí sirotečkové, ubožátka! Ach, ach, ach, to srdce bolí! Oh, musím ležet, musím! Nic jiného mi nezbývá než čekat na smrt.“ Takové řeči vede a Málinka najednou povídá:

„Jéminánku, já připálila zasmažku! Já za to nemůžu!“

„Taková škoda, taková škoda!“ naříká babka. „Inu, co si člověk neudělá sám, není!“

Těžce vstává a jde míchat jíšku, která sice spálená není, ale daleko do toho nemá.

„A ty nohy, sotva mě nesou. Ubozí sirotečkové – – –“

Málinka křičí:

„V trůbě něco hoří! Děcka tam něco nechaly!“ zas přidělává babičce starost, aby nemyslela pořád na sirotečky.

„To jistě punčochy. To dělá Frantík!“ láteří babička. „Počkej, jen až přijdeš!“

Štěstím bylo pro Frantíka, že hořelo jen dřívko.

„Ještě snad budu sirotečky bít! Dost toho bude – až umřu – od cizích lidí! A to srdce tak bolí! Ach Bože, ach Bože! Kdyby ten doktor už přišel!“

Děti se vracejí ze dvora a Marijánka jde pomáhat Málince vařit.

„Babičko, není to nic platné, budete sa velice zlobit! Marijánka místo osolení ocukrovala polévku!“ křičí pojednou Málinka.

„Pro umučenou hodinu, co, děvče, děláš! Co já stará bába si počnu?“

Frantík pod stolem vyhrává na tahací harmoniku a babička lamen-tuje.

„Snad sa to dá jíst,“ míní Málinka, chutná, ale nakonec uznává, že bu-de polévku vařit znovu.

„Ono se řekne, že babička tancovala v pětasedesáti, ale mohla bych já? Vždyť jsem jak mátoha při těch starostech!“

„Babičko, jen kdybyste uslyšela vesnickou muziku!“

Frantík zavrzel pořádněji na tahací harmoniku a babička se musela usmát.

„Babičko, pravda, u muziky na vesnici je veselo! Sú v Praze takéj ta-kové muziky?“

„I ani nevím! Co jsem z Ládevce pryč, ani hlásek jsem neslyšela! Ale budou tu muziky, budou, ale moc nóbl! Na to já nikdy nebyla!“

„Nebo je taky hezké na jaře si na louce mezi děckama zaskotačit! To u nás na Moravě jsme zpívali, ogaři hráli na grumle a bylo nám veselo, aj staré babičky kolikrát za náma přišly.“

„U nás taky. Děti jsou všude stejné! Ach Bože, když já jsem byla dítě-tem! Dováděli jsme a to byla ta nejhezčí doba! Snad teď už to v Ládevci tak krásné ani není.“

„To nevíte, babičko! Říkává sa, že staří lidi sú jako děti. Tam by sa vám vrátily dětské doby.“

„I nenasazuj mi brouka do hlavy! Copak tu cestu snesu, já stará osoba?“

„Když se tu tolik musíte zlobit, proč byste cestu nesnesla?“

„Moc pěkný les jsme tam měli! A co hřibů rostlo! To jsme šli až do ‚borovíčka‘, tam rostly borováky,“ rozpomíná se babička.

„U nás rostly takéj hřiby! Ale my sme sbírali aj kozí bradu a kuřátka.“

„Já měla ráda holubinky. To do bramborové polévky. Na podzim rostly zelenky.“

„To neznám, ale znám kozáky a křemenáče. Ty dávala maminka do omáčky.“

Babička se celá zavzpomínala nad rodným krajem, a když se Málinka loučila, nechtěla ji ani pustit.

„Přijď zas navštívit uplakanou bábu, holčičko! Celá jsem pookřála.“

„Přijdu, babičko, ale budete mi muset vyprávět, jaké to bylo u vás u muziky. Třebas, když jste tam po prvé šla.“

„I ty můj světe!“ usmála se babička. „To bude nějakého vypravování. Nu, ale přijď, povím ti to. Ale ty mi musíš také vykládat!“

Málinka běžela potěšena domů. Ale doma zatím nikomu nic neřekla. Pořád si rozmýšlela, co bude babičce povídat a čím ji bude bavit, aby nemyslela jen na smrt a na sirotečky.

No, poví jí třeba, jaké to bylo u nich o pouti u Jozefka ve Štítné a jak ona, Málinka, myslela, že v ten den je zasvěcený svátek po celém světě. Oh, Bože, to bylo zklamání, když se dověděla, že ani v Brumově, městě hned blízko Štítné, v ten den svátek není! Tenkrát byla tolik smutná, tolik o tom přemýšlela. U nich tolik slávy, a celému světu jako by to bylo jedno!

A tak, když se s babičkou po druhé sešly, měly si co povídat! Málinka se dověděla, že právě o první muzice, kdy to babičce tolik slušelo, namluvila si stařenka svého Jonáše. To hráli valčík, co má babička nejraději. Potom, když už byla panímámou, ráda mívala zase sousedskou.

Děti si hrály zatím na dvorečku a babička opravdu okřála. A až se sejdou s Málinkou po třetí, ukáže jí všechny fotografie ze života. A dost možná napíše pozdrav své sestře do Ládevce. Ať vidí, že ona – stařenka – není zlá a že se už pro tu husu nehněvá!

Málinka se pak ještě sešla podívat na děti na dvůr. Vozily se právě po lopatě. Jeden vozil druhého. Lopata stála v rohu u smetí, a tak si ji děti vypůjčily. Než domovnice přijde! Jeden vždy na lopatu usedne a druhí ho vozí sem tam. Toho nejmenšího točí děti na lopatě do kolečka, až ho vyklopí. Děti se ve vožení střídají. Málinka dá každému dítěti koláč, co přinesla z domu.

V koutě stojí cizí hoch, velmi hezký, s kudrnatými vlasy a s krásnými očima.

Málinka vzdychla:

„To je krásný chlapec! Čí asi je?“

„Tomu umřela maminka. Byla pradelna a nastydla se ve sklepě. Tamta holčička je jeho sestra. A doma mají ještě jednoho bratra.“

„A kdo je živí?“

„Tamten chlapec prodává ředkvičku a o tyhle dva se stará děda, ale prý více Pán Bůh!“ vysvětluje Marijánka a skotačí si dál. Ale Málinka je velmi dojata!

Přeškoda, že nevzala z domova víc koláčků. Všem těm dětem by je dala. No, až po druhé. Málinka se podívala ještě jednou na toho krásného hochu. Ale ten – hup! Skočí, vytrhne Frantovi koláč z ruky – a ten tam. Pryč! Franta spustil na celé kolo, a tak tuze pěkně na sebe upozornil domovnici, která se vrací z nákupu domů. Už je tu a letí na děti.

„Jedete odtud, holoto! Kdo má po vás dělat pořádek? A té nečistoty! A ty – taková veliká – se tlačíš ještě mezi ně? Pracovat jdi! A nebav se!“ žd'uchla do Málinky.

Všechny děti i s Málinkou se rozběhly. Tamty do třetího poschodí, ti ubožejší do sklepního bytu a Málinka domů, do nuselského údolí.

Ne, v té Praze není hezky! Co je to tady za lidi? Jeden druhého jen honí a nic si nepomáhají! Málinka by tu nechtěla být ani za nic! Tolik babičku posílá na venkov, tolik jí o něm krásného napovídá, a sama by tam už nejraději taky běžela. Jenomže ona nemá Ládevec, ba ani chaloupku. Ta babička je na tom lépe. Ale jen aby se už pozdravila a jela! Možná, že ji tam Málinka pak navštíví.

U Jandů si mohli nad Málinkou ukroutit hlavu. Co je to s tím dítětem? Pořád jen přemýšlí, mudruje, chodí sem a tam a ven chce chodit jen samotinká.

„Zas má něco v makovici a až si spálí pazúry, tož přijde!“ durdí se na ni Gabra.

Málinka by se byla málem prozradila.

„V Praze je moc nespravedlnosti, to sa mně nelíbí,“ povídala Toníčkoví.

„Nespravedlnost je všude, milé děvče. A když je lidí více pohromadě, tak i té nespravedlnosti se více najde. Nu, a kdepak jsi ji tady objevila?“

„Ale, víte, Toníčku, jak bych vám to řekla. No –“

„No tak, kdepak?“

„No, víte, sem tam vlezu do nějakého domu a nazírnu na dvoreček,“ oddychla si Málinka. Už je to venku a jak šikovně! Nic neprozradila, že léčí babičku.

„No a cos viděla na dvorečku?“

„Moc bídy, Toníčku,“ povídala Málinka a pozvedla oči k švagrovi. „Pořád jen vidím a slyším: sirotci, bída, hlad, křik a domovnice!“

„Dyť já to povídám, někde sa připleťe a ještě jí nařežú!“ hněvala se už na ni Gabra doopravdy. „Svět nepředěláš!“

„Je dobře všímat si drobných lidí. Co bídy se najde! A kdo může, ať pomůže! Slovem, skutkem, penězi!“ říká Toník.

Málinka radostně kývala hlavou.

„To je ono! To je to pravé! To bych ráda!“

„Já myslím, když sú sirotci, mají sa dat do sirotčince!“ říká Gabra.

„Taky je jich tam dost! Ale mnohý děd nebo bába se s vnoučaty těžko loučí, a tak se raději o ně starají, byť těžce. A tu má člověk pomáhat!“ praví Toník.

Zlatý Toník! Málinka kývala radostně hlavou. Ano, ano, to je to pravé! Toníček jako by jí z duše mluvil. Hned odpoledne půjde k té staré babičce a co od sestry dostane, vyprosí, všechno dá těm chudým dětem na dvorečku. Ať jí domovnice třeba ještě jednou přetře záda koštětem!

Sestra, když slyšela, že chce Málinka podělit chudé děti, sehnala, co mohla, od jídla i trochu šatů, co už nenosila. Dětem se to dá všechno přešít.

Och, ten den Málinka k babičce utíkala! Ani žádnou povídačku si pro stařenku nevymyslela. Však ono ji napadne něco až na místě!

Dům je plný ruchu. Domovnice není doma! Děti se na dvoře vozí na lopatě a jiné si hrají na vodníky. Strkají jeden druhého do nádoby na popel a smetí. Za velkého křiku polévají „utopeného“ vodou a přiklopují ho víkem. Rámusu je plno. Ale Málinka hledá očima „své“ děti. Hlavně tu holčičku a jejího krásného bratříčka.

Holčičku konečně našla. Dělal tu dušičku, co ji vodník utopil. Ale jak slyšela něco o koláčích a šatech, vyskočila ven, celá od smetí umazaná, a nádobu na popel převrhla.

„Tady máš šatečky a jídlo a ještě mně pověz, kde máš bratra?“ tázala se Málinka.

„Já, bratra? Víte, on tady není!“

„A kde je?“

„Víte, on je v ústavě!“

Málinka si oddychla. To je dobře! Dali ho asi do sirotčince. Aspoň z hocha něco bude. Takový hezký hoch! Škoda by ho bylo.

„A v kterém sirotčinci je?“

„On není v sirotčinci. On je v ústavě. Víte, on krad!“

„Karlík je v polepšovně, v polepšovně!“ křičely porůznu děti.

Málinka měla chvíli vytřeštěné oči, ale pak se rychle otočila a spěchala odtud.

Ne, není to tu hezké, není a není! Smutno je tu – jako v hrobě!

Chci odtud, chci ven, kde jsou stromy, keře, pole, skřivánek! Chci vidět jen boží přírodu, a ne zlé lidi, hádavé domovnice a ubohé děti!

Toníček říkává, že les tu nahrazují parky. Málinka se dívá na maličký park u nuselského údolí – u železničních závor.

Hezký je, jen co je pravda. Ale na trávník se šlápnout nesmí a lidí tu chodí celé procesí. Na lavičkách sedí výměnkáři, ale zde jim říkají penzisté. Povídají si o zlatých časech, prožívají spolu války znovu a znovu a kouří z dýmek. Kouří oni, ale kouří hlavně ty vlaky, kterých tu jezdí těsně kolem parku mnoho za den. Pláčou tu děti a vychovatelky je vyplácejí nebo hubují. Sluníčko je tu taky, ale hrozně brzo se schovává za vyšehradské hradby.

Ne, zde se Málinka nepotěší! Poběží a poběží, co jí nohy stačí, pořád dál a dál, až najde kus lesa!

Málinka jde do dlouhého kopce a zase z kopce a pak jde rovně, dlouhou ulicí. Cesta i povozy ubíhají a Málinka jde se starostí v očích. Jen co uvidí les, hned se jí zraky vyjasní! Jde dlouho, předlouho. Pankrác, Zelená liška – dlouhá silnice a – Krč.

A tu se již ukazují obrysy lesa. Málinka se dává do klusu.

Les, les, les! Pole, stráně, skřiváci! Les se přibližuje a Málinka se prodírá zástupem lidí. Kam asi jdou? Do lesa?

Již vidí stromy, stromy, stromy!

A už je u prvního z nich! Obejme jej a přitiskne tvář k jeho tvrdé kůře.

„Jsem doma, jsem doma! Jsem v lese!“

Všecku radost ze setkání vložila do tohoto objetí! Ani se stromu pus- tit nechce! Kůra je drsná, ale voní, a z Málinky spadla všechna tíha! Ne- vidí zlých domovnic ani ubohých dětí – je doma – u lesa – tak jako kdysi ve Štítné... Ve velebném tichu lesních stromů.

Ale co to? Není ticho! Málinka slyší chichot, hlasy a tu zní jakási mu- zika. Flašinetář!

„Na tý louce zelený
pasou se tam jeleni –“

Málinka se rozhlíží kolem. Je ona vůbec v lese? Nezabloudila? Les teprve začíná a již pár kroků dál si hoví rodiny, táboří jako cikáni.

A co jich tu je! Po dvou, třech stromech vždy celé skupiny. Tlusté matróny na půl svlečené, děti v síťových houpačkách, tátové se džbán- ky piva, psi. Tu flašinet, tam gramofon.

Pražský les! Ted' už Málinka ví, že vidí pražský les. Ubohý les! Ubozí Pražané! Málince je tak nějak divně! Vše je tu jen mam a klam!

Co se naběžela za lesem, a když jej konečně našla, tak co z něho má? Kde je kýžený lesní klid? Tento les má za každým stromem lidské oči, které na ni nepřátelsky hledí, že jim zaujme zase kousek místa. I řeč tu mají jako u nich v Údolí! A nakonec ji ještě odtud vyženou, jak ta do- movnice z činžáku.

Bylo to pro Málinku truchlivé poznání. Ale šla dál. Opatrně, aby jí li- dé nenadávali nebo ji nevyhnali. Ve velkoměstě se může všechno stát. Přešla na prostornou cestu kolem restaurace a tam už byla spokojeněj- ší. Zde už nebyla hotová tlačence lidí a Málinka se cítila přec o trošku volnější.

Mnoho tehdy přemýšlela o celém tom divném světě. Ne každému dá, co srdce žádá. Ale, co je to platno, každý musí najít krásu tam, kde právě žije. Málinka to taky udělá a hned. Bude jako Gabra. Ta si třeba zábavu a radost najde v deváté zemi. A Málinka má ráda přírodu, tak si ji teda v Praze našla a tady – v tom mlází si usedne do travičky a na svět nebude hubovat!

Usedla do mlází a pohlazovala nízkou travičku okolo sebe. Pohlédla k obloze a uznala, že i tady sluníčko stejně krásně hřeje jako tam u nich – daleko u Járku. Teď si jen ještě zuje střevíce a plácne sebou do trávy. Tak!

„I zatrolený život – žábo jedna – jedeš odtud! Nevidíš tabulku?“ zahromoval jí za zády hajný.

Málinka se vyšvihla:

„Jakú tabulku?“ nemohla se honem upamatovat.

„Tady, u cesty! Nedělej hloupou! Já ti dám se vyvalovat mezi vysázenými stromky!“

Málinka vyskočila.

„Ale dyť já jim neublížím, nebojte sa, strýčku,“ začala mile vysvětlovat, vsunouc si střevíčky pod paží.

„Jsem já nějaký tvůj strýček? Už jen pal! Jestli tě tu ještě jednou uvidím, tuhle ta má sukovice ti bude rajtovat po zádech!“

Málinka si zakryla obličej, zaštkala a vyběhla odtud jako raněná rusalka...

Plakala celou cestu až domů.

Doma jí neříkali nic, jen Gabra zavrčela, kde zas Málina sháněla světobol? Kdyby se byla radši šla koupat jako Gabra! Byla ve Vltavě! Na plovárně s Ludvou! Ale Málinka ji sotva slyší.

Už jen jedenkrát půjde k babičce a naposledy. Naposledy jí domluví, aby odtud utekla, když má kam jít. Kdyby ona, Málinka, měla kam – do lesů – A už zase škytala...

Druhý den šla k babičce. Sotva otevřela dveře, strnula. Toníček, Toníček je tady! Honem chtěla utéci. Ale babička za ní čiperně vyběhla a vtáhla ji zpátky.

„To je ona, to je ta dobrá dušička, co mě postavila na nohy. Pojd' se, děvečko, ukázat panu doktorovi!“

Nic to nebylo platné, Málinka musila vstoupit.

„I hled' me, naše Málinka!“ vítal se s ní.

Ted' zas babička otvírala oči.

„Oni se znají, jeminánku!“

„To je moje švagrová, bydlí u mne!“

„A proto je tak moudrá! Ty má dušinko,“ objímala Málunku. „Poslechla jsem tě a psala jsem sestře. Dnes mi přišla odpověď. Máme hned přijet domů! A my pojedem, dušinko, už balíme, podívej se!“

Babička ukázala na řadu otevřených košů, mezi nimiž čile pobíhala.

„A copak jsi dávala užívat babičce, ty jedna lékárnice?“ ptal se Toníček. „Nebyla to zase voda?“

„Živá voda, drahej pane doktore, živá voda! Všechnu lásku k rodný vsi a chaloupce ve mně vzbudila, i chuť k životu! Jak já se, stará osoba, těším domů!“

Ten den udělala Málinka velký kus práce. Zabalila s babičkou pět košů a čtyři kufříky, a když přišla uklidněná a vyrovnaná domů, ještě ji čekalo další překvapení.

Toníček jí povídal:

„Jsi statečná, Málinko, a dobře to umíš! Ode dneška se mnou půjdeš často po pacientech!“

Málince se před očima otevřel nový svět. Práce! Nesmí myslet jen na sebe, na své radosti a žaly! Bude myslet s Toníčkem na bližní a bude jim pomáhat, i když jen dobrým slovem.

Málince bylo, jako by se před ní zazelenal trávníček a rozkvetlo kvítí.

Stála zde taková statečná a usmívající se, a když ji vzal s sebou švagr „po pacientech“, zrovna štěstím vyrostla.

Tak uviděla brzy hodně nemocných. Především tu babičku se zavázanou hlavou, co měla rakovinu. Viděla její klidné vyrovnané oči a jasně a usměvavě se do nich podívala, jako by říkala: Zdravím tě, statečná babičko! Nikdy na tebe nezapomenu! Ale ještě neumřeš, vidím to!

Navštívili s Toníčkem také toho dědečka, co chtěl po obědě sníst celý trakař ředkve. A nakonec ji Toník s sebou vzal i – k mrtvole. A nebála se! Tak byla statečná!

Ale Toníčkovi se zdálo, že přes její pevnou vůli a chuť k práci obětování se přece jí časem prozařoval oči podivný smutek...

Čachrovské zvony

Málinka se stávala den ode dne zamlklejší. Celé hodiny se vydržela dívat na polní květinčky, které Toníček nosíval ze Stupčic, kde měl svou maminku. Nebo strnule hleděla na větvičky jehličnatých stromů, jež přivezl švagr z Čachrova. Nejraději však utíkala na kopec nad vilu Bělu a tam se předlouho dívala směrem ke Krči – k nejbližšímu lesu.

„Copak se ti opravdu Praha nelíbí?“ ptala se jí jednoho dne sestra Ludva.

„Líbí, ale je tu všechno mam a klam.“

„Jak to, prosím tě? Co ti tu schází? Procházíš se čistým městem, po blátě ani památky. Chceš vidět přírodu, zajdeš si do parku a vidíš všechno tak uspořádané, že nikde na venkově bys to neuviděla. Najdeš tu i lesní stromy a květů máme plná okna, i zahrádku před nimi.“

„Ach, Bože, to je rozdíl! Připadám si jak pták v kleci. Nemůžu sa rozletět, zaspívat si nesmím, kde chcu. Můžu si spustit v parku „Héj, bučina zelená“? Můžu si tam sednout do trávníka a plést si věneček? A to bláto? Kéž bych sa jím tu mohla brúzdát! Milá Ludvo, tu je člověk jako stroj. Smí enom, jak mu poručíja a dovolíja. Můžu sa zamyslet v elektrickéj dráze? Přejeli by mňa. A pugétek ve váze? To není příroda! Ty květinčky vadnú – jak já tady.“

„Nu a co Gabra? Ta je veselá a všude spokojená, jí se v Praze líbí. Vezmi si z ní příklad!“

„Co by sa nelíbilo?“ smála se Gabra s kytkou červených růží v ruce ode dveří. „Mám tu už zas Venúška, co mně nosí pugétky, a těším sa z každéj dobréj chvílky. To sa ví, v lese by sa mně ináč létalo, no, ale povím si: cérko, nejsi jeleň – co pořád v lese? A tož si najdu krásu podle svéj chuti, nech su, kde su! A v Praze je nějak krásně! Na, Málino, vem si kyticu, nech sa potěšíš,“ podává sestře květiny.

Málinka přijala nabízené růže a zahleděla se na ně. Zírala tak hezkou chvílku, až Gabra do ní žďuchla:

„Co je ti pořád?“

Málinka zavzdychla nahlas:

Červenaj sa, červenaj,
růžičko červená!
Jak sa mám červenat,
když nemám kořena?

Prostá slova národní písně dotkla se Gabry i Ludvy a obě se zamyslyly, co se zas s tou Málinkou děje.

Posléze jí Gabra rozzlobeně povídala:

„Tož si lehni hen venku do trávy v zahrádce a budeš to mět lepší! Ta je s kořenama!“

Málinka šla tichounce k okénku a zadívala se ven.

Zelenaj sa, zelenaj,
travičko zelená!
Jakpak sa mám zelenat,
když su pokosená?

Málinka to povídala už velmi smutně. Tu i Gabra přiskočila k oknu i Ludva. Travička, včera ještě svěží, dnes tu leží opravdu posečena. Domovnice brousí srp, a pohlédnouc do okna, mluví sama pro sebe, ale aby jí bylo rozumět:

„Bodejt', trávu nechám udupat cizím fakanům! Na co mám svoje králíky? Budou volizovat bedýnku, ne?“

Málinka pohlédla na sestry. Ludva se pomračila a pravila:

„Když jsi v Praze, těš se krásou Prahy. Nemám pravdu, Gabro?“

„To sa ví, že máš!“ souhlasila Gabra a přidala: „Když tak ideš po nábreží, před sebu máš Hradčany, vedle sebe Vltavu a blízko Karlův most, je to, jak by Karel Čtvrtý s tebou mluvil a vykládal ti –“

„A což teprve večer, dcerky! Když stojíte u rampy muzea a hledíte dolů na Václavské náměstí, Bože, těch světel! Praha v jejich barevné záři se zrovna koupá,“ povídala Ludva.

„No, to bych chtěla vidět!“ zatoužila Gabra.

Málinka mlčela. Chápala, že má sestra pravdu. Ale co to bylo platné, stesk po lesích tady byl a nedal se tak lehko zahnat!

Toníček právě přichází domů, a když mu Ludva vykládá, jak se Málince stýskalo, povídá:

„Zrovna dnes v Národním hrají Rusalku, koupil jsem lístky.“

„To jsem ráda! Ukážeš dcerkám večer Prahu všechnu osvětlenou,“ povídala Ludva. „Hlavně Málince to přeju, jistě se potěší!“

Málinka se vskutku potěšila. Zrovna tonula v té lesní nádheře, kterou na jevišti viděla. Lkala s ubohou rusalkou a zamilovala si starého vodníka.

Je noc. Lesním tichem putuje měsíček. Rusalka zpívá:

„Měsíčku, postůj chvíli, řekni mi, kde je můj milý...“

Vroucí zpěv rusalčin, lesní mýtiny, nesmírně citová hudba tak na Málinku zapůsobily, že si zaplakala a ani nevěděla proč. Zda lítostí nad rusalkou, či dojetím tklivého zpěvu, či steskem po lesích, po domově, po tom bledém měsíčku, který u nich doma docela jinak zářival nad lesy než tady mezi domy...

Dcerky jdou z divadla a Toníček je vede pěšky po Praze, aby i tak Prahu poznaly. Tolik světel, tolik lidí! Gabra uznávala, že tolik národa bývalo u nich jenom o jarmarce nebo o pouti.

„Kam všichni v noci chvátají?“

„Nu, asi jako my. Z divadla nebo z kavárny domů. V Praze je lidí moc, nelze se co divit. Jsme ve velkoměstě!“ dodává Toník. „A tu je život na ulicích ve dne v noci.“

A tak jdou dcerky přes Václavské náměstí, kde je lidí a světel nejvíce. Když pak stojí na rampě muzea a hledí na tu barevnou krásu světél, kde modrá barva se mísí s červenou a zelenou, tu v oblouku, tu v přímce, kde světla rámuji skvostné výkladce a velké paláce, Gabra jen vzdychá:

„To je, jak by sa vznášely všude barevné lampióny a ještě lepší. To ani v Brumově nikdy o slavnosti na hradě nebylo!“

Toníček se obrací k Málince, která tu stojí – posmutnělá – a ani nedutá.

„Tobě se tu nelíbí, Málinko?“

„Líbí, ale není to příroda, to si všechno lidi vymyslili.“

„E, jdi, to sa ví, že si to lidi vymyslili! Ti moseli být chytrí, jejda!“ rozhorluje se Gabra.

„Mně to připadá, jak by si lidé namalovali obrázky a dali si je pak do řady vedle sebe a obdivovali se jim: Jejej, to jsme to pěkně udělali!“

„No šak obrázky! Nemalují malíři obrazy a neobdivujem sa jim? Malíři malují a chytrí lidi zas dávají na domy světla. Všechno je to dohromady krásné!“ nedá se Gabra.

„Je, ale – – –“

„Nu, co ale, jen to řekni, Málinko!“ povzbuzuje ji švagr. Chce vědět, čím její srdéčko přetéká.

„Je to všecko krásné, ale co je to platné, já myslím, že měsíček na nebi hlubokém je o moc krásnější,“ vydechla Málinka a zadívala se po měsíčku. Vzpomněla na domov, na lesy, potok, údolí, a to už ji slzy polily doopravdy a proudem a pořád, až zavzdychala i Gabra. To už jdou k domovu – chtěly pěšky a Toníček si říká:

„Přišlo to na ně doopravdy, na Málinku moc a o Gabru se to už taky pokouší. Obě pojedou na Čachrov, k mamince a do přírody, a zůstanou tam až do konce prázdnin.“ A nahlas povídá:

„Dcerky, je nutno na Čachrov dopravit zvony. Zhotovují je zde v Praze. Nechtěly byste je tam dovézt? V Čachrově bude velká slavnost, svěcení zvonů.“

Do dcerek jako když střelí!

Co? Zvony? Světít? Vézt? Kde jsou a jak to?

Málince se zdálo, že slyší rajskou hudbu, ptáky zpívat a zvony znít. Co, co to Toníček povídal? Na Čachrov má jeti – za svou maminkou – do přírody?

V tu chvíli jí spadla mlha z očí, srdce jí povyskočilo a celá dušička okřála.

„Ano, já pojedu a jak ráda! Povezu zvony, v každé ruce jeden –“ obrátila se k Toníčkoví, a ať bylo za muzeem již menší osvětlení, Málince se zdálo, že vidí za Toníčkem vyrůstat hory, lesy, jasně modré nebe a na něm měsíček, slunéčko a hvězdičky, všechno pohromadě. Všechno září jako v Málinciném srdéčku a ona v té záři vidí na nejvyšším kopečku u lesa svoji maminku s Jeníčkem v náručí, jak jí mává na pozdrav a volá: Vítej, Málínko, to jsem se tě načekala!

Gabra se směje, až se ohýbá, neboť si představila, jak Málínka nese zvony, držíc je za ouška.

Toníček vysvětluje:

„Taková věc je hrozně těžká, vezme se do vlaku jako zavazadlo. Vy budete jen zvony provázet, aby správně došly.“

Gabra se těšila, jakou že to novou věc, nevidanou a neslýchanou, povevou? Tohle řekne Venouškovi!

Když pak dcerky přišly domů a Ludva uviděla rozjasněné oči Málinciny, povídala spokojeně Toníkovi: „Vidíš! Nepřišla jsem na to? Kus přírody vidět na jevišti, to ona potřebovala! Potěšila ses, Málínko?“

Sestra jí padla okolo krku.

„Hrozně! Povezeme tam zvony! A víš, kam nejdřív půjdu? Na paseku, na takové místečko, kde vščky růžičky budú mět kořeny a tráva nebude naříkat, že je posečená!“

Sestra takové řeči málo rozuměla, ale když jí Toník vše vysvětlil, uznala, že bude opravdu nejlepší dcerky do Čachrova se zvony vypravit.

* * *

„Tož, kde máte ty zvony?“ žadonila hned následujícího rána Gabra. „Seberem sa a pojedem!“

„Musím se v továrně zeptat. Doufám, že dnes nebo zítra.“

Ale zvony nebyly ani dnes, ani zítra a marně Málínka obskakovala švagra se zabaleným kufříčkem.

„Zvony zhotovit není maličkost,“ vysvětloval. „Pak se ještě dá vyrýt věnování se jmény a pak teprve můžete jet.“

„Čí jména tam budou vyrytá?“ byla zvědavá Málinka.

„Taky moje,“ odvětil skromně švagr, „jako patrona čachrovského kostelíka.“

Málinka vytřeštila oči.

Toníček je patronem kostela! A Málinka vždycky myslela, že patrony jsou jenom svatí.

To se Toník i zasmál, ale vysvětlil:

„Majitel velkostatku Čachrova je odedávna povinen pečovat o kostelík, jeho opravy atd. Vše jde na jeho náklad.“

Málinka už neříkala nic, ale bylo jí to divné.

„Za to máme zvláštní orátní místo v kostele, jen pro sebe,“ dodal Toník.

Ó, to se už Málince docela nelíbilo! Málinka se nejraději modlí dole mezi babičkami, nejvýš tak ještě pod kazatelnou. To se všichni modlí jakoby jedněmi ústy, však to má jistě Pán Bůh tak rád. Pravidl: Kde jsou dva nebo tři ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich.

Ale Toníček měl jiné starosti. O zvony! Nebyly ještě hotovy, a už tu byl telegram od pana faráře Turecka z Čachrova, velkého lidumila:

„Co je se zvony? Slavnost je pozítří, pan biskup na cestě, vyjel už kočárem z Budějovic.“

Když ani příštího dne zvony ještě nebyly, Toník se chytal za hlavu a nic do něho nebylo.

„Jak je to, Toníčku?“ vyzvídala Málinka. „Jak to, že už je pan biskup na cestě a slavnost je až pozítří?“

„Inu, jak to? Jede kočárem a zastavuje se na různých farnostech, kudy projíždí. Aspoň si koně odpočinou.“

„Pane Bože, biskup je už na cestě a zvony nebudú!“ zvyšovala paniku Gabra.

„To je hrůza,“ děsila se Málinka. „Kdy já si chudák sednu na paseku?“

„Ta tvoje paseka! Ale co zvony, zvony? Těj haňby! Darmo mluvit!“ stále vede řeč Gabra.

Ten den bylo u Jandů boží dopuštění. Večer přišel druhý telegram a ráno telegrafoval pan farář opět.

„Co si o mně pomyslí, to jsem pěkný patron,“ naříkal teď i Toník a utíkal znovu do továrny.

Tentokrát se vrátil veselejší.

„Zvony tu budou navečer i s vyrytým jmenováním“ hlásil. „Dcerky, připravte se, pojedete na noc!“

Málinka si otřela zpocené čelo. Přece se paseky dočká!

Gabra poskakovala vesele jako veverka. Taký se na venkov tuze těšila. Na Čachrově si může zůstat, jak dlouho bude chtít, může se zabývat účetnictvím. Ó, to ona moc ráda! Odjakživa se ráda hrabe v penězích! A až se jí zasteskne po městě, hajdy do Prahy! A to už tu možná bude učit Venúšek – ale možná taky – juchajda – bude učit v Čachrově:

„Éj – to by sa povedlo, basama s fúsama!“

Toníček zatím ještě „obíhá zvony“ – posílá starého zkušeného železničáře, pana Šnajdra – s trakařem pro ně. Pak je teprve jak se patří klidný.

„Tož, pojd'me už na nádraží,“ vybízí Málinka švagra, neboť je měl na nádraží vyprovodit.

„Musíme počkat! Až uvidíme támhle za rohem u hotelu ‚Union‘ pana Šnajdra, vyrazíme! To víte, bez zvonů do Čachrova nemůžeme!“

Byla to perná chvíle, co dcerky s Toníčkem čekaly u okna na pana Šnajdra. Nejvíce se potil Toníček. Až se mu vlasy ježily. A ta Gabra, dareba jedna, ještě ho popichovala. Ať se něco děje, ať je to veselé, nebo smutné, vždy do ní čertík vlezle, a ona by se jen chichotala.

Najednou spustila na Toníka:

„Lidi, to by byla švanda, kdyby ten biskup přijel a zvony nikde. Víte –!“

„Mlč už!“ okřikl ji švagr a zacpal si uši!

„Víte co?“ mínila Málinka, které bylo švagra upřímně líto. „Já bych mohla jet napřed a připravit je na to. Řekla bych panu biskupovi, aby počkal ještě ze dva, tři dny, a kdyby ještě ty zvony nebyly, aby laskavě odpustil, že istotně po druhý...“

„Pro Pána Boha, mlč už taky!“ držel si Toník stále hlavu v dlaních. „Víš ty, co to je svěcení zvonů? Ohromná paráda, ohromná slavnost! Plno družiček z celého okolí, muziky všude hraje, přes ulice slavobrány, parádní řeči, nádhera! A toho vaření na faře! Já vím, že sestra pana faráře vaří a peče deset dní napřed!“

„Což o to by nebylo, to by sa ve zdraví a spokojenosti pojedlo!“ olizuje se Gabra.

Málinka přemýšlí nad tou slavností a děsí se.

„Takovéj slávy, a zvony nikde!“ hořekuje. „Slavobrány postavené, družičky nažehlené šaty –“

„– a biskup na cestě!“ přidala Gabra.

„Pan Šnajdr!“ zajásal Toníček. Však měl oči na skle celou tu dobu přilepené. „Už je tady!“

Dcerky také vykulily oči a Málinka rychle otřela slzy, neb už měla pláč na krajíčku.

„A sednu si na paseku, hned jak přijdeme!“ dupla si.

„A mord hadry, cucky, škutý chlupaté,“ zatočila se vesele Gabra. „Já půjdu na hostinu, abych za ty zvony takéj něco užila!“

Toníček ve chvatu popadl klobouk a sestry se rozloučily s Ludvičkou a malou Lidunkou.

„V Čachrově brzy na shledanú!“ volaly ještě do oken.

Sotva přicupitaly na vyšehradské nádraží, už tu byl vlak a dcerky i zvony šup do něho! Jen je ještě Toník napomenul, aby při každém přestupování v Plzni a Klatovech dobře se dívaly, zda jsou s nimi také správně překládány zvony.

„A toto psaní odevzdejte panu faráři! Neztraťte je! Jsou v něm velké peníze. Běda vám, kdybyste samy přijely a zvony nikde!“ volal za nimi, když už se vlak dával do pohybu.

To měly dcerky pěknou starost! Na co měly dříve myslet: na přestupování, na zvony, či na peníze?

„Najlepší bude myslet na to, abysme neusnuly!“ rozhoduje Gabra. „Do Plzně budeš drchmat ty, Málino, a já budu držet dopis a peníze za

ňadry. Od Plzně do Klatov zas já si zdřímnu a z Klatov budem hore obě dvě!“

Zrovna tak to dcerky udělaly. Střídavě spaly a při přestupování hlídaly zvony. Všecko se jim dobře dařilo – jen od Klatov usnuly z té starosti obě dvě a nebýt pečlivého průvodce vlaku, kdo ví, jak by to bylo s dcerkami a zvony tentokrát dopadlo.

Gabra si hned hmátla za ňadra.

„Sú tam, zaplat’ Pán Bůh,“ odlehčila si, když našla neporušený dopis s penězi.

„Hned vedle biskupa si sednu!“ kohoutila se hned na nádraží v Běšinech, kde konečně ráno dcerky i zvony „vystoupily“.

„Enom, esli nás budú čekat!“ rozhlíží se Gabra. „Přijedú pro nás kočárem, nebo bryčků, a jak povezem ty zvony?“

Dcerky se točí, zda někoho uvidí. A tu – hle – zástup družiček se k nim blíží a mává jim na pozdrav.

Družičky přišly zvonům naproti!

Těm zvonům, které je budou doprovázet do chrámu Páně, až ony se budou vdávat, a půjdou s nimi i ke hrobu. Ale naše dcerky nevnímají nic jiného, než že jim přišly družičky naproti. A když mládenci vloží zvony na žebříňák, Gabra a Málinka se nechají sem také uvést a uvelebí se hned vedle nich. Družičky také zaujímají místa uprostřed ověšeného vozu. Vyšňořený kočí zapráskal slavnostně bičem nad opentlenými koňmi a vůz se dal do pohybu.

Mládenci – muzikanti – usedli do druhého vozu a za jásavých zvuků vesnické muziky dcerky jely do Čachrova. Jely špalírem bělostných družiček, které na ně mávaly zelenými ratolestmi.

A před kostelem jde jim vstříc sám pan farář i s ministranty. Sotva radostně pohlédne na zvony a dcerky, hudba spouští slavnostní fanfáry. Gabra a Málinka jistě si myslí, že to jim na pozdrav. Ale pan farář hledí dál a dál silnicí, kam teď hledí každé oko.

„Pan biskup jede, biskup už je tady!“ zní odevšad.

Pan farář jen ve chvatu stiskl ruce dcerkám za to, že tak dobře zvony přivezly, a už spěchá vstříc panu biskupovi.

„Počkejte na mňa, pane faráru, vezu vám psaní!“ křičí Gabra za vzdalujícím se knězem. „A móžu přijít taky na faru na hostinu?“

Ale pan farář už neslyší, spěchá vstříc svému představenému.

Gabra bručí, ale Málinka ji vůbec neposlouchá. Co je jí do hostiny, když vidí celý čachrovský zámek v plné kráse a výstavnosti a v bráně, která je dokořán otevřena, svoji zlatou, milovanou maminku s Honzíčkem v náručí?

Obě dcerky jako rybky rychle z vozu seskočily a nic jiného už nevidí a neslyší – ani družičky, ani muziku, ani žádnou slávu. V očích mají jen svou maminku a utíkají k ní, co mohou.

„Vítám vás, dcerečky,“ volá na ně maminka. „To jsem se na vás načekala a natěšila.“

„Maminko, maminko, Jendo!“ objímají se všichni navzájem a Málinka ze samé radosti se zamotává do široké maminčiny sukně, kde je jí tak milo jako pod rodnou střechou.

Tatínek je na slavnosti a maminka si odvádí dcerky do nového domova. Musejí si odpočinout a dobře pojíst! Ale pak už spěchají si prohlédnout pokoje, jichž je celá řada za sebou. Gabra si hraje tu na hraběnku, tu na baronku, usedá do křesla a dívá se z oken, kudy hledívaly ty urozené paničky, co tu kdysi bydlívaly.

Dcerky vidí i divadelní sál i rohový pokoj, kde prý strašívá. Málinka se dívá z oken do parku a maminka ji ukazuje za parkem místo, kde zakládají s tatínkem velkou ovocnářskou a zelinářskou zahradu, jakou mívali ve Štítné, kde bývali tolik šťastni.

„To mosím vidět!“ A už vede maminku dolů i s Jendou a Gabrou. Stojí na nové zahradě a sní o novém domově, jaký kdysi mívali na březích Járku. Zrovna tak tu nasázejí keře i zeleninu. A bude tu i altánek!

Když se dcerky dost natěšily se zahradou, prosila Málinka svou maminku:

„Maminečko, prosím vás, pojd'te se mňú na paseku!“

Maminka sice namítala, že má moc práce, ale přece dcerce vyhověla.

Když dcerky přišly na paseku, zůstaly stát jako přimražený. Ten nesmírně krásný pohled do kraje!

Dcerky vidí doliny, kopce a veliké vrchy, vesničky, kostely zámky, cesty a úvozy. Jako u nohou leží Hořákov i se zámek, zámek Klenová a celý kraj tone ve světlu letních barev.

Dcerky se dívají na tu krásu a Gabra praví:

„Lidi, to jsme vysoko, jsme až u nebe. A bydlíme v zámku. To máme krásný domov!“

„Vyrostl nám ze samé lásky,“ povídá maminka a rozhlíží se pasekou. „Je jí u nás tolik jako tady toho kvítí. Ne nadarmo se říká:

Kde láska – tam Bůh –
a kde Bůh – tam Boží požehnání.“

K mamince se přibátolil i malý Jeníček. Maminka ho k sobě přitulí a všem je tak dobře uprostřed té boží přírody, na výši hor, tak blízko oblaků, jako dávno nebylo.

Dcerky mají hlavičky u sebe a cítí posvátnost tohoto okamžiku. V tu chvíli se rozezvučely nad Čachrovem nové zvony. Dcerky se objaly a dojatě poslouchaly. Maminka se na ně zadívala a laskavě k nim promluvila:

„Když se budete mít takto rády po celý život, milé děti, i vám Pán Bůh požehná.“

Pohladila své dcerky a rozhlédla se tím božím krajem od země až k nebi – jako by pro své děti vyprošovala požehnání...

Milí mladí čtenáři,

máte rádi pohádky? Já ano. A nejraději mám ty, které nám, svým dvěma dětem, vyprávěla naše maminka Málinka. Byli jsme s mým bráškou pražské děti a Málinka nám svým vyprávěním o valašských dcerkách Gabře a Málince půjčovala své šťastné dětství ve Štítné, kde byly Málinka s Gabrou nejmladší dcerečky z deseti kantorových dětí.

Byla to starodávná škola, nesla ještě nápis „Škola císaře a krále Františka Josefa Prvního“. Na školním dvoře byla tělocvična, kruhy, bradla, včelín, zeleninový záhon, za školním plotem tekla Járka. A za tím plotem se prostíral dětský ráj. Hráli si tam ogaři, dcerečky, psi Ron a Šohaj, kocúr Macek – a okolo toho všeho se odehrávaly příběhy, které maminka Málinka vyprávěla, když se jí stýskalo po rodné Moravě.

Myslím, že obraz svého rodného kraje si nese člověk s sebou po celý další život, aby se měl k čemu přichýlit, když přijdou těžké chvíle, jaké někdy život přináší. Rodný kraj pak přechází do pohádky, a to je dobře, vždyť pohádka je království spravedlivé, dobrým pomáhá a – řekněme to pohádkovým úslovím – „čerchmant utře hubu“. Ale zadarmo ani pohádka nic nerozdává! V jedné pohádce se princ musí k Šípkové Růžence prosekávat trnami, v jiné musí vyšplhat na vysoký skleněný vrch, aby svou princeznu vysvobodil, v další pohádce musí o princeznu bojovat s mnoha rytíři v turnaji.

Přála bych vám, milé děti, abyste si pohádky z krásných časů dětství uložily do paměti a aby vás obrázek rodného kraje provázel celý život jako maminčina láska.

Štítnenská škola dnes nese jméno „Škola Gabry a Málinky“, je nově krásná a v celém kraji jeho krásnou řečí, pohádkami a písničkami vychovává dobré lidi.

Málinčina dcera
Marie Kubátová

Slovníček nářečních výrazů

Apatykářka – lékárnice

Céřečka – děvčátko

Čagan – hůl opatřená sekyrkou, též zahnutá, chodecká hůl

Drchmat – dřímat

Dýt' – vždyt'

Ešče – ještě

Galánit se – mít schůzku, rande

Grumle – hudební drnkací nástroj, má kovový jazýček, na který se fouká a prstem drnká

Hen – támhle

Henkaj – tady, tam

Hore – vzhůru

Léci – rychle běžet, utíkat, „letět“

Lele – hele

Lepanec – pohlavek

Nalepcovat – zpohlavkovat

Naozaj, naozajsky – opravdu, skutečně

Nezdoba – neplecha, nezbeda

Ogar – kluk, chlapec

Šak – však

Škarbal – škrpál

Škvrkat – kručet

Včil – nyní

Amálie Kutinová
Gabra a Málinka v Praze
6. díl

Edice Literatura pro děti
Obálka Eva Kotlandová
Redakce Jaroslava Bednářová

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 z 26. 3. 2018

ISBN 978-80-7587-526-6 (epub)
ISBN 978-80-7587-527-3 (pdf)
ISBN 978-80-7587-528-0 (prc)
ISBN 978-80-7587-529-7 (html)